

Riksdagens protokoll 1996/97:94

Onsdagen den 23 april

Kl. 9.00 – 15.15



Protokoll
1996/97:94

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 17 april.

2 § Meddelande om arbetsplenum onsdagen den 30 april

Talmanen meddelade att vid arbetsplenum onsdagen den 30 april skulle endast två ärenden behandlas. Voteringen beräknades kunna slutföras före kl. 12.00.

3 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmanen meddelade att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarans ledamöter:

Förslag till rådsförordning om ändring av förordning om ett Europeiskt miljömärkningssystem *KOM (96) 603*

Meddelande om samlad votering

Talmanen meddelade att socialförsäkringsutskottets betänkande SfU14, socialutskottets betänkanden SoU10 och SoU15 samt jordbruksutskottets betänkanden JoU10, JoU8 och JoU21 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

4 § Svenskt medborgarskap

Föredrogs
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1996/97:SfU14
Svenskt medborgarskap

Anf. 1 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! I SfU:s betänkande nr 14 om svenskt medborgarskap, som vi behandlar i dag, har Folkpartiet i en partimotion pekat på att det under de senaste åren har blivit allt vanligare att en förälder efter en skilsmässa, mot den andra förälderns vilja, för barnet utomlands. Barnet rycks upp ur sin hemmiljö och skiljs då från sin ena och i vissa fall från båda sina föräldrar. Detta innebär ofta en stor tragedi. Vi menar att svenska myndigheter måste aktivera sina insatser för att begränsa antalet barn som skiljs från sina föräldrar. Folkpartiet anser också att den som olovligt fört ut barnet ur landet måste åtalas och straffas för brottet.

Sverige har, som vi alla vet, drivit frågan om barnkonventionens både tillkomst och genomförande. Vi lägger därför mycket stor vikt vid att barnets bästa i alla sammanhang skall sättas i främsta rummet. Barnet har rätt till båda sina föräldrar. Det är därför viktigt att de svenska myndigheterna agerar så att inte barn olovligt förs ut ur landet. Det är synnerligen viktigt att passmyndigheten görs uppmärksam på att pass inte får utfärdas till minderåriga utan båda föräldrarnas medgivande.

Fru talman! Denna fråga har även varit uppe i lagutskottet, och den har utretts av Vårdnadstvistutredningen. Utredningen lämnade sitt betänkande redan 1995. Trots att det nu har gått flera år har regeringen inte berett frågan tillräckligt. Det är bra om regeringen fortsätter att sluta internationella överenskommelser med så många länder som möjligt, men det räcker inte. Frågan är så viktig att regeringen snarast bör lägga fram en proposition i frågan. Barnens rätt till både sin pappa och sin mamma är så fundamental utifrån Sveriges syn på barnkonventionen att vi inte kan vänta längre på regeringens förslag.

Vi kan inte enbart driva på, sluta internationella konventioner och sedan tro att barnens rätt tas till vara. Först och främst handlar det om vad Sverige gör för sina barn. Det går inte att vänta och tro att frågan löser sig av sig själv. Vi från Folkpartiets sida säger i vår motion att problemet ökar, inte minskar. Detta sker under tiden som regeringen bereder frågan.

Jag vill vända mig till utskottets talesman för att enkelt och rätt upp och ned fråga: När kommer regeringen med ett förslag? Det brådskar, för det är en viktig fråga. Det räcker inte med att Sverige talar väl om barnkonventionen och vad den innefattar. Den måste också gälla *alla* barn.

Med detta, fru talman, nöjer jag mig och yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 2 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Detta är ett kort betänkande, som inte har föranlett många talare att gå upp i debatten. Jag tror att det beror på att det tillsatts en kommitté om svenskt medborgarskap, som börjar sitt arbete i dag. Då känns det faktiskt som att vara ute i litet ogjort väder att hålla långa anföranden om svenskt medborgarskap. Icke desto mindre har jag gått upp i debatten för att betona vikten av betänkandet.

Det är väldigt viktigt för människor att ha möjlighet att bli svenska medborgare när de har bott i landet under en tid. Vi har gått litet längre i förhållande till det läge som är i dag och menar att man skall kunna få bli svensk medborgare även om man har ett annat medborgarskap. Vi förespråkar dubbla medborgarskap. I det läge som är i dag är det många som inte kan bli av med sitt medborgarskap. Man kan då börja med att i första hand ge dem en möjlighet att bli svenska medborgare.

Vi anser också att om man bor i Sverige, arbetar i Sverige och har barn som man uppfostrar här, bör man också kunna påverka det svenska samhället. Det kan man ju inte göra på samma sätt om man inte är svensk medborgare, trots den kommunala rösträtten som inträder efter tre år. Den utnyttjas väldigt litet av invandrarna, vilket är synd, därför att det är oerhört viktigt att påverka den kommun man bor i och det landsting man tillhör. Om invandrarna fick tillträde till riksdagsvalet skulle det kanske underlätta för dem. De skulle känna att de verkligen påverkade samhället.

Den reservation som Sigge Godin tog upp är väldigt viktig. Jag yrkar inte bifall till den, men vi har gett den vårt stöd.

Alla barn har två föräldrar, om inte den ena föräldern har dött. Då är det viktigt att de också har tillgång till båda sina föräldrar och att båda föräldrarna känner ett ansvar för att inte begå handlingar som kan skada barnet på något sätt. Bl.a. är en mycket allvarlig handling att kidnappa barnet eller att ta det med sig från den ena föräldern bort till ett annat land. Jag vet att detta är oerhört svårt, för det finns ju en massa länder som inte alls bryr sig om problemet. Men vi måste ändå verka för detta. Jag tycker att det är bra att denna motion har kommit fram och att detta förslag finns.

Anf. 3 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Detta betänkande behandlar motioner från allmänna motionstiden, som berör olika frågor om svenskt medborgarskap. Det finns en motion om olovligt bortförande av barn och en motion om utvisning efter fängelsestraff.

Motionerna tar upp förhållanden som upplevs som problem av den som söker svenskt medborgarskap och där lagen inte på ett tillfredsställande sätt, enligt motionärerna, tar hänsyn till dessa speciella svårigheter.

Jag kommer inte att bemöta dessa synpunkter, eftersom regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté som har i uppdrag att genomföra en allmän översyn av lagen om svenskt medborgarskap.

Enligt folkrätten bestämmer varje stat själv genom sin lagstiftning vilka personer som skall räknas som dess medborgare. Någon form av naturlig samhörighet mellan individen och staten, t.ex. att personen är född i landet, måste dock föreligga. Förvärvande av medborgarskap utan någon som helst sådan anknytning till landet är inte folkrättsligt tillåtet.

För svenskt vidkommande återfinns reglerna om förlust och förvärv av svenskt medborgarskap i lagen om svenskt medborgarskap. Denna trädde i kraft den 1 januari 1951. Lagen har sedan dess genomgått flera detaljförändringar, men den har hittills inte varit föremål för någon mer genomgripande översyn. För att belysa att det verkligen blev en genomarbetad översyn av lagstiftningen, vill jag återge direktiven som kommittén skall arbeta efter. Den skall, förutom att se över lagen totalt, även utreda vissa speciella frågeställningar som rör medborgarskapslagstiftningen

samt överväga åtgärder som kan stärka medborgarskapets status. I direktiven anføres att den svenska medborgarskapslagstiftningen även i fortsättningen bör bygga på härstammningsprincipen, dvs. att föräldrarnas medborgarskap är bestämmande för ett barns medborgarskap oavsett var det föds.

Kommittén skall undersöka omfattningen av dubbelt medborgarskap i dag. I princip bör dubbelt medborgarskap undvikas, men det kan tänkas att det finns ytterligare situationer än vad som för närvarande gäller där dubbelt medborgarskap kan accepteras.

I direktiven anges också att lagstiftningen bör utformas så att statslöshet undviks. Kommittén skall utreda och överväga behovet av åtgärder som kan vidtas för att stärka medborgarskapets status som ett led i integrationsprocessen. Som en utgångspunkt bör en kartläggning göras av vad svenskt medborgarskap innebär i olika avseenden. Andra länders lagstiftning och praxis bör studeras.

Kommittén skall bl.a. överväga huruvida krav på kunskaper i det svenska språket eller om det svenska samhället bör uppställas för beviljande av medborgarskap. När det gäller barn som föds i Sverige men vilkas föräldrar har utländskt medborgarskap, skall kommittén analysera för- och nackdelar med olika alternativ när det gäller en reglering som under vissa förutsättningar skulle erbjuda möjligheter till svenskt medborgarskap. Analysen bör omfatta olika lösningar som skulle underlätta för sådana barn att bli svenska medborgare om föräldrarna har permanent uppehållstillstånd.

Vad gäller reglerna om s.k. villkorat medborgarskap, skall kommittén analysera och vid behov föreslå ändringar. I direktiven påtalas att det för vissa grupper av utlänningar finns svårigheter att få befrielse från tidigare medborgarskap. Det har varit problem med att bevisa att en ansökan om befrielse lämnats in till hemlandets myndigheter.

Vidare skall kommittén undersöka tillämpningen av kravet att en person som söker medborgarskap måste kunna styrka sin identitet.

Slutligen får kommittén också ta upp andra frågor som gäller medborgarskapslagstiftningen och som inte berörs i direktiven. Detta arbete skall pågå under hela 1997 och fram till 1998. Utredningsarbetet skall vara klart den 1 september 1998. Det finns dock vissa frågor som skall behandlas med förtur. Det gäller kravet på styrkande av identitet. Där skall det redovisas ett förslag redan till hösten.

Med denna redovisning vill jag visa att samtliga frågeställningar som finns i motionerna kommer att få en gedigen behandling. Vi får anledning att återkomma här i kammaren när översynen av medborgarskapslagstiftningen är avslutad och regeringen presenterar en proposition i ämnet.

Som jag sade tidigare, finns det i betänkandet även en motion om olovligt bortförande av barn i internationella förhållanden. Här har Folkpartiet reserverat sig till förmån för sin motion. Med olovligt bortförande av barn i internationella förhållanden avses framför allt fall då en förälder utan lov för med sig barn till ett annat land. Hit hör också fall då en förälder olovligen håller kvar barnet i ett annat land efter utgången av en umgängestid eller efter det att en domstol bestämt att den andra föräldern skall ha vårdnaden om barnet. I båda fallen är ändamålet att hindra den andra föräldern från att ha vårdnaden om barnet eller utöva sin umgängesrätt.

Det här är en svår fråga som det inte finns någon enkel lösning på. Det gäller främst att få föräldrarna att respektera barnets rätt till både sin mamma och sin pappa. Riksdagen har tidigare behandlat liknande motioner och slagit fast att problemen inte alltid kan lösas genom internationella överenskommelser. Dessutom hänvisade lagutskottet, som hade att ta ställning i frågan, till att det i föräldrabalken införts en uttrycklig bestämmelse om att domstolen, när den bedömer en umgängesfråga, skall beakta risken för att barnet olovligen bortförs. Lagutskottet hänvisade också till att fängelsestraffet för egenmäktighet med barn skärps. Socialstyrelsen följer dessa frågor och har avgivit rapporter som skall bidra till att inspirera och utveckla arbetet med att ge stöd och hjälp till drabbade föräldrar.

Jag vill också säga något om utfärdandet av pass. Det krävs redan i dag båda vårdnadshavarnas medgivande för att ett pass skall utfärdas till barn under 18 år om inte synnerliga skäl föreligger. Vårdnadstvistutredningen, som tar upp frågan, bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Beträffande den fråga som Sigge Godin ställde tidigare, kan jag inte här och nu tala om någon tidpunkt då regeringen kommer att presentera en proposition. Jag förutsätter att regeringen, precis som riksdagen, tar väldigt allvarligt på den här frågan, och återkommer med bra förslag för att stärka barnets ställning när det gäller att ha rätt till båda föräldrarna.

Med hänsyn till vad jag nu har sagt, yrkar jag bifall till betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 4 SIGGE GODIN (fp) replik:

Fru talman! Det är en bra redovisning vi får från utskottets talesman. Vi kan ju själva i det tunna betänkandet läsa om alla dessa saker. Det här har vi känt till. Precis den här redovisningen har funnits en längre tid. De olika myndigheterna har, som Anita Jönsson säger, jobbat med frågan.

Men ytterst handlar det ju om att skärpa upp arbetet. Vi vill från Folkpartiets sida faktiskt att man skall åtala och straffa de människor som olovligt för ut barn ur landet mot den andra förälderns vilja. Nog kunde man väl förvänta sig att vi nu efter flera års väntan kunde få ett besked från regeringen? Kommer det ett förslag? När kommer det förslaget? Är det verkligen så att regeringen arbetar med det här, eller betraktar den det som så svårt och komplicerat, eftersom det har med andra länder att göra, att den inte vet vilken fot den skall stå på? Det bör vi väl så småningom reda ut. Jag tycker att vi har haft tålamod länge nog, och att vi har väntat länge nog på ett besked från regeringen, men tydligen dröjer det ytterligare.

Hur är det, Anita Jönsson: Kommer det verkligen ett förslag? Är det inte ändå läge att tala om för riksdagens kammare och ledamöter när ungefär vi kan förvänta oss detta förslag?

Anf. 5 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har redan svarat på den fråga som Sigge Godin ställde, och som han nu ställer en gång till. Det här ärendet bereds inom Regeringskansliet, och man återkommer till riksdagen med ett förslag. Där emot kan jag inte tala om vilken dag och månad man är färdig med arbe-

tet. Förutom att man bereder det här betänkandet, som har varit ute på remiss, pågår det naturligtvis ett ständigt arbete med att ha kontakter med andra länder. Man gör överenskommelser med andra länder för att stärka barnets rätt till båda föräldrarna. Det här är alltså ett pågående arbete. Dessutom har Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp och göra insatser för att stärka kunskapen bland dem som jobbar med de här frågorna på olika sätt.

Anf. 6 SIGGE GODIN (fp) replik:

Fru talman! Vi är överens om alla de här sakerna. Vi tycker att det är bra. Men skall jag då tolka det Anita Jönsson säger så att det kommer en proposition från regeringen i den här frågan, en proposition som löser en del av de problem som vi har försökt beskriva här? Det vore bra om vi fick flytta fram positionerna så långt att vi fick veta att det kommer en proposition. Sedan må det vara hänt om det tar två veckor, två månader, ett halvår eller två år – ja kanske inte två år. Det viktiga är i alla fall att det kommer en proposition. Gör det det?

Anf. 7 ANITA JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Jag talar återigen om för Sigge Godin att Vårdnadstvistutredningen, som tar upp frågan, för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Det innebär att vi så småningom har att ta ställning till de frågor man där tar upp.

Anf. 8 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman! Vi har inte fogat någon reservation till betänkandet, men vi vill ändå understryka det som vi har tagit upp i ett särskilt yttrande, nämligen behovet av att försöka sätta något slags nivå på svensk kunskaper i samband med att man får svenskt medborgarskap. Vi tror nämligen, och jag tror att de flesta delar denna uppfattning, att integrationen av invandrare i det svenska samhället är en av de största och viktigaste politiska frågorna för närvarande. Att ställa krav på att man har tillräckliga kunskaper i svenska och också tillräckliga kunskaper om det svenska samhället i samband med att man får sitt medborgarskap tycker vi från moderat sida är utomordentligt viktigt och bör understrykas. Jag hoppas innerligt att också andra partier skall kunna ansluta sig till detta. Jag är medveten om att det kan finnas situationer då det inte kan ställas fullständiga krav, men att man ändå har som grundförutsättning att kunskaper i svenska skall finnas i samband med att man blir svensk medborgare. Detta kommer att tas upp i denna utredning, och jag hoppas att vår ståndpunkt där kan vinna gehör hos flera partier.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

Föredrags
Socialutskottets betänkande 1996/97:SoU10
Narkotikafrågor m.m.

Narkotikafrågor m.m.

Anf. 9 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Torsdagen den 6 mars anordnade socialutskottet en offentlig utfrågning om situationen på narkotikaområdet med tyngdpunkt på utvecklingen när det gäller ungdomar. Ett stenografiskt upptecknat protokoll från denna utfrågning finns som bilaga till det betänkande som kammarken nu behandlar.

Bakgrunden till vårt initiativ, som vi beslöt oss för i slutet av januari, är bl.a. informationen från myndigheter om att ungdomar är mer intresserade av att pröva narkotika nu än för några år sedan och att de också prövar i större utsträckning än tidigare.

Olika medier har riktat strålkastarljuset mot den nya knarkvågen. Artiklarna är en dyster läsning för tonårsföräldrar. Uppgifterna om kopplingen mellan olika ungdomskulturer som rejvfester och bruk av ecstasy och LSD väcker mycket stor oro.

Från rikskriminalpolisen har vi fått uppgifter om en dramatisk ökning av antalet beslagstillfällen, vilket framgår av bilderna i betänkandets bilaga. Utvecklingen i vissa länder i Europa, med en större acceptans när det gäller vissa former av narkotika, bör också uppmärksammas.

Ett helt enigt utskott föreslår mot denna bakgrund att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om hur vi ser på den aktuella situationen.

Andelen ungdomar som prövat narkotika ökar, liksom benägenheten att pröva bland dem som ännu inte gjort det. Detta bekräftades vid utfrågningen. Nya inslag i missbruksbilden är ungdomar med omfattande sociala problem som röker heroin och tar olika tabletter. En annan ny grupp är de i övrigt skotsamma ungdomar som missbrukar s.k. partydroger som ecstasy och LSD. En stor majoritet av ungdomarna har dock aldrig prövat narkotika och har fortfarande en restriktiv inställning till narkotika, och det är viktigt att komma ihåg detta.

Målet för den svenska narkotikapolitiken är att skapa ett narkotikafritt samhälle. Narkotikapolitiken består av en kombination av förebyggande insatser, ett varierat utbud av vård och behandling samt fortlöpande kontrollinsatser. Insatser görs på såväl lokal och regional nivå som nationellt.

Utskottet motsätter sig alla former av legalisering av narkotika och liberalisering av narkotikapolitiken. Alla krav på legalisering av narkotika och liberalisering av narkotikapolitiken måste bekämpas, också på det internationella planet.

Sverige bör även fortsättningsvis ha en framträdande roll i det internationella samarbetet, bl.a. mot bakgrund av de genomgripande förändringarna i Central- och Östeuropa.

Det är enligt utskottet ytterst angeläget att Sverige med kraft driver sin inställning i narkotikafrågor även internationellt. Det är av största vikt att Sverige kan visa en stor enighet inom narkotikapolitiken för att få gehör för politiken såväl nationellt som internationellt.

Det finns inte någon anledning att ändra den svenska narkotikapolitiken. Ett enhälligt socialutskott anser det nödvändigt att Sverige med sitt EU-medlemskap är pådrivande i kampen i Europa mot narkotikabrotten och att vårt land med kraft vänder sig mot alla tankar på en legalisering av narkotika eller ett accepterande av narkotikamissbruk som en normal företeelse i samhället.

Sveriges medlemskap i EU har inneburit nya möjligheter att utveckla samarbetet med polis- och tullmyndigheter i andra länder.

Sverige skall därför ratificera Europolkonventionen. Europol skall ha som mål att förbättra effektiviteten hos berörda myndigheter i medlemsstaterna och deras samarbete vad gäller att förebygga och bekämpa bl.a. olaglig narkotikahandel. Europol skall i första hand ha som uppgift att inhämta, sammanställa och analysera information samt underlätta informationsutbyte mellan medlemsstaterna.

Samarbete i alkohol- och narkotikafrågor finns i de flesta kommuner. Betydelsen av en väl fungerande samverkan framhölls av många talare vid den offentliga utfrågningen. Under senare år har lokala program eller handlingsplaner för den alkohol- och drogförebyggande verksamheten antagits i stor utsträckning. Detta är mycket positivt. Dessa program och planer anpassas efter de egna behoven och förutsättningarna i kommunen. Härigenom klargörs ansvarsfördelningen bättre, och man kan utnyttja det lokala engagemanget bland ungdomar, föräldrar, politiker, organisationer och enskilda som arbetar med barn och ungdomar.

Det är synnerligen angeläget att göra ungdomarna mer delaktiga i det förebyggande arbetet mot drogmissbruket. Ungdomar måste i större utsträckning få påverka insatserna, bl.a. utforma egna fritidsmiljöer utan att dessa därför isoleras från vuxenvärlden. Samhället bör stödja olika pilotprojekt på området. Goda exempel bör spridas till andra kommuner. Kreativiteten hos enskilda människor och frivilliga organisationer måste uppmuntras och tas till vara.

När det gäller kampen mot destruktiva livsstilar, drogmissbruk och utanförskap är behovet av folklig förankring och insatser från de frivilliga organisationerna av största betydelse. Vi återkommer till dessa frågor när vi skall behandla regeringens socialtjänstproposition.

Den svenska delegationen i Nordiska rådet har på olika sätt drivit dessa frågor till beslut om rekommendationer till de fem regeringarna om en narkotikapolitik med samma innebörd som vi har ställt oss bakom här i riksdagen. Det senaste initiativet ledde till en rekommendation om genomförandet av en utbildning för ungdomar i Nordens närområden, så att de kan bli informatörer på narkotikaområdet i nära samarbete med myndigheter, institutioner och organisationer som arbetar med narkotikabekämpning.

Det är viktigt att från Sveriges sida utnyttja medlemskapet i de olika europeiska organen för att driva på utvecklingen mot ett narkotikafritt samhälle, inte bara här i Norden utan i hela Europa. Där återstår mycket att göra.

Det är viktigt att de som företräder Sverige i internationella forum är mycket tydliga och att de är uthålliga när det gäller att upprepa den entydiga svenska ståndpunkten.

Fru talman! Med detta tillkännagivande manifesterar ett enhälligt socialutskott en stor enighet mot alla former av legaliseringstankar och

påpekar vikten av att regeringen i internationella forum med kraft skall hävda den svenska linjen när det gäller bekämpandet av narkotikamissbruk.

Jag yrkar bifall till socialutskottets hemställan i betänkande nr 10.

Prot. 1996/97:94
23 april

narkotikafrågor m.m.

Anf. 10 RINALDO KARLSSON (s):

Fru talman! Jag instämmer med Sten Svensson. Jag uppskattar att vi i en så allvarlig fråga som den om droger och i synnerhet narkotika är överens i utskottet. Jag tror att det är bra för regeringen att ha riksdagen bakom sig när man förhandlar ute i Europa mot dem som vi vet har en mer liberal syn än vi på detta.

Vår narkotikapolitik står fast. Den skall man arbeta med på alla nivåer. Vi vet att man ute i kommunerna under senare år har utarbetat handlingsprogram, och jag hoppas att det inte är något som bara skall ligga i hyllorna utan att det skall användas.

Vi ledamöter av denna riksdag har fått viss kritik från polismyndigheter för att inte ha tagit narkotikafrågan på fullt allvar. Jag hoppas att detta inte gäller socialutskottet, för vi har år efter år i stort sett varit överens och stått fast vid vad vi redan tidigare har sagt.

Vi måste, som sagt, på alla nivåer bekämpa detta stora problem. Jag uppskattar att socialminister Margot Wallström har tagit till sig en ledningsgrupp som ligger under Socialdepartementet. Jag tror att detta också markerar att vi tar frågan på största allvar.

Vi måste på alla nivåer bekämpa det hela. Det gäller också på lokal nivå, inte minst bland föräldrar och frivilligorganisationer, som gör stora insatser. Helt klart måste också polisen och andra myndigheter ha bättre resurser till sitt förfogande för att bekämpa detta stora problem.

Många tycker att Europas öppna gränser i sig är ett problem, och så kan det i och för sig vara. Jag tror ändå att de öppna gränserna också leder till att vi kan arbeta över ett större område. Narkotikan är ju inget lokalt problem, utan den är ett globalt problem.

Ledamöter av Sveriges riksdag, låt oss förena oss i arbetet med att bekämpa detta stora problem!

Anf. 11 ROLAND LARSSON (c):

Fru talman! Narkotikamissbruket är ett stort och allvarligt problem som med all kraft som går att mobilisera måste bekämpas på både nationell och internationell nivå. Speciellt allvarligt är narkotikans ökade utbredning bland de yngre.

Samtidigt tror jag att det är viktigt att konstatera att en stor majoritet bland ungdomen i Sverige tar avstånd från narkotikabruk och drogkultur. Det är bara en liten andel av våra tonåringar som på något sätt personligen har kommit i direkt kontakt med droger. Det är angeläget att ha den bilden klar för sig, framför allt därför att ungdomarna själva inte skall förledas att tro att de avviker från mängden om de tar avstånd från bruket av narkotika och droger över huvud taget. Den dominerande trenden bland våra ungdomar är fortfarande, dess bättre, en restriktiv och avvisande hållning till narkotikan.

Det måste också vara en av huvuduppgifterna för narkotikapolitiken att få varje generation unga att ta avstånd från bruket av narkotika och

andra droger. Genom en kombination av förebyggande insatser och tidiga och kraftfulla åtgärder i form av vård och behandling för dem som redan råkat illa ut måste målet vara ett narkotikafritt samhälle. Detta måste också vara vägledande för Sveriges arbete och engagemang på det internationella planet, inte minst inom ramen för det europeiska samarbetet.

Det är därför, fru talman, utomordentligt tillfredsställande att vi på det här sättet i och med vårt betänkande kan manifesteras den stora politiska enighet och den nationella uppslutning som finns bakom svensk narkotikapolitik.

Sveriges politik mot narkotika och andra droger har i ett internationellt perspektiv varit, och är fortfarande, mycket framgångsrik. Det är säkert också en del av förklaringen till att vi i Sverige i så hög grad har förskonats från de narkotikaliberala tendenser som gjort sig hörda på många håll i Europa.

Genom att i verkligheten visa att det går att bekämpa narkotikamissbruket har vi lyckats undvika den defaitistiska hållning till problemet ur vilken de narkotikaliberala krafterna på olika håll i världen har vuxit fram.

För Sverige som nation måste det inom ramen för det europeiska samarbetet vara ett oeftergivligt krav att få fortsätta att driva den narkotikapolitik som, som vi har visat, ger ett gott resultat. Det är därför, fru talman, angeläget att resultatet av vår narkotikapolitik ställs mot resultatet av den liberala lagstiftning som tillämpas i vissa av EU:s medlemsländer. Vid en sådan jämförelse skulle det, det är jag övertygad om, framgå att den svenska narkotikapolitiken är en bättre grund att bygga på jämfört med de narkotikaliberala experiment i olika former som prövats här och var i Europa.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till hemställan i socialutskottets betänkande.

Anf. 12 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Dagens svenska narkotikapolitik fyller i år 30 år. I början av 1968 tog riksdagen beslut om lagstiftning och regler för användning av narkotika och om straffregler för illegal handel. Det var i det sammanhanget som man i Sverige vaknade upp och insåg att en generös legal förskrivning av narkotika till missbrukare i syfte att få bort handeln från gatan fick katastrofala följdverkningar. Det var alltså ett bistert uppvaknande, men det var en oerhört viktig utgångspunkt för utvecklingen av situationen i Sverige.

Jag vill påstå att det är den narkotikapolitik som vi i Sverige då lade grunden till och som vi också har fört internationellt, bl.a. genom den tidigare generaldirektören i Socialstyrelsen Bror Rexed, som har gjort att vi inte har fått samma omfattande narkotikamissbruk som en del andra länder – Schweiz, Spanien och vissa delar av USA – har fått möta.

Vad vi nu ser är emellertid illa nog. De signaler som nu finns – att missbruket åter ökar bland unga och att vi får in nya droger – är mycket illavarslande, liksom de liberaliseringstendenser som finns ute i världen och som, som jag ser saken, är resultatet dels av en annan syn på narkotikan, dels av en uppgivenhet inför problemens storleksordning.

Därför ser jag med tillfredsställelse att vi här kan behandla ett betänkande där ett enigt utskott står bakom bedömningen att narkotikasituationen

ionen inger starka farhågor, där, som tidigare talare i dag har utvecklat, ett enigt utskott står bakom målet om ett narkotikafritt samhälle och där ett enigt utskott är överens om att vägen till målet bygger på en kombination av förebyggande insatser, ett varierat utbud av vård och behandling samt fortlöpande kontrollinsatser. Det är insatser som skall göras lokalt, regionalt och nationellt, men också, vilket är väldigt viktigt, internationellt. Därmed är också yrkandena i Folkpartiet liberalernas partimotion om narkotika tillgodosedda i de delar som behandlas i det här betänkandet.

Den här debatten i kammaren är annorlunda genom att vi är överens. Annars brukar ju olika åsikter brytas mot varandra. Här är vi alltså eniga, och vi förutsätter att regeringen och de som företräder oss i EU och internationellt nu gör verklighet av de insatser som förespråkas i det här betänkandet och naturligtvis också nationellt. Det vore värdefullt om denna enighet även återspeglades i medierna, som ju helst skriver om konflikter.

I det här sammanhanget skulle jag vilja ta upp två böcker som jag hoppas att ni hinner läsa innan vi går vidare med socialtjänstpropositionen. Den första boken är Bengt Johanssons bok *Sara*, en dokumentär om en flickas väg från en trygg tillvaro till narkomani, prostitution och aids. Den andra boken heter *Sara Från dödsdansen till liv på övertid*. Den senare boken har Bengt Johansson skrivit tillsammans med sin dotter Sara.

De här böckerna om Sara skildrar en begåvad flickas väg från ett tryggt familjeliv till knarkarnas destruktiva skuggtillvaro. Det börjar med vanlig rökning och alkohol och går vidare till hasch och därefter till heroin. Sara tvingas till prostitution och smittas av hiv och är snart en av välfärdssamhällets mest utsatta personer. Men böckerna om Sara är också en skildring av föräldrars desperata kamp för att hjälpa sitt barn, den vanmakt de känner när de vandrar mellan myndigheter, poliser, jurister och läkare, hur utfrusen man som förälder blir när man har ett barn som är missbrukare.

Sara, som heter något annat i verkligheten, är tyvärr död i aids. Men Sara har skrivit ner en rad synpunkter, 33 stycken, på hur vården borde förändras. Där tar hon upp hur viktigt det är med en grundlig och seriös utbildning av personal, inga okunniga vikarier. Hon tar upp att de intagna skall beredas möjlighet till meningsfull sysselsättning utan deltagartvång. Hon stryker under behovet av individuell vård. Det enda narkomanerna har gemensamt är knarket. Hon tar upp att man inte skall blanda narkomaner och alkoholister, och många andra ting.

Vad vill jag säga med det här? Jo, för att målet – ett narkotikafritt samhälle – skall uppnås måste vi lyssna på målgrupperna hur vi skall tackla problemen. Sara beskriver vad man skall göra för att rehabilitera en narkoman. För att förebygga att nya ungdomar blir narkomaner måste vi ta med ungdomarna i det förebyggande arbetet. De signaler som vi har fått från socialministern är att hon vill engagera ungdomar väldigt intensivt i det arbetet. Jag hoppas att hon i det arbetet också tar vara på missbrukarnas erfarenheter och inte minst personalgruppernas och föräldrarnas. Föräldrarna, de anhöriga är ofta en grupp man glömmer bort. Det handlar om hur föräldrar, syskon, mor- och farföräldrar ser på en missbrukare. De behöver hjälp.

Slutligen, fru talman! Jag mötte en 75-årig mamma som vigt sitt liv åt att försöka hjälpa sin 42-åriga son som missbrukat i drygt 25 år. Nu or-

kade hon inte längre. Vi måste i Sveriges riksdag se till att människor inte hamnar i en sådan situation.

Därmed yrkar jag bifall till ett enigt utskotts hemställan.

Anf. 13 STIG SANDSTRÖM (v):

Fru talman! För att bekräfta enigheten i utskottet och kanske spara litet av kammarens tid vill jag bara instämma i samtliga föregående talareshens argumentation och inlägg. Jag har inga avvikande meningar.

Narkotikan och narkotikaproblemet är naturligtvis ett gissel i hela världen. Erfarenheten från flera års kamp mot narkotikan från flera länder har visat några saker. För det första kan inte narkotikaproblemet definieras bort. Man kan inte stoppa huvudet i sanden. För det andra kan inte narkotikaproblemet enbart förebyggas bort. För det tredje kan narkotikaproblemet inte heller straffas bort, och narkotikaproblemet kan inte vårdas bort. Däremot kan man hålla narkotikaproblemet i schack om man har en helhetssyn på problemet och en bestämd vilja från samhällets sida att bekämpa narkotikan.

Därför tycker jag att det vi gör här i dag är bra, att ett enigt utskott fastslår målet ett narkotikafritt samhälle. Det är en bra svensk paroll som vi gärna kan föra ut i Europa och världen. I normala fall är jag motståndare mot missionering och framhävande av sig själv, men jag tycker att vi har en bra svensk narkotikapolitik som vi skall föra fram med kraft nu när vi är med i EU-sammanhang osv.

Jag yrkar bifall till det eniga utskottets hemställan.

Anf. 14 THOMAS JULIN (mp):

Fru talman! För oss i Miljöpartiet känns det mycket tillfredsställande att vi har kunnat enas i den här viktiga frågan, att vi alla vill arbeta för ett narkotikafritt samhälle, att vi alla tillsammans vill motarbeta de krafter som talar för legalisering av narkotika och för en liberalare narkotikapolitik.

På det här området måste vi arbeta tillsammans. Jag hoppas att det här betänkandet kan vara ett startskott för ett utvidgat samarbete.

Fru talman! Även om de flesta aldrig använt narkotika eller aldrig skulle kunna tänka sig att pröva, finns det all anledning att känna stor oro inför utvecklingen och över de rapporter som talar om att priserna sjunker därför att tillgången på narkotika är så stor. Även om vi aldrig kan hindra inflödet över gränserna måste vi ändå göra vad vi kan för att bromsa inflödet.

Det känns skrämmande att läsa de rapporter som berättar att många ungdomar trots allt har narkotikaerfarenhet. Högsta siffran hittar vi i Malmö, där 13 % i årskurs 9 har sådana erfarenheter. När det gäller narkotikaerfarenheter bland mönstrade ligger även där Malmö i topp. Av kontrollgruppen har 27 % använt narkotika någon gång. Det är en stor fara att så många provar. Vad som för mig är uppseendeväckande är att så många av de mönstrade har erbjudits narkotika. Hela 59 % har någon gång erbjudits narkotika.

När jag ser de här siffrorna är jag övertygad om att vi måste öka informationsinsatserna. Vi måste skapa en attitydförändring så att narkotikaförsäljning, överlåtelse av narkotika och narkotikainnehav uppfattas

som ett allvarligt brott. Ett allvarligt brott anmäls ju. Förmodligen är det så i dag att det inte uppfattas som ett allvarligt brott. Det gör att narkotikaförsäljarna kan känna sig rätt trygga när de bjuder ut sina varor. Det är en viktig sak att ändra på.

Fru talman! Vi måste också vara lyhörda för de förändringar som sker inom narkotikaområdet och fatta snabba beslut om det behövs för att hindra eventuellt negativ utveckling när det gäller narkotikaspridningen. Jag är rädd att vi i dag många gånger har för låg beredskap och att åtgärderna kommer sakta. De första varningssignalerna om rökheroin kom 1989 från svenska agenter i Fjärran Östern. De kände sig upprörda, för de sade att politikerna i Sverige inte tar varningarna på allvar. Nu har vi en sådan utveckling av rökheroinet som vi för många år sedan fick varnings signaler om.

För en vecka sedan fick några av oss riksdagsledamöter information om ett nytt sätt att sälja partydroger till ungdomar i England. Man säljer ett kuvert innehållande ecstasy och rökheroin. Eftersom man blir mycket uppskruvad av ecstasy använder man sedan rökheroinet för att få en dämpande effekt. I det sammanhanget ges också ett sken av att rökheroinet är mindre farligt än att injicera – många tar ju väldigt starkt avstånd från att injicera.

Vi måste se till att det finns bra information för att motverka nyetablering av narkomaner. Men vi måste också se till att ge dem som vill ta sig ur narkotikaberoendet en chans. Nyligen träffade Ragnhild Pohanka och jag en kvinna som sitter i häktet för narkotikabrott. Hon ville ta sig ur narkotikaberoende men berättade att det var väldigt svårt. När man släpps ut från fängelse går man ofta ut med en kasse med sina tillhörigheter och några hundralappar i fickan. Då är inte chanserna så stora. Då vänder man oftast tillbaka till de gamla kamraterna, till det gamla gänget. Där kan man få mat och husrum. Då finns det inte mycket att välja på.

Det finns också många som får hjälp. I måndags besökte jag ett projekt i Härnösand där man gav meningsfullt arbete åt många som var missbrukare och som i vissa fall kom från fängelsemiljö. Vi måste hjälpas åt för att bli bättre på det här området.

Fru talman! Miljöpartiet deltar gärna i ett samarbete över alla parti-gränser när det gäller att agera mot narkotikan. Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 15 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Jag har varit sex år i riksdagen. En situation som den i dag är väldigt nära det som jag har längtat efter under dessa sex år, nämligen att som sista talare i en kontroversiell fråga som brådskar och har livsviktig betydelse för alla inblandade kunna säga att jag instämmer reservationslöst med alla föregående talare från riksdagens samtliga partier. Det känns oerhört tillfredsställande.

Fru talman! Vad är en nyhet, enligt definitionen hos dem som uppmärksam lyssnar på det som här sägs? En nyhet är det som plötsligt händer, det som är oväntat och som berör många. I så fall har Sverige just nu varit med om en stor nyhet. Inom loppet av en mycket kort tid har riksdagens samtliga partier plötsligt deklarerat som sin gemensamma hållning att de inte tolererar narkotika. Det är i allra högsta grad oväntat, åtminstone om man ser på oss som politiker. Politiker har en benägenhet

Prot. 1996/97:94

23 april

narkotikafrågor m.m.

att försöka att profilera sig och driva någon fråga inför ett annalkande val. Men här är alla totalt eniga. Vi har valt att inte hitta någon nisch där vi kan profilera oss som att vi kan och vill litet mera än alla andra.

Detta berör många. Det berör hela Sverige. Som föregående talare sade berör det också vårt arbete i Europa och därmed i hela världen. Vem, fru talman, vinner en sådan debatt som den vi nu har lyssnat till? Alla är eniga. Ingen försöker att ta hem några politiska poänger. Jo, i dag vinner Sveriges ungdomar. I dag räddar vi långsiktigt livet på ungdomar som annars riskerar att gå under, kanske våra egna barn och barnbarn. Vi har vunnit en av de största segrar som politiker. Vi har vunnit över olika partimeningar och slutit upp sida vid sida för en oerhört viktig sak. Det kan gott, representanter för medierna, jämföras med en samlingsregering inför ett annalkande krigshot. Sverige hade en sådan samlingsregering under kriget.

Fru talman! Jag vill också yrka bifall till hemställan i betänkandet och slå fast att inget svenskt parti accepterar narkotika av något slag. Vi är fast beslutna att arbeta för ett helt narkotikafritt samhälle. Det finns i Sverige inget gehör för knarkliberaler. Vi är eniga i vårt avståndstagande mot all form av legalisering av all narkotika i Sverige och utomlands. Och, som sagt, det berör inte bara oss i Sverige. Vi kommer tillsammans enigt och uthålligt att kämpa för att de som inte tänker som vi i Europa – i Öst- och Centraleuropa – får en ändrad uppfattning.

Fru talman! Detta är en stor dag som innebär en nyhet för svensk politik.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

6 § Internationella adoptionsfrågor

Föredrogs

Socialutskottets betänkande 1996/97:SoU15

Internationella adoptionsfrågor (prop. 1996/97:91)

Anf. 16 LISELOTTE WÄGÖ (m):

Fru talman! I socialutskottets betänkande nr 15 behandlas frågan om internationella adoptioner. Bakgrunden är att Sverige vid konferensen för internationell privaträtt i Haag har deltagit i utarbetandet av en konvention med regler för hanteringen av internationella adoptioner. Resultatet blev 1993 års konvention om skydd för barn och samarbete vid internationella adoptioner, benämnd Haagkonventionen. Så långt bakgrunden.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att riksdagen skall godkänna 1993 års Haagkonvention, och det anser jag också att vi skall göra. Här finns alltså inga delade meningar. Dessvärre innehåller regeringens förslag flera förslag, och då blir det genast mer komplicerat. Det gäller tolkningar och tillämpningar av konventionen. Jag vill främst uppehålla mig vid samtycke enligt artikel 17 c i konventionen.

I artikeln står det: "Ett beslut i ursprungsstaten om att ett barn skall överlämnas för vård hos tilltänkta adoptivföräldrar får endast fattas om

centralmyndigheterna i båda staterna har samtyckt till att adoptionsförfarandet får fortskrida”. Det handlar alltså om en andra kontroll och om en andra prövning. Detta är någonting nytt och något som ytterligare kan fördröja adoptionsprocessen, och den är i dag inte kort.

Jag har under de senaste månaderna fått många brev från oroliga blivande adoptivföräldrar som vittnat om hur seg processen kan vara. Nu motsätter vi moderater oss inte en andra prövning, men dessvärre har utskottsmajoriteten inte precis valt den smidigaste vägen. Man anser att det är socialnämnderna som skall göra denna andra prövning. Vi tycker att den skall göras av de auktoriserade adoptionsorganisationerna. Och det finns många skäl till att vi tycker så.

De svenska adoptionsorganisationerna har ett mycket gott rykte internationellt. De är seriösa och har en genomtänkt policy i adoptionsfrågor. Man sätter barnet i centrum och man ser till barnets bästa. Det finns också en mycket stor kompetens. Detta har lett till att dessa organisationer i väsentliga delar bidragit till innehållet i Haagkonventionen. Man har deltagit i beredningsarbetet inför konventionens tillkomst. Man har också varit förebild för konventionens vision om en god adoptionsverksamhet. Man har skapat bilden av ett respektfullt internationellt samarbete.

Fru talman! Vi moderater vill framför allt inte förlänga processen. Det är inte att se till barns bästa. Det gäller att till varje pris minska den tid som barnen behöver vara omhändertagna i avvaktan på adoption. Man skall också ha klart för sig att i dag är många barn som blir föremål för adoption i mycket dålig kondition och lever ofta under fullständigt oacceptabla förhållanden. Därför är varje dags fördröjning olycklig. Vi anser att det finns en uppenbar risk för väsentliga fördröjningar i processen, om ansvaret för den andra prövningen läggs på socialnämnderna.

Kompetensen finns i första hand hos adoptionsorganisationerna. Dessa organisationer sysslar endast med adoptioner, så de är alltså experter på adoptioner. Vad som i dag åvilar socialnämnderna är väl ingen omedveten om, inte heller den stora belastning som finns på grund av bl.a. arbetslösheten i Sverige och vidhängande problem som det inte är så ovanligt att just socialnämnderna får ta hand om.

Jag tror faktiskt inte att just adoptionsärenden för närvarande är de mest prioriterade i socialnämnderna i dag. Därför misstänker jag på starka grunder att det finns risk för fördröjningar, och det kan jag inte acceptera. Som jag ser det finns det inte heller några lagliga hinder för att låta de auktoriserade adoptionsorganisationerna sköta den här saken. Att man nu från regeringen och utskottsmajoriteten valde just socialnämnderna betraktar jag närmast som ett hugskott – om än ett olyckligt sådant – som i praktiken kan få oönskade effekter.

Fru talman! Jag vill också nämna att det i regeringens förslag om internationell adoptionsförmedling, som också utskottsmajoriteten har ställt sig bakom, sägs i 4 §: ”Den eller de som vill adoptera ett barn från utlandet skall anlita en sammanslutning som avses i 3 §.” – dvs. auktoriserade organisationer. Detta förslag innebär att det i praktiken blir omöjligt att adoptera enskilt. Detta anser vi mycket olyckligt. Vi har därför reserverat oss mot det.

Vi har också reserverat oss mot förslaget att i lag införa krav på att de tilltänkta föräldrarna skall ha tillfredsställande kunskaper om barn. Det torde vara få föräldrar som är så motiverade att tillägna sig kunskaper om

barn och barns behov som de som beslutat sig för att adoptera ett barn. Det är dessutom olyckligt, som jag ser det, att lyfta ut en grupp föräldrar som skulle vara i särskilt behov av föräldrautbildning. Detta förslag är nog dessvärre inte särskilt genomtänkt.

Flera blivande adoptivföräldrar har, som jag har nämnt, skrivit både till mig och till övriga riksdagsledamöter i den här frågan. De är oroliga. Någon uttryckte det som att regeringens förslag till nya lagar kom som en kalldusch. Samtidigt ställdes frågan: Varför göra byråkratin krångligare och förlänga väntetiden för föräldrar och barn? En annan familj skriver: Har man en gång malts genom de kommunala kvarnarna, fått alla godkännanden, stämplat och intyg på att man nog duger som förälder, lockar ingen ny granskning. Hur länge måste man då längta efter sitt barn? En vecka, en månad eller två månader? Hur mycket missar man inte av ett barns utveckling under några månader? Vad kommer vi att förlora i kontakt?

Fru talman! Oron är stor och frågorna är många bland blivande adoptivföräldrar. Den oron skall vi ta på allvar. Vi politiker skall hjälpa och inte stjälpa både blivande föräldrar och barn. Jag har också en fråga till utskottsmajoriteten. Av vilket skäl valde ni att lägga ansvaret på socialnämnderna i stället för på de auktoriserade adoptionsbyråerna? Det är nog inte bara jag som skulle vara tacksam för det svaret. Det vill nog alla blivande adoptivföräldrar också veta. Finns det någon tanke bakom detta, eller är det ett hugskott?

Fru talman! Avslutningsvis står vi självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande i kammaren yrkar jag bifall till reservationen 1 under mom. 3.

Anf. 17 KERSTIN WARNERBRING (c):

Fru talman! Man kan förstå all den glädje och lycka och de förväntningar som adoptivföräldrar måste känna då äntligen ett visst barn har blivit föreslagit för adoption. Det ögonblicket har ofta föregåtts av år av försök att skaffa egna barn, av år med slitningar mellan hopp och förtvivlan innan de till sist bestämt sig för adoption. Därefter har ytterligare något eller kanske några år gått, och nu äntligen är stunden inne. De har blivit utsedda som föräldrar till ett litet övergivet barn. Nog är det skäligt att det blivande föräldrarna när processen är så långt framskriden så snabbt som det över huvud taget är möjligt får hämta barnet hem till sig.

Fru talman! Ändå viktigare är – det viktigaste av allt – att det måste ligga i barnets intresse att så snabbt som det tänkas kan får komma till sina nya föräldrar. Varje fördröjning av deras förening står i strid med omsorgen om barnet. Ändå är det precis vad Socialdemokraterna, Folkpartiet och Vänsterpartiet nu tänker ställa till med.

I betänkandet som vi debatterar i dag föreslås att Sverige skall ratificera den s.k. Haagkonventionen. Konventionen innehåller riktlinjer för att arbetet med internationella adoptioner sker så att inga oegentligheter skall förekomma. Sverige har deltagit vid utarbetandet av konventionen, och det är helt naturligt och fullt riktigt att vi nu ratificerar den. Det är ytterst viktigt att så långt det är möjligt säkerställa att internationella adoptioner genomförs med beaktande av barns bästa. Att barn t.ex. blir bortförda eller sålda i syfte att adopteras bort måste på alla sätt motarbetas.

Då ett visst barn föreslagits till vissa sökande i mottagarlandet och dessa samtyckt skall enligt konventionens artikel 17 c respektive land också samtycka till att adoptionsförfarandet får fortskrida. Regeringen har i propositionen *Internationella adoptionsfrågor* föreslagit att beslutet om detta samtycke skall fattas av socialnämnderna med möjlighet att delegera det till enskild tjänsteman. Som vi alla vet har detta förorsakat en väldig debatt.

Det kan jag förstå av den enkla anledningen att det hur man än vrider och vänder på detta kommer att skapa ett merarbete för sociala tjänstemän, som i dessa dagar sannerligen har tillräckligt att göra ändå. Framför allt förlänger det barnets och adoptivföräldrarnas väntetid, vilket vi i Centerpartiet anser fullständigt oacceptabelt.

I denna debatt hade det också varit en fördel om alla inom regeringen och Socialdepartementet åtminstone hade varit överens om vad regeringens förslag gick ut på. I regeringens proposition står följande: "Förutom att prövningen i de berörda staterna avser en bedömning av de sökandes behörighet och lämplighet att adoptera det föreslagna barnet är det väsentligen fråga om en rättslig kontroll av att det inte finns sådan bristande överensstämmelse mellan de berörda staternas lagar som kan utgöra hinder för adoptionens genomförande." Det är alltså väsentligen en fråga om de *legala* hindren.

Följaktligen blir man mycket förvånad över biträdande socialminister Maj-Inger Klingvall, som i en debattartikel framhåller att: "i praktiken kommer socialnämndens prövning endast att bestå i en kontroll av att inget väsentligt har förändrats sedan nämndens förra beslut". Hon syftar då på det medgivande till adoption som nämnden redan tidigare beslutat om. Det som det väsentligen är fråga om enligt regeringens proposition och även enligt Haagkonventionen, nämligen kontrollen av de berörda staternas lagar, viftar hon bort med orden: "Skulle det någon gång uppstå en juridisk tveksamhet" – min kommentar till detta är: Hur nu den kan uppstå, kan man ju undra, då socialnämnden endast skall pröva medgivandet! – "torde detta bero på bister i den föregående förmedlingen, vilket det ju ligger i ansvarsfull adoptionsorganisations intresse att undvika."

Detta sagt om adoptionsorganisationerna, som i 17 år på ett utmärkt och klanderfritt sätt skött kontrollen av att alla juridiska krav i adoptionsproceduren är uppfyllda, både i Sverige och i utlandet. Vad nu än biträdande socialministern säger är det utom allt tvivel att det skall konstateras och kontrolleras att de juridiska kraven är uppfyllda såväl i Sverige som i givarlandet. Det står fullständigt klart uttryckt i konventionens officiella kommentar från Haagkonferensen. Hos de auktoriserade organisationerna finns den kunskap och erfarenhet som krävs för en snabb och kompetent handläggning av den frågan, vilket också Liselotte Wågö på ett utmärkt sätt har beskrivit. Det borde vara självklart för alla att beslutet om fortsatt adoptionsförfarande måste ligga där. Den omotiverade prövningen av medgivandet i detta sista, brådsnande skede är regeringens påfund – inte Haagkonventionens.

Fru talman! De som hävdar att det inte innebär några problem för socialsekreterare att skyndsamt, på två veckor, utföra såväl prövningen av det tidigare medgivandet som kontrollen av de juridiska kraven samt fatta beslut, är uppenbarligen dåligt insatta i hur det fungerar i verkligheten.

Jag har under de senaste veckorna talat med ett flertal socialsekreterare om detta ärende. De är – milt uttryckt – inte glada, och de är överens om att detta kommer att medföra ett kraftigt merarbete och orsaka en fördröjning av ärendena. De anser att det egentligen endast är de största socialkontoren med egen juridisk kompetens, t.ex. i Stockholm och Göteborg, som har möjlighet att klara av kontrollen. För övriga tycks problemet bli näst intill oöverstigligt, om beslutet skall vara färdigt på fjorton dagar och bygga på en saklig och grundlig utredning. I annat fall blir utredningen bara formell, och vad har vi då vunnit med den här förändringen?

Dessvärre tar inte utskottsmajoriteten hänsyn till alla dessa problem, vilket jag verkligen beklagar. Vi i Centerpartiet anser att det är fullständigt självklart att detta slutgiltiga samtycke även fortsättningsvis skall ges av adoptionsorganisationerna. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

I vår motion har vi också tagit upp problemet att moderns samtycke till adoption enligt svensk praxis skall ha lämnats minst sex veckor efter nedkomsten. Detta torde inte vara speciellt vanligt i givarländerna. Det kan ställa till problem, eftersom adoptionen då måste prövas enligt svensk lag och det faktiskt kan innebära att den inte kommer till stånd.

Vi vill från Centerpartiets sida peka på detta, och vi menar att svensk praxis inte får vara ett hinder för internationella adoptioner. Jag står självfallet bakom även reservation 2 men yrkar inte bifall till den.

Anf. 18 STIG SANDSTRÖM (v):

Fru talman! Detta är en ganska inflammerad fråga, som vi har diskuterat mycket innan vi kommit fram till ett förslag till beslut. Min och Vänsterpartiets grundinställning är naturligtvis positiv till adoptioner. Vi tycker att det är bra att man ställer upp. Vi ser ett stort mått av idealitet i detta. Vi har stor förståelse för att adoptivföräldrarna vill att det skall gå snabbt och utan fördröjningar när de har fått besked.

Att vi är positiva visar vi i våra två reservationer, som bl.a. handlar om att vi vill förbättra de ekonomiska förutsättningarna för adoptioner. I dag är det mycket svårt och kostbart. Man skall ha mycket pengar för att orka genomföra en adoption. Så detta är angeläget.

Men vi har också att ta hänsyn till givarländerna och till barnets bästa. Vad som är barnets bästa kan man i och för sig tolka på olika sätt. Nu finns Haagkonventionen som skall reglera dessa förhållanden, och enligt vår tolkning har vi troligen kommit fram till en bra kompromiss i den här frågan.

Enligt vår mening har vi minimerat risken för fördröjningar genom de skrivningar som finns i betänkandet. Om man läser noggrant står det att det skall till synnerliga skäl för att fördröja det ytterligare två veckor. Synnerliga skäl är det starkaste juridiska uttrycket när man betecknar skäl. Det finns vanliga, särskilda och synnerliga skäl. Vi tycker att detta är en acceptabel kompromiss.

I Haagkonventionen hänvisar man till centralmyndigheten, och socialnämnden är en centralmyndighet. Det kan aldrig ett adoptionscentrum vara. Så kan det inte tolkas. Så enligt vår mening har vi kommit fram till en hyfsad kompromiss, även om jag i och för sig förstår invändningarna och att man kan bli irriterad över vissa klandigheter i byråkratin.

Jag vill sedan ta upp en helt annan sak, nämligen könsdiskrimineringen vad gäller åldergränserna, som man inte vill passa på att ta bort. Haagkonventionen har inga krav på åldersbestämmelser för adoptivföräldrar. Däremot har åldersgränser definierats i svensk praxis, och det tycker vi är typiskt byråkratiskt, krångligt och felaktigt. För att få adoptera ett barn får kvinnan inte vara över 40 år och mannen inte över 45 år. Men det omvända går inte. Om kvinnan är 41 år anses hon mer olämplig än en man som är 44 år, t.ex. Detta är väldigt bakvänt, och det skulle man ha tagit tag i och rättat till.

Sådana här bestämmelser spiller över också på andra områden. Man kan säga att detta är en rekommendation just i det här fallet, men vi har t.ex. någonting som heter mormorsupproret och som gäller fosterbarns placering. Mormödrar och morfäder har mycket svårt att få adoptera sina barns barn om det har hänt en olycka eller så. Jag vill göra er uppmärksamma på att den här åldersprincipen är ganska allvarlig. Därför tänker jag yrka bifall till vår reservation, och jag hoppas att flera tycker att det här är en dum regel som bör tas bort.

Utskottets bedömning är att ingen lagändring behövs, och det har vi heller inte krävt. Vi kräver att man ändrar på praxis, på rekommendationen. Det kan regeringen göra. Det räcker alltså med ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen för att åstadkomma en ändring här.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till vår reservation som avser åldersgränserna. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 19 LISELOTTE WÄGÖ (m) replik:

Fru talman! Jag delar Stig Sandströms uppfattning att det är viktigt att vi får en översyn av kostnaderna för adoption och en jämförelse mellan dessa och andra kostnader vid barnlöshet. Man bör ha någon form av samstämmighet mellan dessa kostnader.

Men jag kan faktiskt inte begripa vad just den saken har att göra med artikel 17 c i Haagkonventionen eller hur det skulle underlätta hanteringen om man fick ordning på kostnadsersättningen. Jag vill be Stig Sandström att utveckla detta något.

Stig Sandström säger också att juridiken i uttrycket ”synnerliga skäl” skulle innebära någon sorts garanti för att socialnämnderna kommer att hantera detta på ett snabbt sätt. Jag vill fråga Stig Sandström: Vad får socialnämnderna för straff om de skulle vänta en eller två månader i en sådan här process?

Anf. 20 STIG SANDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag tog upp frågan om ekonomin för att visa Vänsterpartiets positiva inställning till adoptioner. Vi i Vänsterpartiet tycker att adoptioner är bra – det skall inte missuppfattas.

Liselotte Wägö frågar vad socialnämnderna får för straff om de bryter mot de synnerliga skälen. Jag kan inte svara på det, men jag antar att det vore tjänstefel. ”Synnerliga skäl” är ju något väldigt starkt.

Anf. 21 LISELOTTE WÄGÖ (m) replik:

Fru talman! Jag förstår att Stig Sandström inte kan svara på frågan. Socialnämnderna får nämligen inget straff. Det nämns ingenting om

sanktioner över huvud taget, utan det är någon sorts önsketänkande att detta skall kunna hanteras skyndsamt. Jag önskar också det, om nu beslutet skulle bli så olyckligt att man väljer att låta socialnämnderna hantera detta. Det är oerhört viktigt att detta går snabbt.

Men här läggs faktiskt hela ansvaret på socialnämnderna, och Stig Sandström kan ju inte vara omedveten om vilken oerhörd arbetsbelastning som i dag föreligger där. Den här delen är inte prioriterad i dag. Socialnämnderna har annat, mer akut, att hantera. Risken är därför alldeles uppenbar att hur man än uttrycker detta från riksdagens sida – att det skall finnas synnerliga skäl för att det inte skall dröja i mer än 14 dagar och att det skall vara skyndsamt hantering osv. – är det bara slag i luften. Det är nämligen ärendebelastningen och arbetsbelastningen i stort som är avgörande för om socialnämnderna över huvud taget kan hantera de här frågorna inom stipulerade tider.

Anf. 22 STIG SANDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vet bara så mycket att med anledning av den diskussion som har förts om de här frågorna har det kommit försäkringar om att socialtjänstpersonal skall få utbildning på de här områdena, just i syfte att säkerställa en skyndsamt hantering. Den opinion som har varit har alltså haft effekt. Jag är säker på att Marianne Jönsson kommer att ta upp detta senare när hon håller sitt huvudanförande.

Anf. 23 KERSTIN WARNERBRING (c) replik:

Fru talman! Jag är alldeles övertygad om att Stig Sandström är mycket ärlig när han säger att man i Vänsterpartiet är positivt inställd till internationella adoptioner. Som Stig Sandström säger är det väl ett sätt att visa på detta när man talar om att man vill ge mer bidrag till adoptionsföräldrarna. Stig Sandström säger också att han förstår att föräldrarna nu känner sig väldigt oroliga för att det här skall ta för lång tid.

Men jag saknar i anförandet ett enda litet ord om barnens situation, Stig Sandström! Det är faktiskt barnen som vi värnar allra mest, och det är barnen som kommer att fara mest illa av att det här kommer att ta längre tid – för det kommer det att göra.

Förutom att ta hänsyn till föräldrarna på det sätt som är dokumenterat i reservationer osv., säger Stig Sandström att han vill ta hänsyn till givarländerna genom att följa Haagkonventionen. Eftersom den hänvisar till att det är den centrala myndigheten som skall fatta det slutgiltiga samtyckesbeslutet är det följaktligen socialnämnderna som bör göra detta. Men, Stig Sandström, i Haagkonventionen står det klart uttryckt att detta samtyckesbeslut får delegeras till auktoriserade sammanslutningar. Och det är precis det som vi andra vill att man skall göra – nämligen låta adoptionsorganisationerna fatta de här besluten.

Hur mycket det än skrivs om ”synnerliga skäl” kommer socialsekreterarna inte att få mer tid. Hur skall de hinna göra detta, och utveckla en juridisk kompetens som det har tagit adoptionsorganisationerna 17 år att bygga upp och som icke finns i socialnämnderna?

Anf. 24 STIG SANDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Det var många frågor på en gång. Jag skall ta en fråga, den om barnens bästa. Jag tror att alla är ute efter barnens bästa, och det är också vad Haagkonventionen syftar till. Den tar hänsyn till barnens bästa.

Men den tar också hänsyn till givarländerna, och det tror jag att vi skall ha stor respekt för. Tänk om vi skulle vända på hela situationen – om Sverige var ett givarland och t.ex. thailändare och sydkoreaner ville ha barn från oss i Sverige! I Sverige tror vi ju alltid att vi vet bäst. Skulle vi då inte gärna vilja ha en försäkran från den thailändska centralmyndigheten att allt var okej, i stället för att en thailändsk adoptionsorganisation gav sitt medgivande om att allting var klart? Jag tror att vi får ha stor respekt för det som ligger i Haagkonventionens anda, och inte bara se till en part. Jag tror att detta är en hygglig kompromiss. Sedan är det praktiken som får visa hur lagen fungerar. Det vet vi ju inte förrän den prövats.

Anf. 25 KERSTIN WARNERBRING (c) replik:

Fru talman! Stig Sandström! Haagkonventionen har ju kommit till för barnens bästa, vilket i förlängningen är att uppfylla givarländernas krav. Det är nämligen givarländerna som hela tiden har krävt att adoptionerna måste gå etiskt och riktigt till väga.

Jag vill att Stig Sandström förklarar en sak för mig och för andra som har en annan åsikt. På vilket sätt tar vi i Sverige större hänsyn till Haagkonventionen genom att följa *ett* av konventionens två olika sätt att göra detta? I Haagkonventionen säger man: antingen en central myndighet eller auktoriserade sammanslutningar. Av vilken anledning tar vi större hänsyn till Haagkonventionen genom att välja det andra alternativet i stället för det första? I Haagkonventionen anses uppenbarligen inte att det finns någon som helst skillnad på dessa alternativ. I så fall hade man inte tillåtit en delegation till dessa sammanslutningar, som i Sverige motsvaras av våra auktoriserade adoptionsorganisationer.

Anf. 26 STIG SANDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Kerstin Warnerbring! Jag har inte alla svar på alla frågor. Men jag tror att givarländerna känner sig litet tryggare om en central myndighet hanterar detta. Jag tror också att det inte är så stor skillnad mellan det här förfarandet och om adoptionsorganisationerna hade fått sköta saken. Det är nämligen samma procedurer som skall uppfyllas. Men vi får återkomma i debatten med de ytterst ansvariga.

Anf. 27 THOMAS JULIN (mp):

Fru talman! Att gå och vänta på ett barn är något väldigt speciellt, vare sig det är ett biologiskt barn eller ett adoptivbarn. Åtminstone tycker jag det, och jag har själv både adoptivbarn och biologiska barn.

Den stora skillnaden mellan att få biologiska barn och adoptivbarn är att det biologiska barnet kommer efter nio månader. Ingen ifrågasätter i normalfallet de blivande föräldrarna. Alla gratulerar och önskar lycka till.

De blivande adoptivföräldrarna får ofta, efter många års försök att skaffa barn, kontakta socialtjänsten och ansöka om att få adoptera. Socialtjänsten gör då hembesök och bedömer de blivande föräldrarnas lev-

nadsförhållanden. En utredning genomförs, och man fastställer om de sökande är lämpliga som adoptivföräldrar. De sökande måste skaffa läkarintyg eftersom deras hälsotillstånd skall bedömas. Sedan de är godkända av socialtjänsten skall de också godkännas i givarlandet.

Sedan börjar en många gånger lång och oviss väntan. Under väntetiden är de blivande föräldrarna skyldiga att anmäla om omständigheterna väsentligt förändras under den tid medgivandet gäller, t.ex. om de blir arbetslösa.

Efter utredning och väntetid, som i värsta fall kan ta upp till två år, får de blivande föräldrarna besked om ett barn. Enligt den konvention som vi skrivit på skall det då göras en slutlig bedömning av om adoptionsförfarandet får fortsätta. Det är en prövning som enligt konventionen kan göras av en myndighet eller av de auktoriserade adoptionsorganisationerna. Vi i Miljöpartiet har tagit ställning för att den sista prövningen skall ske hos de auktoriserade organisationerna som redan har den kunskap och den erfarenhet som behövs.

Jag förstår mycket väl de blivande adoptivföräldrarnas oro över den här sista förändringen. Varje fördröjning betyder väldigt mycket. Barnen i många av dessa länder lever under förhållanden som vi har svårt att tänka oss. Jag skall inte berätta om min egen adoption, men så mycket kan jag säga att med en väldigt liten fördröjning hade vi aldrig fått hem vårt barn.

Barnets bästa diskuteras ofta. Vad är det? Det kan man faktiskt fundera på när man tittar på den livssituation de i många fall har och vad en fördröjning kan innebära.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Fru talman! När det gäller den rekommenderade åldern för blivande adoptivföräldrar anser vi att den skall vara jämförbar med åldern på biologiska föräldrar. Eftersom vi inte har något sådant förslag i anslutning till den här propositionen kan jag meddela att vi återkommer med ett sådant förslag längre fram. Det vi kan göra för dagen är att stödja Västerpartiets reservation om adoptivföräldrars ålder. Jag yrkar bifall till reservation 4.

Fru talman! Det finns säkert ingen föräldragrupp som är så förberedd och så kontrollerad inför ett väntat barn som adoptivföräldrar. Först har de försökt att skaffa ett biologiskt barn i flera år. Sedan har det varit år av utredning och väntan. Under väntetiden brukar de blivande föräldrarna delta i studiecirklar om barn och om barnens hemländer.

Miljöpartiet delar därför åsikten i reservation 5 om att det är onödigt att i lag införa ett särskilt krav på att de tilltänkta adoptivföräldrarna skall ha tillfredsställande kunskap om barn och deras behov och att det är socialtjänsten som skall förvissa sig om detta. Det är svårt att förstå att samhället skall behandla blivande föräldrar så olika och t.o.m. göra det i lagtext.

Jag har fått uppgifter från socialtjänsten om att man i stort sett redan gör den här tillsynen och ser vilka kunskaper föräldrarna har. Det ingår på något sätt i utredningen. Man behöver inte lägga in några extra lagtexter och skärpa upp detta.

Jag yrkar bifall till reservation 5 och avslag på regeringens förslag på denna punkt.

I reservation 6 anser reservanterna att regeringen bör göra en översyn av kostnaderna för internationella adoptioner och se hur man kan stödja adoptivföräldrarna. Det tycker vi är ett bra förslag, och vi ställer oss bakom den reservationen också.

Prot. 1996/97:94
23 april

*Internationella
adoptionsfrågor*

Anf. 28 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Det här ärendet är viktigt. Som vi har hört handlar det om ratificering av Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner. Skälet har vi också hört. Det är att internationella adoptioner skall ske under ordnade former och på ett etiskt godtagbart sätt. Det skall vara till barnens bästa.

Här möts två behov när adoptivföräldrar som inte kan få egna barn adopterar. Det är barnets behov, ofta i ett fjärran land, och föräldrarnas behov av att få slösa sin kärlek och sin omtanke på någon som behöver den.

Vi här i riksdagen har framför allt att se till barnets behov. Vi gläds med föräldrarna som får sina behov tillfredsställda, men vi vill göra regler som skyddar de allra svagaste i den här situationen, nämligen barnen.

Fru talman! Det har redan yrkats bifall till reservationerna 1, 5 och 6. Jag instämmer naturligtvis i dessa yrkanden och skall motivera det.

Först och främst gäller det reservation 1. Den handlar om samtycke enligt artikel 17c i Haagkonventionen. Vi kristdemokrater menar att det är olyckligt att någon annan än den auktoriserade adoptionsorganisationen skall göra den nya prövningen. Vi menar att de har dokumenterat att de kan pröva. De har de språkliga, juridiska och erfarenhetsmässiga kompetenser som behövs. Dessa kan omöjligt spridas på landets alla 288 kommuner. Det är omöjligt att så många kan ha samma mångåriga kompetens som dessa utredare på de auktoriserade adoptionsorganisationerna har.

Man kan också fråga sig vari adoptionsorganisationerna har brustit, eftersom majoriteten inte vill ge dem det förtroendet när t.o.m. givarländerna och Haagkonventionen medger att det är en bra lösning med en delegering till de auktoriserade organisationerna.

Det är alltså för barnets bästa som vi i reservation 1 vill att de auktoriserade organisationerna skall få detta utökade förtroende att göra den andra prövningen. Det är därför att barnen – som sagts tidigare – lider varje vecka som de är ifrån föräldrar som kan ge dem deras fysiska och framför allt känslomässiga tröst och hjälp, möta deras behov av anknytning och allt det som man behöver i de tidiga veckorna. Varje vecka som det dröjer skadar barnen, och här handlar det inte om veckor utan ofta om månader och ibland ännu längre tid. För barnens bästa måste vi välja den smidigaste lösningen, den som är beprövad, i stället för någonting som vi har alla skäl att tro inte kan fungera med en kompetens spridd på 288 kommuner.

Reservation 5 handlar om att ytterligare en gång med lagens krav pröva de tilltänkta adoptivföräldrarnas kunskaper om barn. Dessa föräldrar har dokumenterat gång på gång att de är motiverade och att de är kunniga. De har redan blivit prövade av socialtjänsten. Jag har anhöriga som har gått igenom det här, och det är en utomordentlig noggrann prövning. Vi som är biologiska föräldrar kan nog inte ana vilka frågor som

ställs och hur man går under ytan på ett förhållande för att utröna att det är till barnets bästa.

Det som redan utförs, och utförs väl, behöver inte med lagens hjälp utföras med tvång. Det är onödigt, orättvist och det är dessutom redan utfört på ett tillfredsställande sätt av socialtjänsten. Det är naturligtvis för barnets skull som det skall ske en prövning, men man behöver inte ytterligare understryka adoptivföräldrarnas oförmåga. De känner redan det smärtsamt att inte ha fått biologiska barn i många fall. Att då ifrågasätta deras motivation eller kunskaper om barn är att förstärka en traumatisk situation.

Den sjätte reservationen handlar om kostnader för internationella adoptioner. Här vill vi kristdemokrater tillsammans med flera andra att det skall ske en översyn av kostnaderna. Det är otillfredsställande att det i princip bara är möjligt att adoptera för dem som har en mycket god ekonomi.

Kommer ni ihåg när den förra finansministern Wibble sade att alla borde ha en årsinkomst på banken? Vilket skratt, för att inte säga hån-skratt, det blev över hela Sverige. Hur skall man kunna spara ihop en årsinkomst på banken? Det är ju bara inte möjligt. Det är väldigt få förunnat att kunna komma upp i det. För många människor är 100 000 kr efter skatt bra nära en årsinkomst. Det gör att stora delar av svenska folket med låga och medelstora inkomster aldrig får möjlighet att hjälpa ett barn och sig själva att bli föräldrar. Samhällsstödet är 24 000 kr, men det är ändå marginellt i förhållande till de stora initiala kostnaderna. Sedan kommer också stora kostnader flera gånger. Man vill säkert besöka landet som barnen kommer ifrån, och det kanske mer än en gång. Det kommer att medföra stora kostnader.

Vi tycker att detta kan genomföras på olika sätt för att inte vara kostnadsdrivande. Ett sätt är att täcka kostnaderna för resa och uppehälle i givarlandet. Det behövs en översyn för att detta allsidigt skall belysas.

Anf. 29 MARIANNE JÖNSSON (s):

Fru talman! Socialutskottets betänkande angående internationella adoptioner, som vi har att behandla i dag, är egentligen till stor del av juridisk karaktär. Dock har delar av förslaget väckt en debatt som i mitt tycke antagit överdrivet stora proportioner.

Haagkonventionen har tillkommit för att tillförsäkra barn som adopteras bort till andra länder ökat skydd och större rättssäkerhet. Konventionen har tillkommit i ljuset av barnkonventionens artikel 3 om att alltid beakta barnets bästa.

Sverige är i detta sammanhang något av ett föregångsland, eftersom vi under lång tid varit noga med att internationella adoptioner skall ske på ett kontrollerat och säkert sätt.

Eftersom Haagkonventionen har inspirerats av vårt svenska system för internationella adoptioner blir inte förändringarna särskilt stora, när vi nu bestämmer oss för att ratificera konventionen. Det är för övrigt glädjande att vi alla är helt överens om att anta konventionen.

Under de senaste månaderna har många av oss riksdagsledamöter fått motta brev och telefonsamtal från oroliga adoptionsföräldrar.

Anledningen till oron är den bestämmelse i konventionen som säger att innan ett barn skall överlämnas till sina adoptionsföräldrar skall ur-

sprungslandet och mottagarlandet ha lämnat sitt samtycke till att adoptionen får fortsätta. Detta samtycke, som vi har pratat så mycket om tidigare här i dag, kan enligt konventionen ges av en myndighet eller av auktoriserad adoptionsorganisation. Det är upp till varje land, beroende på vilken juridisk tradition man har, att avgöra vilken instans som skall ge samtycket.

Regeringen föreslår i propositionen att socialnämnden i adoptivföräldrarnas hemort skall ha prövorätten. Nämnden har redan ansvaret, genom hemutredningen, att pröva adoptionsföräldrarnas förutsättningar att ta emot ett barn.

Det är just denna del av förslaget som har väckt den stora debatten. Regeln om ett samtycke har kommit till på initiativ av barnens ursprungs-länder. De vill i så hög utsträckning som möjligt garantera säkerheten för det bortadopterade barnet.

Utskottsmajoriteten delar regeringens uppfattning att socialnämnden bör fatta beslutet om samtycke till att adoptionsförfarandet får fortskrida.

Mot detta reserverar sig Moderaterna, Centern, Miljöpartiet och Kristdemokraterna.

Ett av argumenten från reservanterna är att adoptionsförfarandet skulle dra ut för mycket på tiden om socialnämnderna fick samtyckesrätten.

Jag har den största förståelse för att blivande adoptivföräldrar, när de äntligen vet att det finns ett barn som de kan få adoptera, upplever varje väntan som påfrestande. Det är just därför som vi i betänkandet föreslår att det skyndsamt och senast inom två veckor från det att anmälan kom in prövas om samtycke skall ges till att adoptionsförfarandet får fortsätta.

En annan invändning mot den föreslagna lösningen är att socialnämnden inte skulle ha den juridiska kompetens som behövs.

Med hjälp och stöd av NIA är jag övertygad om att våra socialnämnder gör de kvalificerade bedömningar som krävs. Det juridiska arbetet är en uppgift för adoptionsorganisationerna.

Jag vill påpeka att det jämfört med förhållandena i dag måste bli en viss förlängning av adoptionen genom att det krävs ytterligare ett beslut. Den förlängningen blir det oavsett vem som skall fatta beslutet om samtycke.

En annan reservation handlar om problemet med vår lagstiftning angående moderns samtycke. Den svenska regeln om moderns samtycke är inte ny och syns hittills inte ha inneburit att adoptioner till Sverige inte kunnat komma till stånd. I de flesta fall är det någon annan i ursprungslandet än modern som i egenskap av särskilt förordnad vårdnadshavare lämnar samtycke. Modern kan t.ex. långt innan frågan om internationell adoption blev aktuell ha lämnat sitt samtycke in blanko eller ha fråntagits vårdnaden om barnet.

Det är alltid adoptionsorganisationens ansvar att se till att sådant samtycke föreligger att adoptionen kan fullföljas i Sverige.

Inte heller i fortsättningen torde den svenska samtyckesregeln komma att innebära ett hinder för adoptioner till Sverige. För övrigt innebär Haagkonventionen att de situationer där det är nödvändigt med beslut i svensk domstol kommer att bli väsentligt färre, eftersom adoptionsbeslut som meddelats i ursprungslandet automatiskt blir giltiga i andra konventionsstater.

Fru talman! En tredje reservation som jag särskilt vill bemöta handlar om kontroll av de tilltänkta adoptivföräldrarnas kunskaper om barn.

I artikel 5 i Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner sägs bl.a. att en adoption inte får komma till stånd förrän myndigheterna i den mottagande staten "säkerställt att de blivande adoptivföräldrarna har fått den rådgivning som kan vara nödvändig".

Att det nu skrivs in i lagen att medgivande får lämnas endast om "den eller de som vill adoptera har tillfredsställande kunskaper om barn och deras behov och har blivit informerade om den planerade adoptionens innebörd" är en nyhet i lagtexten. Men det är, som ju sagts tidigare här, ingen nyhet i praktiken.

Det måste anses som en självklarhet att den som skall bli förälder också måste ha sådana kunskaper om barn att man kan ta hand om sitt barn på ett riktigt sätt.

När det gäller adoption av ett utländskt barn tillkommer behovet av speciella kunskaper. Det måste vi alla ändå vara överens om. De blivande adoptivföräldrarna måste ha insikt om vad det innebär för ett barn att ha varit utsatt för kanske flera separationer och kanske även andra traumatiska upplevelser. De måste vara införstådda med vikten av öppenhet inför barnet om dess ursprung och allt vad som rör barnets liv innan det kom till sina adoptivföräldrar, samt vikten av att ta reda på så mycket som möjligt om detta och bevara kunskapen till dess barnet är moget nog att ta del av det.

Socialsekreteraren kommer, liksom tidigare, att rekommendera de studiecirkelklar om internationell adoption som finns på orten eller den distansutbildning som numera finns. Men i samtalet med de sökande måste socialsekreteraren förvissa sig om att de sökande verkligen har den insikt som behövs för att ta hand om ett adoptivbarn.

Fru talman! Slutligen vill jag säga att internationella adoptioner innebär mycket gott för vårt land. Vi har all anledning att vara stolta över Sverige som adoptionsland och känna glädje över den lycka och tillgång som adoptivbarn från andra länder ger oss.

Jag yrkar härmed bifall till utskottets hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 30 KERSTIN WARNERBRING (c) replik:

Fru talman! Marianne Jönsson började sitt anförande med att uttala sin åsikt om att debatten om regeringens proposition och utskottets betänkande har fått överdrivet stora dimensioner.

Det tycker jag tyder på att Marianne Jönsson och de som står bakom henne i det här ärendet fortfarande inte har tagit till sig alla de fakta som ligger bakom den stora oro som finns hos blivande föräldrar, hos de auktoriserade adoptionsorganisationerna och även hos väldigt många av oss andra.

Vi får i det här anförandet över huvud taget inte några argument som tyder på att socialsekreteraren skall kunna klara av en utredning inom två veckor, så skyndsamt som man här stipulerar att det skall göras. Vi som har varit ute i verkligheten och sett hur arbetet går till förstår inte hur man skall kunna klara detta på två veckor om det skall bli en saklig och ordentligt gjord utredning. Annars blir den ju, som jag tidigare har sagt,

bara formell, och då har vi över huvud taget inte vunnit någonting med det här.

Även den juridiska kompetens som så många frågar efter tar Marianne Jönsson upp. Hon menar att det inte finns några som helst problem med den heller.

Framför allt vill jag påpeka att Marianne Jönsson säger att hela Haagkonventionen har inspirerats av vårt svenska system. Nå, Marianne Jönsson, svara då på frågan: Varför skall vi då nu gå in och ändra på detta system som uppenbarligen har fungerat så bra att det ligger till grund för Haagkonventionen?

Anf. 31 MARIANNE JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Skillnaden är ju den, Kerstin Warnerbring, att det har tillkommit ytterligare ett moment i den här prövorätten. Jag kan bara konstatera att mitt förtroende för politiker i de kommunala socialnämnderna är mycket större än Kerstin Warnerbrings.

Jag har dessutom den uppfattningen att man inte kan lägga prövorätten när det gäller barnets bästa på en organisation med egenintresse. Denna rätt måste ligga på en myndighet, och det är därför som vi har valt att lägga den på socialnämnden, som redan har en mängd kunskap om familjen. Den har redan haft mycket kontakt med de blivande adoptionsföräldrarna och kommer också att få mycket stöd av NIA för att ta det sista samtyckesansvaret.

Jag tycker att vi genom våra förslag har jämnat vägen för att det här skall kunna gå så snabbt som möjligt.

Anf. 32 KERSTIN WARNERBRING (c) replik:

Fru talman! Jag måste faktiskt säga att det låter som om Marianne Jönsson här har blandat ihop äpplen och päron. Nu talar Marianne Jönsson om att socialnämnderna skall fatta beslutet om det slutgiltiga samtycket utifrån att det faktiskt är de som känner de blivande adoptionsföräldrarna. Det är de som har arbetat med dem tidigare och gjort det tidiga medgivandet. Javisst, men det är inte det som är den stora frågan här. Det gäller ju den juridiska kontrollen av huruvida lagarna stämmer överens i givarlandet och i mottagarlandet.

Detta är exakt den sak som adoptionsorganisationerna har hållit på med i 17 år, och det har fungerat alldeles utmärkt. Jag kan inte förstå varför de inte kan få fortsätta med detta.

Den andra fråga som Marianne Jönsson tar upp, nämligen en upprepade kontroll av att föräldrarna är lämpliga för adoption, gäller något som inte alls är stipulerat i Haagkonventionen, utan det är faktiskt regeringens eget påfund. Det är klart uttryckt i Haagkonferensens förklarande rapport till konventionen att artikel 17 b, som tydligen är den som Marianne Jönsson stöder sig på, bara handlar om att man skall se till att ett första medgivande de facto finns, inte om att det skall behöva göras en ny utredning.

Vi har inget emot det nya som gäller en slutgiltig *legal* kontroll – det är ju det som Haagkonventionen talar om – men vi anser att den skall göras av dem som kan det, nämligen av adoptionsorganisationerna.

Anf. 33 MARIANNE JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har definitivt ett förtroende för adoptionsorganisationernas arbete, och jag vet att de är bäst på att klara frågor om lagstiftning osv. Därför skall de i fortsättningen också få göra detta. Om det arbetet är fullt utfört, kommer det inte heller att bli något större problem för socialnämnderna att ta det sista samtyckesansvaret.

Tycker inte Kerstin Warnerbring att det är juridiskt något märkligt om de här organisationerna själva skall ha kontrollen över sitt eget arbete och dessutom kunna överpröva socialnämndens beslut? Det är ju det som kommer att hända, om organisationerna får den här prövningsrätten.

Anf. 34 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! Marianne Jönsson sade att prövningen måste ligga på en myndighet. Vi har just hört att det inte är så. Man kan välja att förlägga den där, men det är inte ett tvång.

Marianne Jönsson ifrågasatte också vårt förtroende för socialnämnderna, för politikerna och för socialtjänstemännen, men det handlar här om att kompetensen sprids på ett sådant sätt att den minskas. De kan inte ha den kunskap om internationella juridiska problem som finns hos organisationerna, där man har en mångårig erfarenhet. Det går helt enkelt inte trovärdigt att påstå att tidsåtgången inte blir längre.

Marianne Jönsson sade att det är viktigt att föräldrarnas behov av skyndsamhet blir tillfredsställt. Det kan jag förstå, men här handlar det om barnets bästa. Har Marianne Jönsson förståelse för att tidsåtgången måste dras ned för att barnen inte ytterligare skall skadas?

Anf. 35 MARIANNE JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Om jag hade trott att barnen skulle skadas av det förslag som vi står bakom, hade jag inte för ett ögonblick anslutit mig till det. Jag tycker att det är en mycket snäv vinkling när man påstår något sådant. Det är ju redan i dag så att föräldrar skall ges en möjlighet till en viss betänketid när de har fått erbjudande om ett barn. Dessa tider kommer att kunna sammanfalla. Betänketiden kan ungefär överensstämma med den tid som krävs för att få samtycket från socialnämnden.

Anf. 36 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle önska att Marianne Jönsson som talesman för majoriteten ville redovisa den dokumentation som ligger till grund för att adoptionsföräldrarna inte skulle ha tillräckliga kunskaper, åtminstone i somliga av de fall som man nu vill komma till rätta med. Vilken dokumentation finns av att adoptionsorganisationerna inte har skött sitt åliggande tillräckligt bra? Är inte Sverige i själva verket näst intill exemplariskt?

Jag skulle också vilja höra Marianne Jönssons uppfattning om anledningen till att man inte ställer sig bakom en översyn av kostnaderna för internationella adoptioner. Delar inte majoriteten synen att förhållandena ekonomiskt och ur jämställdhetssynpunkt är orimliga och orättvisa?

Anf. 37 MARIANNE JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har ingen annan uppfattning än den som tidigare här har redovisats, att adoptionsföräldrar har mycket goda kunskaper och en mycket stor vilja att lära sig så mycket som möjligt. Detta sammanfaller också med statens önskemål. Jag tycker alltså inte att det finns någon som helst motsättning mellan den här lagen och önskemålet om att adoptionsföräldrarna skall ha goda kunskaper.

Tuve Skånberg talade om kostnaderna. Anledningen till att vi inte anser att det i nuläget behövs en utredning är att vi inte har några pengar. Även om vi skulle tycka att det vore bra att föräldrarna fick ersättning för resa, för förlorad arbetsinkomst osv., finns pengarna för detta inte i budgeten.

Anf. 38 LISELOTTE WÄGÖ (m) replik:

Fru talman! Vi biträder i stort sett regeringens förslag, Marianne Jönsson. Det är positivt att regeringen väljer att införliva Haagkonventionen. Det är viktigt att man får den här överblicken över adoptionsfrågor och att reglerna blir i stort sett lika över hela världen. Det är vi ytterst positiva till.

Men varför i fridens dagar kan man inte välja en smidig väg? Ni har verkligen valt den riktigt byråkratiska vägen. Det händer faktiskt i dag att givarländerna ringer adoptionsorganisationerna för att kontrollera lagligheten och att dessa då i sin tur tar kontakt med socialsekreteraren. Det tar på sin höjd en halvtimme. Detta har såvitt jag kan förstå hittills inte krånglat till någonting.

Marianne Jönsson talade om att adoptionsorganisationerna eventuellt kunde ha något egenintresse i det här sammanhanget och att det strider mot något slags anständighet att man prövar sina egna beslut. Kan det vara så gale att det avgörande är att det är politiker som hanterar den här frågan i socialnämnderna? Skall politiker vara inne och peta t.o.m. i det här, som rör familjens innersta? Eller vad är det fråga om? Jag får inte riktigt kläm på av vilket skäl som man har valt den här krångliga vägen.

Skall det bli så gale att det måste hända någonting med ett presumtivt adoptivbarn för att man skall inse att det finns en uppenbar risk för att den här fördröjningen kan inverka menligt på barnets hälsa och även på kontakten med de blivande adoptivföräldrarna?

Anf. 39 MARIANNE JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Oavsett vem som skall ha den sista prövningsrätten har den tillkommit utöver den ordning som vi har i dag, och oavsett vem som utövar den måste den ta tid.

Jag tycker vidare att det är förvånande att moderaterna, som har rättsstaten och rättssäkerheten som honnörsord, kan anse att det är juridiskt rätt att en enskild organisation skall kunna utöva kontrollen över sina egna arbeten. Då finns det ingen mening med den andra prövningen. Vi vet att det internationellt finns flera länder som väljer precis samma väg som vi, och vi vet att det finns länder som väljer andra vägar. Men vi är inte unika genom att vi väljer att socialnämnden skall fatta beslutet.

Anf. 40 LISELOTTE WÄGÖ (m) replik:

Fru talman! Vi är unika, Marianne Jönsson, därför att vi från utskottsmajoritetens sida uppenbarligen inte har tagit intryck av den oro som finns bland organisationer och blivande adoptivföräldrar.

Jag har fullt förtroende för adoptionsorganisationerna. Jag har fullt förtroende för socialnämnderna i fråga om de delar de handhar i dag. Men de har i dag varken resurser eller kompetens att klara frågan. Regeringen och riksdagen har inte för avsikt att skicka med några ytterligare medel. Man utgår från att frågan skall hanteras inom ramen för gängse verksamhet.

Var och en som i dag har kontakt med en socialnämnd vet omfattningen på arbetsbelastningen. I fråga om kommunernas totala ekonomi sker överskridandet på budgeten i socialnämnderna. Att i detta läge lägga ytterligare ansvar på socialnämnderna är minst sagt märkligt.

Jag vill gärna kommentera frågan om kontroll av de tilltänkta adoptivföräldrarna. Jag är fullständigt övertygad om att blivande adoptivföräldrar av egen kraft informerar sig om kultur, var barnet kommer från osv. utan att detta skall behöva skrivas in i en lag. Det är fullständigt löjligt och absurt.

Anf. 41 MARIANNE JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Jo, vi har verkligen tagit intryck av all debatt och diskussion. Det är just därför vi föreslår i betänkandet att det inte får dröja mer än 14 dagar innan beslut om samtycke fattas.

Anf. 42 THOMAS JULIN (mp) replik:

Fru talman! Min fråga till Marianne Jönsson är följande: Varför är det större säkerhet i att socialnämnderna gör den slutliga bedömningen än att adoptionsorganisationerna gör det? Marianne Jönsson beskriver det som att adoptionsorganisationerna inte kan kontrollera sin egen verksamhet. Men det hela handlar ju inte om det. Det handlar ju om en slutlig bedömning om adoptionen kan fortsätta. Det gäller ju inte en kontroll av organisationen.

Vidare var det frågan om adoptivföräldrarna har tillfredsställande kunskap om barn och deras behov. Det står i konventionen att föräldrarna skall vara informerade om innebörden av den planerade adoptionen. Sedan har regeringen byggt på detta ytterligare med en kontroll av att det finns tillfredsställande kunskap.

Anf. 43 MARIANNE JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Nu har vi diskuterat denna fråga så otroligt mycket att det blir fråga om en upprepning. Vi har alltså en juridisk tradition i Sverige att inte överlåta åt ideella organisationer att utöva prövobiten, som egentligen är ett myndighetsansvar.

De barn som kommer hit, Thomas Julin, är redan utsatta. Det är barn som har varit med om så svåra upplevelser att vi måste göra allt för att trygga framtiden för dessa barn och för att stötta föräldrarna att möta de problem barnen bär med sig. Det är förklaringen till det som Thomas Julin frågade efter.

Anf. 44 THOMAS JULIN (mp) replik:

Fru talman! Det var inte riktigt svar på hela frågan. Jag vill gärna ha svar på om det blir större säkerhet om socialnämnderna fattar besluten än om adoptionsorganisationerna gör det. Jag tycker att detta är den springande punkten. Det måste finnas en väsentlig skillnad. Det finns en risk att det blir fråga om mer än 14 dagar. Tidsfördröjningen väger tungt i sammanhanget. Det handlar ju om att skynda på adoptionen eftersom barnen ofta lever i en svår miljö.

Anf. 45 MARIANNE JÖNSSON (s) replik:

Fru talman! Om det skall vara en mening med den andra prövningen, om det skall vara juridiskt korrekt, bör detta ligga på en myndighet. Då blir det den absoluta rättssäkerheten för barnet. Dessutom överprövas inte socialnämndens beslut av någon annan.

Anf. 46 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Att adoptera ett barn är ett beslut som i de allra flesta fall har föregåtts av en lång tids överväganden, och innan barnet anländer har också en förhållandevis lång tid passerat. Hemutredningen inför beslut om att få adoptera ett barn kan ta lång tid. När sedan alla andra handlingar är klara kan besked om att få adoptera ett visst barn också ta mer än ett år. Det vore önskvärt att tiden kunde minskas avsevärt när det gäller tid för hemutredningens genomförande, eftersom det oftast är den längsta väntetiden i hela adoptionsförfarandet.

Fru talman! Att besluta sig för att adoptera bort sitt barn är för de allra flesta ett mycket svårt beslut. När det gäller internationella adoptioner handlar det i nästan alla fall om att man av ekonomiska och sociala skäl inte kan ta hand om sitt barn och att hemlandet inte kan erbjuda annan hjälp än att barnet placeras på barnhem eller adopteras bort.

Internationella adoptioner blir därmed också extra känsliga eftersom man indirekt måste erkänna att det egna landet inte har resurser att ta hand om sina egna barn.

Jag tycker att vi bör ha stor förståelse för de krav som ställs från ursprungsländerna för att de skall lämna sina barn till främmande land. Detsamma gäller naturligtvis också de biologiska föräldrarna, som lämnar bort sina barn utan att egentligen veta något om det land dit deras barn kommer.

Barnet som lämnas för adoption är i de allra flesta fall så litet att det inte är medvetet om vad som händer. Av inte minst de orsaker som jag har nämnt nu, är det viktigt att det finns gemensamma regler för internationella adoptioner. Det skall vara regler som både de länder som lämnar barn för adoption och de länder som tar emot barn har varit med om att arbeta fram och som de accepterar.

Därför är det ett viktigt beslut vi med majoritet kommer att fatta att Sverige skall ratificera 1993 års Haagkonvention. Inte minst viktigt är detta för barnen och för att deras rättssäkerhet tryggas ytterligare.

Fru talman! Propositionens huvuddelar godtas av de flesta partier. Men den fråga som har väckt mest debatt tidigare och i dag gäller tillämpningen av Haagkonventionens artikel 17 c. I den föreskrivs att centralmyndigheterna i ursprungsstaten och mottagarstaten innan barnet

överlämnas till de tilltänkta adoptivföräldrarna samtycker till att adoptionsförfarandet får fortskrida, dvs. det hela gäller vem som skall utföra detta andra godkännande. I propositionen föreslås socialnämnderna, med möjlighet att delegera till en enskild tjänsteman. I flera motioner föreslås det att adoptionsorganisationerna skall handha denna fråga.

De farhågor som har väckts är att den andra prövningen skall dra ut på tiden och att socialnämnderna saknar erforderlig kompetens att pröva om rättsliga hinder föreligger.

Folkpartiet har också i sin motion med anledning av propositionen framfört att prövningen i socialnämnden måste ske skyndsamt, och vi har också velat få en viss tidpunkt angiven inom vilken ett beslut skall lämnas. Detta har utskottet tillgodosett i betänkandet genom att skriva att ärendet skall avgöras inom två veckor, och man har även konstaterat att det i normalfallet skall kunna gå betydligt snabbare. Vi anser därmed att tidsaspekten är väl beaktad och att det är till stor fördel att det finns en så klar tidsangivelse.

I betänkandet klargörs också tydligt att svårigheten för socialnämnderna att fatta beslut till stor del har överdrivits. Dels kommer de flesta länder att underteckna Haagkonventionen, vilket gör att man har gemensamma regler. Dels kommer adoptionsorganisationerna att arbeta mot länder som har gemensamma regler med Sverige. Reglerna är alltså redan kända, och det gäller bara att se till att de uppfylls. Därför behövs inte alls den juridiska kompetensen i varje kommun, då adoptionsorganisationerna redan arbetar bara mot de länderna.

För Folkpartiet är det viktigt att man säkerställer adoptionerna med beaktande av barnets bästa. Vi delar uppfattningen att det andra beslutet är av klar myndighetskaraktär. Det skulle dessutom vara principiellt olämpligt att låta organisationerna överpröva socialnämndernas beslut om adoptionssökandes lämplighet.

Fru talman! I och med att Folkpartiet har fått sitt motionsyrkande tillgodosett och att vi i övrigt står bakom propositionen yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 47 KERSTIN WARNERBRING (c) replik:

Fru talman! Jag delar fullständigt Kerstin Heinemanns uppfattning att vi skall ta hänsyn till givarländerna och deras önskemål på alla tänkbara sätt när det gäller internationella adoptioner. Det är också därför som vi tillstyrker förslaget att ratificera Haagkonventionen, som på det sättet är ett utmärkt instrument.

Däremot måste jag säga att jag tycker att Kerstin Heinemann talar med kluven tunga, då hon börjar med att säga att det vore önskvärt att tiden för hemutredningarna kan minska samtidigt som hon nu själv ställer sig bakom ett förslag till beslut som utan tvivel kommer att fördröja hela adoptionsprocessen. Oavsett hur många tidsaspekter som förs in i lagstiftningen, om att detta skall göras på två veckor och att det bara får finnas synnerliga skäl till att den tiden fördröjs osv., måste vi trots allt se på verkligheten.

Till Kerstin Heinemann måste jag säga att jag själv har arbetat tillräckligt länge som socialsekreterare för att veta att ingenting sådant kan göra att jag prioriterar en adoptionsutredning, när jag t.ex. är mitt uppe i

ett barnmisshandelsfall. Det är en fullständig omöjlighet. Allt det måste gå före. Adoptionen får vänta.

Prot. 1996/97:94
23 april

Anf. 48 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Kerstin Warnerbring tycker att det är litet märkligt att jag anser att det tar lång tid att få en hemutredning gjord medan jag däremot kan acceptera att det kan ta högst 14 dagar att få det andra beskedet. Jag tycker inte alls att det är att tala med kluven tunga. Det första, dvs. att det tar väldigt lång tid att över huvud taget få en hemutredning påbörjad och avslutad, är ett uttryck för en omtanke om de blivande adoptivföräldrarna. Detta med att den andra prövningen skall gå rättsligt till är av omtanke om barnet som skall adopteras. Det är alltså två skilda saker, och det talar man inte om med kluven tunga.

Kerstin Warnerbring menar att man inte lägger undan ett barnmisshandelsfall för ett adoptionsärende. Det är litet konstigt, eftersom hon själv har sagt här i talarstolen att det handlar om att någon dag kan vara avgörande för adoptivbarnets framtid, om det inte går skyndsamt. Det blir en konstig prioritering som Kerstin Warnerbring gör när hon arbetar som socialsekreterare.

Anf. 49 KERSTIN WARNERBRING (c) replik:

Fru talman! Jag har inte talat om någon dag, utan jag har talat om fördröjningar. Det kan Kerstin Heinemann få verifierat i protokollet i morgon.

Kerstin Heinemann vidhåller hela tiden att det här skall ta högst 14 dagar. Jag kan tyvärr, fru talman, konstatera att ingen av dem som nu företräder den majoritet som uppenbarligen kommer att rösta igenom det här förslaget har kunnat komma med någon enda konstruktiv och vettig anledning till att detta skall ligga på socialnämnden och hur man skall se till att det inte blir en lång fördröjning.

Alla vi som lever i verkligheten – vilket somliga uppenbarligen inte gör – vet ju att det här inte kan fungera ute på socialkontoren. Man kan inte garantera att saker och ting blir gjorda på 14 dagar, när så oerhört mycket annat inträffar som måste gå före.

Jag tycker att det är väldigt olyckligt att majoriteten uppenbarligen ämnar rösta igenom någonting som kommer att ge fördröjningar av den allra sista, oerhört brådskande tidsperioden i en adoptionsprocess. Jag kan bara djupt beklaga detta, fru talman.

Anf. 50 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Vi lever väl i olika verkligheter. På Kerstin Warnerbring låter det som att de allra flesta socialnämnder nu kommer att få en mängd ärenden. De allra flesta kommuner har ett fåtal adoptionsärenden, förutom de stora kommunerna i landet. Det finns statistik på det. Statistik och verklighet stämmer väl inte alltid, men här är det antalet barn, antalet fall, som räknas, och det är ganska klara siffror.

Arbetsbelastningen är förvisso stor, men Kerstin Warnerbring skall också lägga märke till att man i propositionen nu föreslår att hemutredningen förlängs till att gälla två år. Det gör att vi också kommer att minska arbetsbördan för socialnämnderna. Det är säkert en hel del av

*internationella
adoptionsfrågor*

hemutredningsfallen som inte behöver omprövas, eftersom de i dag gäller bara ett år.

Jag tror att verkligheten inte bara är den bild som Kerstin Warner-bring visar här i kammaren, utan det finns nog andra verkligheter också ute i landet.

Anf. 51 LISELOTTE WÅGÖ (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt trist att vi inte kan komma överens i den här viktiga frågan. Vi är ju överens när det gäller att ratificera Haagkonventionen, och det är märkligt att vi inte kan bli överens i en så här vital och viktig tolkningsfråga.

Jag vill fråga Kerstin Heinemann: Vem är bäst på adoptioner? Är det auktoriserade organisationer eller socialnämnden? Vem besitter den största kompetensen när det gäller den juridiska kunskapen och över huvud taget när det rör sig om adoptioner?

Sedan har Folkpartiet – jag tycker att det är patetiskt – skrivit en motion där man föreslår att ordet ”skyndsamt” skall föras in i förslaget, dvs. att ärendet skall hanteras skyndsamt.

Vad händer nu, Kerstin Heinemann, om socialnämnden inte hanterar frågan skyndsamt? Får socialsekreteraren indragen semester eller ingen kanelbulle till kaffet? Vilken typ av sanktion blir det? Jag skojar litet grand, men det här är en mycket allvarlig fråga.

Det allvarligaste med det här förslaget – nu i slutet av debatten lutar det åt att det kommer att vinna majoritet i riksdagen – är att det är uppenbara risker för dessa stackars barn som finns ute i olika givarländer, som lever under obeskrivliga förhållanden, dessa barn som i dag blir föremål för adoption och där det inte är sällsynt att de redan har en allvarlig diagnos. Varje dags fördröjning, varje veckas fördröjning, kan faktiskt medföra att barnet dör i avvaktan på adoption. Skall vi behöva uppleva att det inträffar på grund av ett illa genomtänkt beslut i Sveriges riksdag?

Anf. 52 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Liselotte Wågö sade att barn med allvarlig diagnos kommer att dö om vi fattar det här beslutet och att Sveriges riksdag i så fall får ta på sig ansvaret för det. Då glömmer Liselotte Wågö bort att den allvarliga diagnosen i så fall också skall förmedlas till de tänkta adoptivföräldrarna. De behöver ha åtminstone någon dag på sig för att avgöra om de klarar av att ta emot ett barn med denna allvarliga diagnos. Man skall inte glömma bort den sidan av den här saken.

Vem är bäst på adoptionsfrågor, frågades det här. Det är självklart att adoptionsorganisationerna har en stor kunskap när det gäller adoptioner. Men jag är inte så säker på att de för den skull skall ha det sista avgörandet och därmed också ha möjlighet att ompröva en hemutredning och ett beslut som har fattats i en socialtjänstnämnd. Där går våra åsikter isär.

Vi har gjort vårt ställningstagande främst för barnens skull. Vi tycker inte att det är rimligt att en organisation överprövar ett myndighetsbeslut när det kommer till det sista viktiga avgörandet.

Anf. 53 LISELOTTE WÄGÖ (m) replik:

Fru talman! Det märkliga är att Kerstin Heinemann uppenbarligen har stort förtroende för organisationerna i andra sammanhang, men just den här sista biten kan hon inte ställa upp på.

Kerstin Heinemann sade att föräldrarna också skall få en rimlig chans att sätta sig in i om barnet har en diagnos. Men det sker ju även i dag, och det har adoptionsorganisationerna hand om. Det vet jag genom att en mig närstående person är behjälplig med att översätta dokument när det gäller hälsan hos barn som blir föremål för adoption. Det har alltså inte med den här saken att göra.

Visserligen kan det bli en fördröjning redan under den första delen av processen, men varför vill Kerstin Heinemann medverka till att fördröja processen ytterligare genom att lägga det här ansvaret på socialnämnden, som uppenbarligen har andra saker att syssla med än adoptioner? Där finns det en uppenbar risk för att man inte kan hålla den stipulerade tiden på 14 dagar utan att det blir ytterligare fördröjningar.

Varför tar inte Kerstin Heinemann blivande adoptivföräldrars oro på allvar?

Anf. 54 KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Jag och Folkpartiet tar de blivande adoptivföräldrarnas oro på allvar. Därför har vi också sett till att få in en skrivning om att detta skall ske skyndsamt.

Jag har inte sett och ingen av talarna här har kunnat visa att adoptionsorganisationerna, om de skulle göra den andra prövningen, kan göra den väldigt skyndsamt. Det har vi inga som helst belägg för. Men vi förespråkar som sagt en annan princip.

Den här prövningen har inte skett tidigare – den skall göras enligt den nya lag som kommer till. Vi ser den prövningen som ett myndighetsutövande som man inte utan vidare lägger över på en organisation, som dessutom, som också Marianne Jönsson har sagt, faktiskt har ett egenintresse.

Anf. 55 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Fru talman! Vid internationella adoptioner är det barnens bästa som är målet för alla åtgärder: Det är barnens intressen som skall främjas. Därför måste verksamheten med internationella adoptioner upprätthållas och stödjas på hög etisk nivå.

Det innebär hänsyn till barnens rättigheter och intressen men också hänsynstagande till övriga berörda i adoptionsprocessen. Till dessa hör barnets biologiska föräldrar, syskon och släktingar, ofta osynliga i adoptionsprocessen. Det är av stort värde att utskottet så tydligt betonat att det är barnets bästa som skall tillgodoses nu när vi står i beredskap att anta nya regler på adoptionsområdet.

Fru talman! Vi glömmer lätt bort den tragedi som alltid finns i bakgrunden till en internationell adoption. En kvinna måste – kanske under stor vanda – lämna bort sitt barn för att det skall få en framtid i ett fjärran land. Hon tvingas till detta av fattigdom, av risken för social fördömelse eller för att arbetsgivaren annars kommer att köra bort henne från hennes arbete. Hon hoppas på goda förhållanden för barnet – en trygg uppväxt.

För barnets del innebär tragedin bl.a. att det skiljs – minst en gång, ofta flera gånger – från sin vårdare, från den som barnet kanske kommit att hysa tillit för. Eller också har det levt på en institution där förhållandena inneburit att någon känslomässig anknytning inte kunnat äga rum. Tragedin är den mörka bakgrunden till adoptionen, som blir barnets möjlighet att få en familj och få ett gott liv. Men enbart den formella adoptionen ger inte automatiskt detta resultat. För detta fordras mycket annat.

Riksdagen skall om en stund fatta beslut om att godkänna Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner. Jag ser konventionen som ett mycket viktigt instrument för att garantera den etik och den hänsyn som är ett måste i de internationella adoptionerna.

Som ordförande i Statens nämnd för internationella adoptionsfrågor, NIA, har jag kommit i kontakt med barnens ursprungsländer. Trots att jag har haft mitt uppdrag i knappt ett år har jag haft tillfälle att ta del av den vikt ursprungsländerna lägger vid etiken i adoptionerna – att barnhandel eller otillbörlig påverkan på dem som har ansvar för barnet helt skall omöjliggöras. Vetskapen om att adoptionen har gått rätt till är också något av det viktigaste för att barnet under sin uppväxt skall acceptera sin nya tillvaro och kunna återskapa den tillit som en gång gick förlorad.

Konventionen ger anvisningar till ursprungsländerna och till mottagarländerna om vad som måste iakttas. Reglerna i konventionen har inte kommit till över huvudet vare sig på dem eller på oss. Under flera års tid har ursprungsländerna och mottagarländerna tillsammans utarbetat konventionen. Många av bestämmelserna har tillkommit som direkta krav från ursprungsländerna. Barnens intressen och barnens bästa tillgodoses på flera sätt. Kravet på att adoptivföräldrarna skall ha tillfredsställande kunskaper om barn och barns behov och vara informerade om adoptionens innebörd är ett viktigt sätt. NIA har sedan länge rekommenderat en sådan förberedelse.

Kommunerna och adoptionsorganisationerna erbjuder gruppsamtal och cirklar. En adoptionsorganisation har utarbetat en distansutbildning – det är bra för vårt vidsträckta land, som på sina ställen är glest befolkat. Vi vet också att det kommer barn hit med skador och handikapp som fordrar stora kunskaper hos adoptivföräldrarna. De flesta adoptivföräldrar är också mer än villiga att förbereda sig väl för adoptionen. Men det är viktigt att alla får adekvat förberedelse. Det är därför bra att kravet lagfästs.

Konventionen föreskriver också att den ansvariga myndigheten skall främja möjligheter till hjälp och stöd efter adoptionen. Även det hälsar jag med tillfredsställelse. Jag förutser att det så småningom kommer en ändring i socialtjänstlagen som tillgodoser detta krav. Under flera år har vi i NIA arbetat för att främja ett sådan stöd.

Nu tror kanske en del att behovet av stöd beror på att det inte går bra för barnen. Därför är det viktigt för mig att understryka att väsentlig forskning har visat att den stora gruppen adoptivbarn mår bra. Men vi måste komma ihåg att adoptivbarnen har erfarenheter och en historia med sig i sitt bagage som vid olika perioder i livet kan fordra att de får stöd och hjälp. Det gäller inte minst tonårsperioden. Därför skall kravet både på förberedelse och på stöd till adoptivfamiljerna ses som viktiga åtgärder för barnets bästa och för adoptivfamiljernas bästa.

Själva adoptionsproceduren skall naturligtvis göras så smidig som möjligt, men den är bara en liten del – den allra första inledningen till ett barn–föräldra-förhållande som skall hålla livet ut.

Fru talman! Jag och de övriga i NIA:s styrelse välkomnar att Sverige ratificerar Haagkonventionen. Det är ett viktigt steg för att främja adoptivbarnens bästa och därför också för att främja adoptivfamiljernas bästa.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

Prot. 1996/97:94
23 april

7 § Djurskydd m.m.

Djurskydd m.m.

Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkande 1996/97:JoU10
Djurskydd m.m.

Anf. 56 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! I jordbruksutskottets betänkande nr 10, som vi nu skall debattera, behandlas 22 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. De gäller olika frågor. Det gäller distriktsveterinärorganisationen, djurskyddstillsynen, transporten av djur, djurfoder och vidare problem kring varroakvalster. Motionerna har avstyrkts. Det har oftast berott på att man tagit hänsyn till tidigare ställningstaganden, men också pågående beredning i Regeringskansliet.

Stora förändringar har blivit följden av vad som skett när det gäller distriktsveterinärorganisationen. Den nya veterinärorganisationen har tagits emot på ett relativt positivt sätt av landets lantbrukarorganisationer, och också av enskilda lantbrukare. Den förändrade veterinärorganisationen ger utrymme för både effektiviseringar och privata initiativ som kommer både lantbrukarna och djurskyddet till del. Omkring en tredjedel av distriktsveterinärerna har emellertid övergått till privat verksamhet. Det beror av allt att döma på visst missnöje när det gäller kostnadsutvecklingen och också när det gäller en del andra frågor som har varit aktuella för dem.

Jordbruksverket har dock deklarerat att man avser att fullfölja riksdagsbeslutet om ett heltäckande system för veterinärorganisationen. Alla djur skall kunna få den vård de behöver i rätt tid. Samtidigt pågår en utveckling som innebär att lantbrukets djur, som jag nyss sade, i dag till mycket stor del omfattas av den privata verksamheten. Uppemot hälften av lantbrukets djur behandlas i dag av veterinärer som driver privat verksamhet.

Denna verksamhet lyder dock under samma regler, och dess veterinärer innehar motsvarande uppdrag gentemot lantbrukare, samhälle och konsument som den statliga organisationen och de veterinärer som är anställda där.

Lika ekonomiska villkor, menar vi, bör gälla för de olika veterinärgrupperna. Så är det inte fullt ut i dag. Det gäller bl.a. att kunna upprätthålla verksamheten i glesbygden och också klara en adekvat jourverksamhet. Enligt vår mening bör de nuvarande reglerna beträffande fördel-

ningen av medel till distriktsveterinärorganisationen ses över. Syftet bör vara att vi får konkurrensneutralitet mellan de olika slagen av veterinärer. Vi menar också att detta bör ges regeringen till känna.

Ett annat problem som oroar inte minst de veterinärer som tidigare uteslutande sysslat med andra djur än jordbrukets djur, och som gör det även nu, är att man i den nya veterinärorganisationen också tycks börja syssla med smådjuren. Vi tycker inte att det finns något skäl för att man med hjälp av statliga medel skall gå in på det området och samtidigt äventyra dessa veterinärers existens. Det har byggts upp statliga veterinärorganisationer tätt i anslutning till de tidigare privata verksamheterna, och detta är störande. Det är en fråga som vi av allt att döma i framtiden åter får ta upp till behandling.

Fru talman! Frågan om transport av djur har starkt aktualiserats efter Norra magasinets film häromdagen om djurtransporter söderut i Europa. Det var en film som sändes i förra veckan. Alla är ju upprörda över att dessa transporter kan fortgå. Det fruktansvärda djurplågeriet är helt uppenbart. Det kan fortgå trots att frågan varit uppe och trots att reglerna – direktiven – skärpts i EU.

Det är alldeles uppenbart att det måste göras mycket mer. Det finns över huvud taget inget försvar för att bedriva transporter på detta sätt. Uppenbarligen är transportörerna beroende av exportbidrag för transporter av levande djur ned till södra delen av Europa och också till områden utanför EU. Det ligger en misstanke i luften om att en stor del av de som transporterar ned till de länder som inte vill slakta på vanligt sätt är helt beroende av slaktsystemet där. Vi kan inte på något sätt acceptera att denna verksamhet fortgår.

Nu vet vi att jordbruksministern har tagit upp frågan och att vi gemensamt över partigränserna har drivit den under flera år. I det betänkande vi i dag behandlar kan man också konstatera att vi i huvudsak är eniga om tagen när det gäller att skärpa reglerna och kräva förändringar i EU. Jag tror att vi också är övertygade eniga om att man måste försöka förändra verksamheten. Om man nu skall transportera kött till dessa länder skall man transportera slaktade djur i stället för levande.

Vi har på olika sätt aktualiserat frågan även i EU-parlamentet, där Ivar Virgin tar upp frågan. Vi har också, som sagt, ställt upp på skrivningarna i dagens betänkande när det gäller denna fråga. Vi kommer också fortgående att jobba vidare för att få ett stopp för verksamheten. Den kan icke försvaras.

Vi har en annan reservation i betänkandet som gäller varroakvalstret på bin. Det är ingen ny fråga. I slutet av 1980-talet kom varroakvalstret in i södra delen av landet, och det är alldeles uppenbart att bekämpningen av kvalstret missköttes. Det har lett till att kvalstret stegvis har spritt sig norrut i landet. Det har gått mycket långsammare än man förväntade sig. Vi kan konstatera att det är första gången man i Sverige givit upp i kampen mot en smittsam husdjursjukdom.

Dilemmat är att bina inte kallas för husdjur. De ingår i växtriket. Det är ett problem att dessa djur inte lyder under epizootilagen. Det är en brist. Om det hade varit så hade man av allt att döma slagit ut de smittade samhällena, och då hade vi haft en chans att få stopp på spridningen.

Nu har vi tagit upp frågan flera gånger. Vi har också försökt att få en utredning till stånd som skall titta på hela binäringen och dess utveckling.

Ser man på binäringens utveckling under de senaste fem åren kan man konstatera att det blir färre och färre biodlare och allt färre bisamhällen. Det är alarmerande med hänsyn till den betydelse som binäringen och bina har för Sverige, inte minst när det gäller pollinering och tillgången till ett högvärdigt livsmedel. Därför har vi också motionerat om att få till stånd en utredning, men frågan har inte behandlats av utskottet denna gång. Det innebär att vi i praktiken får ytterligare ett förlorat år. Jag hoppas emellertid att frågan skall tas på större allvar nästa gång vi behandlar den mer djupgående.

Jag vill i detta sammanhang, fru talman, yrka bifall till båda våra reservationer – det är nr 2 och nr 5 – och i övrigt till hemställan i utskottets betänkande. Jag vill också understryka det vi skrivit vad gäller transporten av levande djur.

Anf. 57 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Det här är ett betänkande som innehåller litet av varje. Jag vill börja med att säga att vi från Miljöpartiets sida naturligtvis ställer oss bakom alla våra reservationer. Men för tids vinnande vill jag yrka bifall endast till reservationerna 3 och 5. Den senare har Ingvar Eriksson redan yrkat bifall till.

För inte så länge sedan såg vi de fruktansvärda bilder som visade hur transporterna av djur från länder inom EU till länder utanför EU går till. Det är en fruktansvärd hantering som naturligtvis inte kan accepteras av någon av oss här. Och jag är övertygad om att svenska folket enhälligt ställer sig bakom Annika Åhnberg när hon tar upp det här i EU. Det gjorde hon alltså häromdagen.

I dag transporteras ungefär 967 000 djur ut ur EU för att slaktas någon annanstans. Förutsättningen för att man skall få bidrag är att djuren kommer fram levande. Men det säger ingenting om i vilket skick de kommer fram. Det finns djur som är sjuka – de har fått transportfeber – när de kommer fram. Det finns djur som är nedbrutna och eländiga när de kommer fram. Men de skall komma fram levande. Det innebär att de mest elementära djurskyddshänsyn inte tas under dessa transporter. Alla har upprörts över dessa bilder.

Jag tror att Sverige kommer att få jobba hårt i EU för att få en förändring till stånd. Det handlar ju om pengar. Ungefär 3 miljarder går varje år till den här typen av transportstöd. Men detta är inte de enda djurtransporterna i EU som det finns anledning att uppröras över. Också de transporter som sker mellan EU-länderna är stora och omfattande. Lammungar, kycklingar och smågrisar transporteras fram och tillbaka mellan länderna. Ofta är det långa sträckor med en dålig kontroll.

För något år sedan kom ett EU-direktiv som säger att djur skall få transporteras bara åtta timmar, om inte transportfordonet är välutrustat och det finns s.k. kisspaus för korna. Detta har inte alls slagit väl ut i EU-länderna. De flesta länderna har inte brytt sig om dessa bestämmelser utan fortsätter att köra som de har gjort tidigare. Det finns alltså all anledning att även agera mot de transporter som sker inne i EU.

Det är t.ex. inte acceptabelt att unga, icke avvanda djur får transporteras 19 timmar inklusive en rast på en timme. Det gäller t.ex. lamm som transporteras från England till Spanien. Det är inte alls så att de flesta transporter går från södra Europa. Om man tittar på de transporter som

går från EU ut till EU ser man att Tyskland faktiskt är det största exportlandet. Det handlar om drygt 377 000 djur. Även Sverige har en liten kvot här. Det paradoxala är att det samtidigt importeras ungefär 473 000 djur. Handeln sker alltså åt båda hållen. Detta måste vi definitivt få ett stopp på.

Vi i Miljöpartiet har också en reservation som handlar om vilken djurskyddsmyndighet som skall ha hand om detta med djurskydd. I dag finns det många frågor som faller litet mellan stolarna. Det finns flera myndigheter som har hand om det här: Jordbruksverket, Centrala försöksdjursnämnden m.fl. Vi menar att det är dags att inrätta en enhetlig, oberoende djurskyddsmyndighet. Det innebar ett rejält lyft för miljöfrågorna när de fick sitt eget naturvårdsverk. Om vi fick en djurskyddsmyndighet skulle djurskyddsfrågorna på samma sätt kunna få ett lyft, och vi skulle komma framåt i det här arbetet. Det här utvecklar vi i reservation 3.

Det finns också en reservation som handlar om kastrering av smågrisar. En och en halv miljon smågrisar kastreras utan bedövning i Sverige varje år. Det är oacceptabelt. I en interpellationsdebatt som jag hade med jordbruksministern för någon vecka sedan enades vi om att problemet kvarstår. Man har sänkt tiden inom vilken ingreppet får göras från fyra veckor till två. Men det faktum att man skär i smågrisar har alltså inte försvunnit. Enda möjligheten att lösa det här problemet är att se till att man får bort den här kastrationen.

Det är egentligen inte nödvändigt att kastrera smågrisar. Skälet till att man gör det är att det när en hangris blir tillräckligt vuxen utvecklas vissa ämnen som ger fläsket lukt och smak. Men om man ville skulle man mycket väl kunna slakta hangrisar vid en litet lägre ålder. Det visar sig nämligen att de växer bättre om de inte kastreras. Då kan de alltså slaktas vid en lägre ålder och ändå vara stora. Det finns alltså möjligheter om man skulle vilja. Och jag vet också att många lantbrukare önskar att de slapp kastrera hangrisarna, eftersom de upplever det som mycket obehagligt.

När det gäller varroakvalster delar jag helt den uppfattning som Ingvar Eriksson har givit uttryck för. Det är sorgligt att bin inte räknas som husdjur. Om de gjorde det skulle det här problemet inte vara så akut som det är.

I övrigt kan vi se att vi när det gäller djurskyddet i dag väntar på propositioner. Det har kommit utredningar som borde ha följts av propositioner. Det gäller t.ex. eldressyr av hundar. Det är skandal att det fortfarande är tillåtet att eldressera hundar, dvs. sätta ett halsband runt halsen på dem som kan ge en stöt. Det handlar alltså om en intensiv smärta för att hunden skall upptäcka att det den gjorde var fel. Det här är ett lätt sätt att dressera hundar, men det är djurplågeri.

Det är mycket bra att jordbruksministern har sagt att eldressörer för kor inte får förekomma i ladugårdar. Men det borde också innebära att eldressyr av hundar förbjuds. Utredningen kom 1995, och vi väntar fortfarande på den propositionen. I den väntade propositionen skall det också finnas en förändring i § 4. I dag innefattas inte försöksdjur i paragrafen, som alltså säger att djur skall behandlas på ett sådant sätt att de har möjlighet att utveckla sina naturliga beteenden t.ex. Det här är ett förslag som har varit ute på remiss i kommunerna. Vi har väldigt svårt att förstå var-

för departementet inte skriver en proposition. Det här väntar vi på. Vi väntar också på en fortsättning på den utredning som kom 1996 som heter Offentlig djurskyddstillsyn. Den tar upp det faktum att djurskyddstillsynen ibland inte riktigt fungerar, eftersom det inte finns några resurser i kommunerna. Man måste alltså se över hur djurskyddstillsynen skall fungera. Vi väntar också på den proposition som skall handla om handhavande av hundar och katter. Där finns det också en utredning.

Vid en frågestund frågade jag jordbruksministern varför det dröjer. Hon svarade att den som väntar på något gott aldrig väntar för länge. Men den som väntar på något gott kan definitivt vänta för länge. Under tiden fortsätter eldressyr av hundar. Vi har en fortsatt dålig djurskyddstillsyn. Och § 4 behöver ändras och innefatta försöksdjuren. Jag hoppas verkligen att majoriteten, departementet och regeringen ser till att få fram de här propositionerna, så att vi kan få en ändring till stånd på de här punkterna. Det är märkligt att det skall vara så svårt att få fram propositioner just när det gäller djurskyddet.

Vi håller till en viss del med om den oro som finns när det gäller distriktsveterinärorganisationen. Men det här är en reform som är ganska ny och som ändå har tagits emot mycket positivt. Den skrivning som finns runt den här problematiken i betänkandet är bra. Det verkar faktiskt som om organisationen fungerar. När en organisation är så ny kanske man inte kan begära att den skall vara hundra procentigt färdig. Det kanske måste komma vissa justeringar så småningom. Därför har vi inte stött några reservationer som handlar om distriktsveterinärorganisationen.

I övrigt kan jag säga att jag beklagar att det förslag som fanns angående varroa – alltså den motion som inte har behandlats – inte kom upp i detta sammanhang. Det är precis som Ingvar Eriksson säger: när det gäller bin och varroa har vi ytterligare ett år när vi inte kan vidta åtgärder. Det är beklagligt. Jag skulle önska att den här frågan någon gång fick en lösning, att vi inte hela tiden sköt på problemet utan tog tag i frågan.

Jag yrkar alltså bifall till reservationerna 3 och 5. Och vi står bakom våra övriga reservationer.

Anf. 58 BERNDT SKÖLDESTIG (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

De två första reservationerna gäller distriktsveterinärorganisationen. Våren 1994 beslutade riksdagen om en ny rikstäckande veterinärorganisation. Det statliga huvudmannaskapet för organisationen behölls med motiveringen att staten har det yttersta ansvaret för att det i hela landet finns ett väl fungerande veterinärväsende. Veterinärernas roll behövde också anpassas till de krav som vårt inträde i EU ställde.

Från och med budgetåret 1995/96 lades finansieringen om. Syftet var att se till att sociala avgifter för veterinärsarvoden inbetalades samt att reducera statens kostnader för organisationen. Organisationen omfattar i dag 98 stationer och ca 360 tjänster. Uppbyggnaden fortsätter.

På grund av den korta tid som organisationen varit i gång anser utskottet att frågan om utvärdering är för tidigt väckt. Utskottet förutsätter att regeringen på lämpligt sätt följer den fortsatta utvecklingen och vid behov vidtar de åtgärder som kan behövas.

När det gäller djurskyddstillsynen har den frågan utretts, och regeringen har aviserat en proposition i slutet av maj om vissa förändringar i djurskyddslagen.

Djurtransporterna är en fråga som diskuteras mycket i dag, bl.a. beroende på TV-program som visats nyligen. Sverige har alltsedan EU-inträdet fört en offensiv politik för att skärpa kraven på djurtransporter. Detta har lett till vissa framgångar, men det finns fortfarande mycket att göra för att uppnå en önskvärd standard på djurtransporterna inom EU. Jordbruksministern har under den senaste tiden visat att aktiviteten fortsätter för att vi skall vara pådrivande i djurskyddsarbetet och därmed förbättra och skärpa de regler som gäller bl.a. djurtransporter. Utskottsmajoriteten anser att regeringen och de berörda myndigheterna bäst kan bedöma var och när detta arbete kan bedrivas på det mest effektiva sättet.

Fru talman! Den oro som biodlare känner för etableringen och utbredningen av varroakvalster i Sverige bör tas på största allvar. Stora biologiska och ekonomiska värden står på spel om inte varroan kan bekämpas på ett godtagbart sätt. Hur detta skall ske är till stora delar ett biodlingstekniskt och veterinärmedicinskt problem, som det i första hand får ankomma på Jordbruksverket och berörda myndigheter att hantera. Samtidigt förutsätter utskottsmajoriteten att regeringen med stor uppmärksamhet följer utvecklingen på området.

I reservation 6 tas frågan om kastrering av smågrisar upp, och man föreslår att kastreringen bör upphöra om inte ingreppet kan göras med fullständig bedövning. Det finns i dag ingen bra metod för bedövning av smågrisar. Med anledning av detta skärptes kraven i djurskyddslagen från den 1 december 1996. Skärpningen innebär att om svin skall kastreras utan bedövning måste det ske innan de uppnått två veckors ålder i stället för som tidigare fyra veckors ålder. Detta gör att ingreppet blir mindre och att både risken för infektioner och lidandet för grisen minskar.

Försök har gjorts, både i Sverige och i Danmark, med hangrisproduktion utan kastrering. Försöken gav starkt negativa konsumentreaktioner, då köttet luktade illa vid tillagning. Jordbruksministern anordnade en offentlig utfrågning i oktober 1996 där producenter, konsumenter, veterinärer, forskare m.fl. deltog. Man kom då fram till att kastreringen måste fortsätta men att ingreppet på grisen skulle göras innan den uppnått två veckors ålder.

Anf. 59 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Berndt Sköldestig tar avstånd från reservationerna. Han gör det, tycker jag, med litet svag argumentation. När det gäller veterinärorganisationen säger han att syftet med den här omläggningen var att minska statens kostnader. Det är dock mycket som tyder på att det inte har blivit billigare för staten, och det är ju ganska oroande. Sedan kommer Berndt Sköldestig fram till att frågan om en utvärdering är för tidigt väckt.

Jag vill med anledning av detta fråga om Berndt Sköldestig kan ställa upp på vår principiella uppfattning att lika ekonomiska villkor skall gälla för de olika veterinärgrupperna. Vi anser att det är väldigt väsentligt. Vilken uppfattning har Socialdemokraterna här? Det här är nämligen en av stötestenarna.

Den andra frågan jag tog upp var att den statliga veterinärorganisationen tidigare varit helt inriktad på jordbrukets djur. Vilken uppfattning har Berndt Sköldestig? Skall man gå från den principiella ordning som tidigare har gällt eller inte?

Prot. 1996/97:94
23 april

Djurskydd m.m.

Anf. 60 BERNDT SKÖLDESTIG (s) replik:

Fru talman! Ingvar Eriksson! När det gäller behandlingen av smådjur är det, enligt de uppgifter vi har, i stort sett bara privata veterinärer som sköter det. Om några av de statliga veterinärstationerna har börjat med sådant måste det, såvitt vi förstår, vara i mycket liten omfattning.

Frågan om lika villkor är också en fråga om vad som är lika villkor och under vilka förhållanden. Veterinärorganisationen har ju byggts upp för att vi skall kunna ta ett ansvar för djursjukvård och djurhälsa överallt i landet. Det är det primära i veterinärorganisationen, anser vi.

Anf. 61 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! När det gäller det sista som Berndt Sköldestig sade är det uppenbart att de privat verkande veterinärerna även finns i norra Sverige, där det är långa avstånd. Men de har inte samma förutsättningar att klara sina uppgifter. Om man inte har samma förutsättningar genom ersättningarna från staten för djurvården kan man inte heller leva upp till de krav som ställs och som Berndt Sköldestig nyss tog upp. Jag förutsätter att ni ställer upp på att skapa den möjligheten i framtiden. Den är avgörande för att veterinärvården skall kunna bli tillfredsställande i hela landet.

Anf. 62 BERNDT SKÖLDESTIG (s) replik:

Fru talman! Vi utgår från att vi fortlöpande skall följa utvecklingen när det gäller uppbyggnaden av den här organisationen. I samband med detta skall vi naturligtvis titta på vilka förändringar som behöver ske för att villkoren skall vara så bra som möjligt för alla och för att man skall kunna ha en bra djurhälsovård överallt i landet.

Anf. 63 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ta upp två frågor.

Jordbruksministern har sagt att hon nu i EU skall aktualisera transporter av djur ur EU, dvs. de som går till det vi kallar tredje land. Men något jag tycker måste uppmärksammas är transporter också inom EU. Faktiskt börjar nu även Sverige att exportera smådjur – vi har börjat exportera smågrisar till Tyskland. Jag skulle vilja höra vilken uppfattning Berndt Sköldestig har om det här.

Dessutom kan vi se att de harmoniserade regler som antogs under 1995 innebär att Sverige inte får ha några starkare regler. Det innebär i sin tur att de regler vi har haft om t.ex. högdräktiga och nyförlösta djur har försvunnit. För Sveriges vidkommande har det alltså blivit sämre. Jag skulle vilja höra om Berndt Sköldestig anser att det är acceptabelt att grisar kan transporteras 24 timmar, även smågrisar. Skall Sverige på något vis försöka hindra att svenska bönder börjar vara med i den här flyttkarusellen för djur, eller hur skall vi hantera det här?

Det går också transporter från Skåne upp till Norrland med nötkreatur. Enligt bestämmelserna får dessa transporteras i 29 timmar, inklusive

en timmes rast efter 14 timmar. Anser Berndt Sköldestig att vi skall vara med i en sådan här flyttkarusell av djur inom Sverige? Om inte, vilka åtgärder anser ni att regeringen skall vidta för att få stopp på det här?

Från Miljöpartiets sida anser vi att de här transportererna är av ondo. Djur skall inte transporteras på det här sättet.

Anf. 64 BERNDT SKÖLDESTIG (s) replik:

Fru talman! Vi anser naturligtvis inte att det är rimligt att transportera djur hur långa tider som helst. Vi tycker inte heller att det är rimligt att exportera levande djur till Tyskland. Det borde naturligtvis vara så att vi slaktar djuren i Sverige och exporterar djurkropparna. Vi tycker också att det är av största vikt att avstånden inom landet inte blir för stora när det gäller transporter till slakt och transporter av annat slag. Det kommer vi också att jobba för i fortsättningen.

Anf. 65 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det var skönt att höra det. Frågan är bara: På vilket sätt kommer ni att jobba för det? Det skulle vara mycket intressant att veta. Kommer ni att se till att ta bort transportbidragen, och kommer ni i så fall att ändra de förhållanden som råder i dag?

Sedan vill jag ta upp kastreringen av grisar. Det är naturligtvis inte så att grisarna lider mindre för att de är två veckor i stället för fyra när man skär i dem. Jordbruksministern och jag var också överens om att problemet på intet sätt var löst i och med att grisarna blivit yngre när man skär i dem. Smågrisar är väldigt färdiga vid födseln. De skall kunna följa sugan om de föds ute och röra sig direkt, vilket innebär att nervsystemet är helt färdigt. De känner smärta – det är fullkomligt klart. Jag har svårt att se att man skulle ha löst problemet när man minskar åldern vid vilken man får skära från fyra veckor till två veckor. Jag tycker att problemet kvarstår på precis samma sätt som tidigare.

Jordbruksverkets förslag, när regeringen fattade beslut om två veckor, var en vecka. Man kan alltså säga att regeringen i förhållande till Jordbruksverket försämrade beslutet, om man nu anser att tiden är väsentlig.

En anledning till att jordbrukarna vill ha kvar kastreringen är att man anser det besvärligt att ha sugor och hangrisar ihop. Man måste sära på dem om man inte kastrerar hangrisarna. Dessutom kräver okastrerade hangrisar litet större utrymme. Men det är ju bara en fördel – då får vi ju en bättre grishantering. Jag skulle vilja höra om vi är överens om att detta problem än så länge inte är löst.

Dessutom kan man se att slakterierna i dag är byggda för att grisarna skall ha en viss storlek när de slaktas, vilket innebär att de hinner bli könsmogna. Det verkar befängt att djurskyddsregler skall ta hänsyn till hur slakterier är uppbyggda. Då får man väl fundera på om man inte skall bygga om dem.

Finns det ett fortsatt intresse från socialdemokraternas sida att lösa problemet, dvs. se till att vi får en lagstiftning som innebär att man inte får skära i obedövade djur?

Anf. 66 BERNDT SKÖLDESTIG (s) replik:

Fru talman! Vi kan vara överens om att det här inte löser problemet, Gudrun Lindvall, men det är den enda möjliga vägen att gå. Skall vi fortsätta att producera griskött i Sverige måste köttet vara accepterat av konsumenten. Det måste kunna användas. Det har visat sig vid de försök som gjorts att kött från okastrerade grisar inte accepteras.

Det här är en fråga som vi får fortsätta att jobba med och försöka att lösa längre fram.

Det är riktigt att man ville korta tiden ytterligare. Men det måste finnas en möjlighet att genomföra ingreppen också. Därför stannade regeringen för två veckor. Vi får fortsätta att jobba med problemet. Framför allt tycker jag att regeln med den kortare tiden innebär att grisarna klarar det relativt lindriga ingreppet bättre.

Anf. 67 EVA BJÖRNE (m):

Fru talman! Jag kommer att beröra en enda fråga i detta betänkande. Det är varroa.

Varroa är ett kvalster som parasiterar på bin, försvagar bisamhällena och så småningom slår ut dem. Som Ingvar Eriksson sade finns nu den här sjukdomen i södra delarna av landet. Den har sakta men säkert spritt sig sedan början av 90-talet och har nu nått så långt upp som norra Småland och även Värmland.

Biodlare i övriga delar av landet ser med ängslan på den här utvecklingen. Ju längre norrut vi kommer, desto större är antalet hobbybiodlare. De känner inte för att fortsätta med sin hobby om den här sjukdomen utvecklar sig. Skall man ha något utbyte av biodlingen i form av honung, måste man behandla sjukdomen. Den skall behandlas med gifter och kemikalier av olika slag. När man använder de här gifterna och kemikalierna skall man enligt Arbetskyddsstyrelsen ha andningsmask och heldräkt för att skydda sig själv. Det är kanske inte så trevligt att tänka sig en hobby som utövas på det sättet. Kvalstren dör inte heller av den här bekämpningen. Skall man få bort kvalstren, måste man avliva de bin som är smittade.

Berndt Sköldestig sade i sitt anförande i talarstolen att man måste ta den här frågan på största allvar. Men han landade i att man uppmärksam skall följa utvecklingen. Utvecklingen, Berndt Sköldestig, är att sjukdomen sakta men säkert sprider sig över landet. Om man i stället skulle gå in med en bekämpning nu, skulle den bli betydligt enklare och betydligt billigare än om man väntar. En underton i Berndt Sköldestigs tal är att man helst ändå skulle se att sjukdomen bekämpades.

Det finns också yrkanden, som inte behandlas i det här betänkandet, men som skall komma upp till hösten, om att man skall se över hela biodlingen. Jag hoppas att Berndt Sköldestig avser att man skall göra en översyn av biodlingen och dess förutsättningar. För biodlingen har också stor betydelse för pollinering, fruktsättning och för den biologiska mångfalden. Det är något som vi alla värnar om och som vi alla vill ha kvar.

De varroasmittade bisamhällena försvagas och har mycket svårt att klara vinterhalvåret. Vintern 1995/96 dog 25 % av alla bisamhällen i Skåne. Går man ner till Tyskland, som har haft den här sjukdomen länge, finner man att 40 % av alla bisamhällen dog. Då kan man tänka sig hur det blir när den här sjukdomen kommer upp till Norrland och till de kalla

vintrar som vi har där uppe. Det kommer att bli en mycket stor utslagning under vinterhalvåret. Det som inte varroan på egen hand tar död på kommer vinterkylan att hjälpa till med.

De tillsyningsmän som vi har bl.a. till uppgift att slå ut bisjukdomen amerikansk yngelröta. Det förefaller väldigt inkonsekvent att man skall slå ut och döda de bisamhällen där det finns amerikansk yngelröta men inte de bisamhällen som har varroa.

För tre fyra år sedan upptäckte man varroa på Åland. Men de handlade omedelbart och slog ut de smittade samhällen. I dag finns det ingen varroa på Åland. Det visar att det går att bekämpa varroa. Det går att slå ut sjukdomen.

Norge, som också i princip är varroafritt väntar på att se vad vi gör innan man slår ut sina varroabesmittade samhällen. Det skulle vara en stor tillgång om vi i Skandinavien kunde ha varroafria bin och en fin honung, som inte tillsatts några gifter.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 5.

Anf. 68 BERNDT SKÖLDESTIG (s) replik:

Fru talman! Detta är en allvarlig fråga, precis som Eva Björne sade. Vi tycker att man skall fortsätta att jobba utifrån den bekämpningsstrategi som har lagts fast och som binämnden på Statens jordbruksverk har ställt sig bakom. Vi skall följa det här noga.

Naturligtvis skall det tas upp vid en översyn av biodlingens förutsättningar i Sverige. Vi nonchalerar inte frågan på något sätt. Vi tycker att den skall tas upp i samband med översynen och ses över ordentligt.

Anf. 69 EVA BJÖRNE (m) replik:

Fru talman! Jo, Berndt Sköldestig, jag tycker att det är att nonchalera frågan att först låta varroa få sprida sig på Gotland. När den sedan etablerar sig i Skåne 1991 bryr man sig inte om det, utan låter den få sprida sig. Man låter yrkesbiodlare flytta kupor från fruktodling till fruktodling så att infektion sker från de olika zoner som man har upprättat. Man kan ställa en kupa 10 m från gränsen till den ena zonen, och så står det friska bin några meter in på den andra.

Jag tycker att den här frågan är mycket dåligt skött. Det är att nonchalera många människors intresse när det gäller honungsproduktion och biodling. Ju längre man dröjer, desto svårare och dyrare blir det att bekämpa sjukdomen.

Anf. 70 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 2, 4 och 5.

Reservation nr 2 handlar om veterinärorganisationen. Vi vill gärna ställa oss bakom målsättningen och arbetet för att vi skall få en konkurrensneutralitet mellan distriktsveterinärorganisationen och de privata veterinärerna. Vi tror att det innebär en viktig balans på marknaden att man har samma villkor. Därför vill vi understödja den reservationen.

När det gäller reservation 4, djurtransporter, vill jag naturligtvis framföra ett tack till Gudrun Lindvall, som har lyft fram min motion i det sammanhanget. Vi tycker naturligtvis, eftersom vi har motionerat, att det är angeläget att Sverige går före och är ett gott exempel. För att vi i Sve-

rige skall ha trovärdighet i de här frågorna inom EU är det viktigt att vi lever upp till detta själva. Jag vill därför yrka bifall till denna reservation.

Slutligen vill vi, genom att ställa oss bakom reservation nr 5 som gäller varroa, stödja att man nu i ett någorlunda tidigt stadium tar tag i detta problem innan det blir för stort.

Anf. 71 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Som ett klargörande vill jag framhålla att tre motioner handlar om djurtransporter, en från Folkpartiet och Miljöpartiet gemensamt, en från Socialdemokraterna och en från Kristdemokraterna. Jag hade önskat att det skulle finnas betydligt flera. Jag hoppas att vi som är engagerade i de här frågorna även fortsättningsvis kan komma tillbaka så att vi får bättre skrivningar än den skrivning vi har fått i det betänkande som föreligger i dag.

Anf. 72 LENNART FREMLING (fp):

Fru talman! Jag vill hushålla med kammarens tid och nöjer mig därför med att framhålla att Folkpartiet gör följande ställningstagande: De nuvarande reglerna beträffande fördelningen av medel till distriktsveterinärorganisationerna bör ses över. Syftet bör vara att åstadkomma konkurrensneutralitet mellan de olika slagen av veterinärer. Riksdagen bör göra ett tillkännagivande till regeringen om detta såsom framhålls i reservation 2.

Vi vill också att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om skärpt bekämpning av de kvalster som angriper bin. Därför stöder vi reservation 5.

I övrigt stöder vi betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

8 § Ändringar i lagen om uppgiftsskyldighet på jordbrukets och fiskets områden, m.m.

Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkande 1996/97:JoU8

Ändringar i lagen (1992:888) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets och fiskets områden, m.m. (prop. 1996/97:62)

Anf. 73 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag önskar yrka bifall till motionen 1996/97:Jo21.

Inom EU driver vi från svensk sida i olika sammanhang ett krav på att förenkla administrationen, och detta är ett vällovligt syfte. Vi kristdemokrater tycker att vi också bör förenkla administrationen i vårt eget land när det gäller de uppgifter som våra bönder skall lämna till myndigheterna, varav en del går vidare till EU, och som är nödvändiga för att få ut större bidrag. Vi tror att man skulle kunna göra en genomgång här och förenkla uppgiftslämnandet väsentligt nu när vi har provkört det vid åtminstone ett eller två tillfällen som underlag för större bidrag.

Prot. 1996/97:94

23 april

djurskydd m.m.

*Ändringar i lagen om
uppgiftsskyldighet på
jordbrukets och fiskets
områden, m.m.*

*Ändringar i lagen om
uppgiftsskyldighet på
jordbrukets och fiskets
områden, m.m.*

Vi tycker att utskottet har passerat motionen litet för lättvindigt. Jag vill yrka bifall till den.

Anf. 74 LEIF MARKLUND (s):

Fru talman! Detta betänkande från jordbruksutskottet har kommit till utifrån att man vill anpassa lagen om uppgiftsskyldighet, som i huvudsak är föranledd av EU-medlemskapet. Man kan ha synpunkter på det antal blanketter som måste fyllas i, men lagen har även sin grund i sekretesslagen för att skydda den enskilde från att uppgifter släpps hur som helst. Man kan också titta på möjligheten till förenklingar efter några års medlemskap. Det är ju enligt lagen möjligt att använda statistik som samlats för administrativa ändamål till både statistik och forskning.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

*Lag om befogenhet att
besluta om fisket inom
Torne älvs fiskeområde*

9 § Lag om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde

Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkande 1996/97:JoU21

Lag om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde
(prop. 1996/97:94)

Anf. 75 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Detta betänkande handlar om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde.

Jag kommer först att ta upp frågan om Gränsälvskommissionens status för att sedan komma in på den moderata reservationen.

Gränsälvsöverenskommelsen 1971 mellan Sverige och Finland tillkom för att reglera byggande i vatten, vattenreglering, fiske och skydd mot vattenföroreningar. Gränsälvsöverenskommelsen antogs i princip som en grundlag i både den svenska och den finska riksdagen, dvs. med två riksdagsbeslut med mellanliggande val. I den svenska lag som riksdagen antog – SFS 1971:850 – står det: ”Lag med anledning av gränsälvsöverenskommelse den 16 september 1971 mellan Sverige och Finland”. Det står också: ”Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer och gäller så länge gränsälvsöverenskommelsen är i kraft.” Alltså gäller lagen från 1971 än i dag.

Det som däremot har ifrågasatts och också varit tvist om är de ändringar i fiskestadgan som gjorts 1979 och 1987, vilka medfört fredningstider och laxfiskeförbud. I en tvist mellan fiskerättsägare och staten har Högsta domstolen fastslagit att Gränsälvskommissionen inte har haft befogenhet att besluta enligt 1979 och 1987 års fiskestadga.

När nu regeringen begär riksdagens bemyndigande för att reglera fisket i Torne älvs fiskeområde är det viktigt att klarlägga vilken status 1971 års lag har och vilka möjligheter regeringen kommer att ha att ändra fis-

kestadgan från tid till annan. För att undvika framtida tvister bör Lagrådet titta på detta.

Utskottet säger i betänkandet att regeringen avser att tillsätta en utredning med uppgift att se över gränsälvsöverenskommelsen. Det är viktigt att det sker så snabbt som möjligt, så att fiskerieringens utövare vet vad som gäller.

Jag går då över till den moderata reservationen.

Det är alldeles klart att de olika fiskeförbuden och laxfiskestoppen har inneburit kraftfulla restriktioner för både fiskerättsägare och yrkesfiskare. Men minst lika viktigt är det att se på vilka möjligheter dessa fiskerättsägare har haft att påverka och ta del av de beslut som Gränsälvskommissionen har fattat. Gränsälvskommissionen har tydligen ansett att handlingarna i detta ärende inte är offentliga. Protokoll och annat har inte redovisats, och dessutom har man inte haft möjlighet att påverka detta på något sätt. Fiskerättsägarna och fiskarna har ansett att det har varit frustrerande för dem att inte ha fått denna möjlighet. Man har inte kunnat få insyn i eller ta del av någon motivering till beslutet, och någon överprövning har inte heller möjliggjorts.

Om regeringen nu får detta bemyndigande är det viktigt att klarlägga huruvida fiskerättsägare och yrkesfiskare har möjlighet att på något sätt påverka besluten och att överklaga dem. Vi menar i den motion som jag står bakom och i reservationen från moderaterna att detta är en viktig del att ta in i de framtida förutsättningarna för yrkesutövarna. Därför tycker vi att det är märkligt att inte utskottsmajoriteten också anser att detta kan vara viktigt inför den utredning som skall ske. Men så verkar det tydligen inte vara. Därför yrkar jag bifall till den moderata reservationen.

Anf. 76 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen, och jag gör det därför att vi i vårt parti tycker att det är viktigt att berörda fiskeägare ges yttranderätt och insyn och får beslutsmotiveringar, precis som framförs i reservationen. Dessutom bör det finnas möjlighet att överklaga beslut som för en del fiskeägare innebär stora inskränkningar i äganderätten och näringsfriheten. Det är därför vi vill yrka bifall till reservationen.

Anf. 77 LEIF MARKLUND (s):

Fru talman! Det betänkande som behandlar fisket inom Torne älvs fiskeområde bygger på att regeringen vill ha en tillfällig lag och att man från riksdagen bemyndigar regeringen eller den av regeringen utsedda att reglera fisket i Torne älv. Det är bara att medge att det finns en osäkerhet i frågan. Därav lagens tillkomst.

Det är viktigt att vara klar över den överenskommelse som ligger till grund för Gränsälvskommissionens beslutsrätt, som faktiskt innebär myndighetsutövning med rätt att dispensera från bestämmelserna i stadgan på vissa områden. Det är detta som ifrågasätts i motionen. Men den tillfälliga lagen är just en tillfällig lag. Regeringen föreslår att en utredning tillsätts för att få en bra översyn av framför allt gränsälvsöverenskommelsen.

Prot. 1996/97:94
23 april

*lag om befogenhet att
besluta om fisket inom
torne älvs fiskeområde*

Naturligtvis är syftet att man även i framtiden skall överlåta till Gränsälvskommissionen att besluta i frågor om fisket, men det kan även finnas andra myndigheter som vill ge sin syn på fiskevårdsfrågorna.

Jag tycker att det finns skäl att vänta med diskussionen och debatten, Olle Lindström, tills utredningen är klar. Regeringen säger ju att man skyndsamt skall utreda frågan och återkomma vid årsskiftet. Det gäller då också de områden som framför allt åberopas i motionen och i reservationen. Jag behöver inte yttra något mer nu, för det finns ju skäl att då föra en debatt om fiskerättsägarnas rättigheter.

Med det anförda, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i jordbruksutskottets betänkande och avslag på motionen från moderaterna. Motion Jo413 är delvis tillgodosedd genom den tillfälliga lagen.

Anf. 78 OLLE LINDSTRÖM (m):

Fru talman! Litet kort till Leif Marklund: Nog hade det väl varit en styrka om utskottet hade kunnat ställa sig bakom den moderata reservationen eller i alla fall motionen. Det är ju ändå klarlagt att fiskerättsägarna inte har haft någon insyn eller någon möjlighet att påverka. Då hade det väl varit en styrka, när nu utredningen skall ske, om också detta hade kommit med. Även om utredningen kommer att presenteras och vi får möjlighet att diskutera längre fram, då vi också får möjlighet att ta upp dessa frågor, hade det väl varit bra om frågorna hade tagits med redan nu.

Anser inte Leif Marklund att det ändå är viktigt att de som bedriver yrkesfisket och fiskerättsägarna har tillgång till protokoll och möjlighet att överklaga beslut som drabbar dem så pass hårt som de gör i det här fallet?

Anf. 79 LEIF MARKLUND (s):

Fru talman! Till Olle Lindström vill jag säga att i det uppdrag som den kommande utredningen får sägs det bl.a. att man skall uppmärksamma besvärshänsens begränsningar och behovet av anpassning till lagstiftningen inom EU, vilket är två väldigt viktiga saker. Här ingår naturligtvis fiskerättsägarnas rättigheter.

Jag har inget emot att man kan upprätthålla ett yrkesfiske både på Norrlandskusten och i gränsälvens område. Det är inte detta vi diskuterar, utan att vi måste få till stånd en utredning för att framför allt ser över behovet av en anpassning till lagstiftningen inom EU, där Sverige är medlem..

Överläggningen var härmed avslutad.

SfU14 Svenskt medborgarskap

Mom. 2 (olovligt bortförande av barn)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, v, mp)

Votering:

241 för utskottet

52 för res. 2

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 65 m, 23 c, 12 kd

För res. 2: 1 m, 20 fp, 17 v, 14 mp

Frånvarande: 20 s, 14 m, 4 c, 6 fp, 5 v, 4 mp, 3 kd

Inga Berggren (m) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU10 Narkotikafrågor m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU15 Internationella adoptionsfrågor

Mom. 3 (samtycke enligt artikel 17.c i konventionen)

1. utskottet

2. res. 1 (m, c, mp, kd)

Votering:

180 för utskottet

114 för res. 1

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 1 c, 20 fp, 17 v, 1 kd

För res. 1: 67 m, 22 c, 14 mp, 11 kd

Frånvarande: 20 s, 13 m, 4 c, 6 fp, 5 v, 4 mp, 3 kd

Ingrid Näslund (kd) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 6 (adoptivföräldrarnas ålder)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

267 för utskottet

22 för res. 4

6 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 140 s, 69 m, 23 c, 21 fp, 2 mp, 12 kd

För res. 4: 17 v, 5 mp

Avstod: 6 mp

Frånvarande: 21 s, 11 m, 4 c, 5 fp, 5 v, 5 mp, 3 kd

Barbro Johansson (mp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Ewa Larsson (mp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 7 (kontroll av de tilltänkta adoptivföräldrarnas kunskaper om barn)

1. utskottet

2. res. 5 (m, kd)

Votering:

204 för utskottet

93 för res. 5

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 23 c, 21 fp, 17 v, 2 mp

För res. 5: 69 m, 12 mp, 12 kd

Frånvarande: 20 s, 11 m, 4 c, 5 fp, 5 v, 4 mp, 3 kd

Mom. 8 (kostnader för internationella adoptioner)

1. utskottet

2. res. 6 (m, v, kd)

Votering:

187 för utskottet

109 för res. 6

1 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 23 c, 20 fp, 2 v

För res. 6: 69 m, 14 v, 14 mp, 12 kd

Avstod: 1 v

Frånvarande: 19 s, 11 m, 4 c, 6 fp, 5 v, 4 mp, 3 kd

Eva Zetterberg (v) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU10 Djurskydd m.m.

Mom. 2 (fördelning av medel till veterinärorganisationen)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp)

Votering:
199 för utskottet
95 för res. 2
1 avstod
54 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 142 s, 22 c, 17 v, 14 mp, 4 kd
För res. 2: 68 m, 21 fp, 6 kd
Avstod: 1 kd
Frånvarande: 19 s, 12 m, 5 c, 5 fp, 5 v, 4 mp, 4 kd

Prot. 1996/97:94
23 april

Mom. 3 (djurskyddstillsynen)

1. utskottet
2. res. 3 (mp)
Votering:
280 för utskottet
15 för res. 3
2 avstod
52 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 142 s, 69 m, 23 c, 19 fp, 15 v, 12 kd
För res. 3: 1 fp, 14 mp
Avstod: 2 v
Frånvarande: 19 s, 11 m, 4 c, 6 fp, 5 v, 4 mp, 3 kd

Mom. 4 (djurtransporter)

1. utskottet
2. res. 4 (mp)
Votering:
266 för utskottet
27 för res. 4
56 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 141 s, 67 m, 22 c, 20 fp, 16 v
För res. 4: 1 fp, 14 mp, 12 kd
Frånvarande: 20 s, 13 m, 5 c, 5 fp, 6 v, 4 mp, 3 kd
Monica Widnemark (s) och Jan-Olof Franzén (m) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Mom. 7 (varroakvalster m.m.)

1. utskottet
2. res. 5 (m, c, fp, mp)
Votering:
159 för utskottet
139 för res. 5
51 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 17 v

För res. 5: 69 m, 23 c, 21 fp, 14 mp, 12 kd

Frånvarande: 19 s, 11 m, 4 c, 5 fp, 5 v, 4 mp, 3 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU8 Ändringar i lagen (1992:888) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets och fiskets områden, m.m.

Mom. 2 (redovisning av vissa uppgiftsskyldigheter m.m.)

Yrkanden:

1. utskottet

2. mot. Jo21 (kd)

Votering:

286 för utskottet

12 för mot.

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 69 m, 23 c, 21 fp, 17 v, 14 mp

För mot.: 12 kd

Frånvarande: 19 s, 11 m, 4 c, 5 fp, 5 v, 4 mp, 3 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU21 Lag om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde

Mom. 1

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 2 (fiskerättsägarnas rättigheter)

1. utskottet

2. res. (m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Beslut om samlad votering

På förslag av andre vice talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1996/97:KU23
Offentlighet och sekretess*Offentlighet och
sekretess*

Anf. 80 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Det är roligt att det finns så många ledamöter som är intresserade av offentlighetsfrågorna och som vill ta del av den debatten.

Jag tror att man kan säga att alla partier i Sverige och de allra flesta riksdagsledamöterna är överens om de grundläggande frågorna kring den svenska offentlighetsprincipen, att den svenska offentlighetsprincipen är en grundbult i vårt samhälle och en omistlig del av vår demokrati. Även om stödet när det kommer till praktisk verklighet inte alltid är lika starkt finns det ett starkt stöd för offentlighet i Sverige.

I dagens betänkande behandlas en rad motioner som handlar om offentlighetsprincipen och meddelarfriheten samt om sekretessbestämmelser. Uppenbarligen finns det också riksdagsledamöter som tycker att öppenheten går för långt. Exempelvis Rolf Åbjörnsson från Kristdemokraterna tycker att meddelarfriheten är för generös. Det finns också socialdemokratiska motioner i samma riktning. Jag förnekar inte att det kan uppstå konflikter och problem med den öppenhet som vi i dag har. Men om man väljer att begränsa öppenheten, t.ex. genom att på något sätt inskränka meddelarfriheten, får vi andra och svårare problem att handskas med.

Den avvägning som gjorts i Sverige har, tycker jag, under en lång tid visat sig vara det riktiga, dvs. att vi har valt öppenhet framför slutenhet och att vi har gått ganska långt i den riktningen. Därför är det ganska skönt att se att konstitutionsutskottet enhälligt har kunnat säga nej till de motionärer som är ute efter en begränsning av meddelarfriheten.

Jag har själv för Miljöpartiets räkning skrivit en motion med ett helt annat syfte. Det är oerhört viktigt att vi får en någorlunda enhetlig och likartad tillämpning av offentlighetsprincipen i hela landet. Detta garanteras i dag genom att vi har möjlighet att överklaga myndigheters beslut om att hemligstämpla handlingar. På så sätt får vi en domstolsprövning som garanterar enhetlighet och en hygglig praxisutveckling, liksom en likvärdig behandling av olika medborgare och myndigheter.

Detta gäller, tyvärr, inte alla myndigheter. Riksdagen, som i praktiken omfattar en lång rad olika myndigheter – utskott, talman m.m. – och regeringen är undantagna från regeln om överprövning vid domstol. Argumentet för den ordningen har varit, och är fortfarande, att domstolar inte skall styra över den högsta politiska nivån. Det kan tyckas vara en rimlig hållning, men jag tycker att den är oacceptabel. Lagarna bör gälla för alla och på alla nivåer, och de är till för att förhindra godtycke och mannamån. Det är kanske extra viktigt just för den politiska ledningen i landet, som har möjlighet att sätta väldigt mycket i verket om nämnda grundhållning inte stöds eller om man frestas att gå in på en annan linje.

Man skall också komma ihåg att ett beslut om utlämnande av handlingar är en fråga om en väldigt strikt juridisk prövning. Vi har ju så pass rigorösa regler kring sekretessbestämmelserna att det här inte är fråga om en politisk bedömning annat än i en högst marginell omfattning. Det här

är alltså en juridisk fråga. Det är därför som vi kan ha detta som en juridisk fråga hos lägre instanser.

Vidare skall man vara medveten om att det finns en inbyggd konflikt mellan öppenheten och detta med att vara en ledande politiker. Jag har själv här i riksdagen varit med om att strävan efter att hålla på information lett till att man har beslutat att stoppa utlämnande av handlingar, trots att det inneburit att sekretessen har gått mycket längre än vad lagen egentligen medger. Denna erfarenhet tycker jag att det är viktigt att ta till vara. För en regering måste ju frestelsen och intresset för sekretess vara ännu mycket större. Här i riksdagen har vi trots allt en opposition som har i uppgift att granska majoriteten.

Det finns fler skäl för att få till stånd en ordning med möjlighet till överklagande av beslut om utlämnande av handlingar. Sverige har ju numera t.ex. i lagen inkorporerat den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Konventionen har alltså blivit svensk lag. I artikel 6 i konventionen står det att medborgarna skall ha rätt att överklaga myndighetsbeslut till domstolen. I konventionen står det uttryckligen att det gäller även rättighetsfrågor av det slag som vi nu talar om.

Sverige har en ganska tråkig historia när det gäller konventionen om de mänskliga rättigheterna. Vi har blivit fällda flera gånger. Redan det faktum att vi nu har införlivat konventionen i svensk lagstiftning borde ha inneburit att vi hade gjort de ändringar som behövs för att följa den. Det märkliga här är att inte ens de borgerliga partierna verkar vara intresserade av frågan om offentlighet och av att få till stånd en uppföljning av konventionen om de mänskliga rättigheterna, så att det också finns en möjlighet att överklaga beslut i sådana här frågor. Annars är ju borgerligheten väldigt pigg på att klaga på regeringen när det gäller uppföljningen av just den här konventionen. Det intresset gäller kanske mera äganderättsfrågor än offentlighetsprincipen.

Om vi inte får en förändring med möjlighet till överklagande menar jag att risken är stor att förtroendet för riksdag och regering i framtiden minskar även i de viktiga öppenhetsfrågorna. Det vore väldigt olyckligt.

Ett annat problem med dagens system är att tillämpningen av offentlighetsreglerna verkar skilja sig åt när det gäller olika riksdags- och regeringsorgan. Vi i Miljöpartiet har litet grand försökt kontrollera hur det förhåller sig. Våra erfarenheter av den studien talar för att det skiljer sig alltför mycket. Jag har emellertid valt att inte skriva någon reservation i frågan, men jag hoppas att den diskussion som ändå förs leder till en bättre ordning och till en större enhetlighet inom riksdagen i den här frågan. Vi får väl se om hanteringen har förbättrats till nästa motionsperiod.

Jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 81 BARBRO HIETALA NORDLUND (s):

Fru talman! Självklart är Peter Erikssons inledande ord om värnandet av den svenska offentlighetsprincipen en gemensam utgångspunkt för samtliga politiska partier i riksdagen. Som socialdemokrat vill jag naturligtvis säga att vi socialdemokrater helt och hållet ställer upp på det som Peter Eriksson inledningsvis sade.

Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i konstitutionsutskottets betänkande 1996/97:KU23 samt avslag på Miljöpartiets reservation.

De flesta, för att inte säga alla, frågor om offentlighet och sekretess rymmer i sig komplicerade frågeställningar och konflikter. Det gäller ställningstaganden och avvägningar i lagstiftningen som handlar om människors integritet, om människors fri- och rättigheter och om behovet av insyn och öppenhet i den offentliga verksamheten. Nio motioner behandlas i betänkandet. Åtta motioner avstyrks – flera av dem med direkt hänvisning till att frågorna är under utredning och beredning eller inom kort kommer att bli föremål för beredning/utredning.

Justitiedepartementet skriver just nu direktiv till en utredning som skall se över sekretesslagen. Nu gällande sekretesslag har vid det här laget många år på nacken. Den har ändrats, lappats och lagats många gånger. Vidare är den svår att överblicka och i stort behov av en genomgripande genomlysning.

En folkpartimotion rör hälso- och sjukvårdssekretessen vid misstanke om brott. Utskottet föreslår ett tillkännagivande med anledning av den motionen. Till ett i övrigt enigt betänkande finns en reservation fogad; detta med anledning av den miljöpartimotion som Peter Eriksson här har pläderat för och som gäller möjligheten att överklaga också riksdagens och regeringens beslut att inte lämna ut handlingar.

I konstitutionsutskottets betänkande redogörs ganska ingående för den lagstiftning och de regler, bestämmelser och föreskrifter som gäller om handlingar och beslut skall lämnas ut eller inte. En huvudregel är att myndighets beslut att inte lämna ut en domstolshandling får överklagas hos domstol. Miljöpartiets invändning gäller att beslut av riksdag och regering inte får överklagas.

Utskottsmajoriteten avstyrker motionen. Vi säger i vår bedömning bl.a. att riksdagen som folkets representation är det främsta statsorganet. Regeringen styr riket på riksdagens förtroende. Någon domstolsprövning av dessa organs bedömning i fråga om utlämnande av handlingar anser utskottet inte är lämplig.

Anf. 82 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Konstitutionsutskottets majoritet talar om att en domstol inte skall kunna sätta sig över regering eller riksdag. Men i tusentals andra fall lever vi under samma lagar som alla andra. Vi måste respektera och följa lagarna inom en mängd områden. Där anser vi inte att det vore fel att en domstol skulle kunna besluta över oss. Det är en strikt juridisk prövning. Vi har precisa regler kring sekretessfrågorna som gör att en domstol likväl på tingsrättsnivå eller när det gäller lokala myndigheter eller centrala andra myndigheter skall kunna se om det verkligen är rimligt att riksdag, regering eller ett utskott har sekretessbelagt en fråga.

Jag skulle vilja att Barbro Hietala Nordlund litet tydligare sade varför det just när det gäller den här lagstiftningen är orimligt att överpröva i en domstol.

Anf. 83 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Utskottet säger också – det citerade jag inte i mitt huvudanförande – att vi kan ha förståelse för att det kan finnas önskemål att

överpröva. Men vi menar att den ställning som Sveriges riksdag måste ha väger tungt i sammanhanget. Hur det än är kommer man i all överprövning till vägs ände där beslut inte kan överprövas. Att Sveriges riksdag och regering följer lagar är en självklarhet. Lagstiftningen på det här området är ordentligt reglerad. Utskottskanslierna och regeringens och riksdagens förvaltning har naturligtvis att följa lagstiftningen och tillämpa de regler som finns.

Vi har alltså förståelse för att ni kritiserar hur det ser ut i dag, att det finns olikheter osv. Just därför att det här är problematiskt och rymmer stora svårigheter har t.ex. kanslichefsgruppen inom riksdagen självt tagit på sig att arbeta fram om möjligt en struktur, en samordning och ett någorlunda bra regelverk i ärendehantering. Det arbetet pågår. Att det måste se olika ut är självklart utifrån utskottens olika beredningsgång och olika ärenden.

Jag tycker att det är rimligt att ett utskott kan ta ställning till om handlingar i ett fall inte kan lämnas ut. Men det finns en öppenhet och en ambition att skapa den enhetlighet och det regelverk som ni efterlyser.

Anf. 84 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag är medveten om att det pågår ett arbete i dag för att försöka få en bättre enhetlighet i behandlingen inom riksdagen. Det tycker jag är bra. Jag tror att den motion som jag skrivit ändå haft en liten effekt.

Den andra frågan handlar om att man skall kunna överklaga. Jag har varit med om att en myndighet här i riksdagen har fattat ett beslut när det gäller utlämnande av handlingar, men sedan har regeringen fattat ett helt annat beslut i samma fråga. Den ordningen är inte bra. Det kan inte vara ägnat att precis öka förtroendet för riksdagen att det går till på det sättet. Därför är det bättre att ha en överprövningsmöjlighet, så att det garanterat blir en lika behandling i stället för att det sker, som jag tycker, godtyckligt ibland och utan att man så noga kollar vad lagarna säger.

Anf. 85 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Jag skall yrka bifall till motionerna K206 och K408. K206 är en motion som jag skrivit med anledning av att jag inte tycker att reglerna om meddelarskyddet har blivit bra utformade med hänsyn till den utveckling som har skett inom polisen. Det är helt klart att meddelarskyddet är utomordentligt viktigt. Det är inte tal om att på något sätt inskränka tryckfriheten så att det får negativ betydelse för den offentliga debatten.

Det här är en ganska smal fråga och syftar enbart på de poliser som läcker uppgifter till pressen under förundersökning i brottmål. Det är straffbelagt. Det är alldeles uppenbart att det är straffbelagt med hänsyn till att man vill skydda förundersökningen, alltså polisutredningen, men också med hänsyn till skydd för enskilds rätt.

Nu har det tyvärr utvecklats på det viset att enskilda poliser inom polisväsendet läcker uppgifter, ganska ofta mot betalning. Det förfarandet uppbärs naturligtvis inte på något sätt av något samhällsintresse. Tryckfriheten uppbärs inte heller av något intresse i det här sammanhanget, för det är inte information om förhållanden som är ägnade att berika den

offentliga debatten utan har enbart med en pågående förundersökning i brottmål att göra.

Jag har tidigare tagit upp den här frågan med justitieministern, och hon har svarat att det här naturligtvis inte är bra. Men hon menar att detta inte är tillräckligt gravt för att införa en ändring i lagstiftningen. Men hon säger att det dock finns skäl att följa utvecklingen på detta område. Då kan noteras att man inom polisväsendet är bekymrad. I Polistidningen nr 1 för 1996 står det litet provocativt i ingressen av en artikel bl.a.: Giriga poliser står på pressens avlöningslistor. Sidsteppare och hämndlystna utredare läcker till massmedia för att förstöra utredningar. Viktigpettrar ringer upp kvällspressen och berättar snaskiga detaljer i brottsutredningar enbart för att få känna sig intressanta. I år kommer polischefen i Stockholm med ett debattinlägg i Svensk Polis som är rubricerat: Skall polisens lösmynthet få hjälpa kvinnomördare att gå fri?

Då måste det vara ett problem när poliser själva tar upp den här problematiken. Jag tycker alltså att man inte skall vara rädd att i varje fall utreda frågan och se om man kunde få den bättre reglerad.

Beträffande motion K408 av Chatrine Pålsson vill jag bara säga att man där uppmärksammat bekymret att föräldrar kanske inte alltid på grund av gällande sekretessbestämmelser kan hålla sig informerade om sina barns hela livssituation. Det är någonting som kan vara värt att se över.

Tack, fru talman!

Anf. 86 BARBRO HIETALA NORDLUND (s):

Fru talman! Rolf Åbjörnsson har i ett samtal med justitieministern fått det svar som i dagsläget måste vara det rätta, att man har ögonen på detta.

Också frågan om meddelarskyddet, som är en grundsats i tryckfrihetsrätten i vårt land, rymmer i sig konflikter mellan vad som måste få sägas och vad som borde förtigas. Detta är naturligtvis en oerhört svår fråga. Det borde kanske bland poliser och i pressen tas upp en större debatt om etik och moral, om det är så att missbruk och otillständigt läckage förekommer.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 16 §.)

11 § Statlig förvaltning

Statlig förvaltning

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1996/97:KU24

Statlig förvaltning

Anf. 87 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag tänker vara mycket kortfattad. Frågorna i sig är inte nya. Vi har diskuterat dem tidigare.

För Miljöpartiets räkning har jag reserverat mig på tre punkter. Det gäller till att börja med en sammanslagning av ombudsmannauppgifterna i Sverige.

Prot. 1996/97:94

23 april

*offentlighet och
sekretess*

Ombudsmannarollen skulle stärkas kraftigt om man gjorde en sammanslagning av JämO, DO, BO och Handikappombudsmannen. Däremot har JO en särskild roll i svensk historia och i svenskt rättsväsende och bör därför inte ingå i en sådan sammanslagning. I övrigt skulle ombudsmannarollen kunna bli bättre och starkare om man följde det råd som Diskrimineringsombudsmannen tidigare gav.

Den andra reservationen gäller alkoholfri representation. Det är ett rimligt krav att riksdagen inte hanterar den frågan på det sätt som man gör i dag.

Den tredje reservationen innehåller ett krav på att alla partier i riksdagen skall ha representation i de styrelser och nämnder som utses av regeringen. Dessa nämnder och styrelser har inrättats just för att man skall kunna bilda sig en uppfattning om vad som pågår och samtidigt få insyn i verksamheten. Det kan röra sig om Rikspolisstyrelsen, Underrättelsenämnden m.fl. Det finns några mindre partier i riksdagen som inte är representerade, vilket är olyckligt för den offentliga debatten och när det gäller riksdagens insyn i viktiga organs verksamheter. Därför har vi valt att reservera oss för en motion i den frågan.

Jag vill yrka bifall bara till reservationerna 1 och 3.

Anf. 88 WIDAR ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på de tre reservationer som är fogade till betänkandet.

Den första reservationen gäller ombudsmannaverksamheten. Det finns naturligtvis hedervärda argument för båda ståndpunkterna. Man kan – som Peter Eriksson gör – hävda att regeringens ombudsmannaorganisation skulle bli starkare om man sammanförde de olika ombudsmännen. Mot detta kan anföras att en sammanslagen ombudsmannaorganisation skulle kunna innebära att den helt skulle domineras av de mest frekventa ärendena. Därmed skulle man ändå få samma problem, dvs. att människor som drabbas av mer udda eländen skulle så att säga hamna mellan stolar.

Den ombudsmannaorganisation som vi har i dag med relativt små och specialinriktade ombudsmän kan också innebära problem. Människor kan även där ramla mellan stolarna. Mot den bakgrunden har regeringen tagit initiativ dels till en utredning som skall se efter om det behövs en särskild ombudsmannaorganisation för att värna de homosexuellas rättigheter i samhället, dels till en utvärdering av Handikappombudsmannens verksamhet för att se om den på något vis behöver stärkas.

Utskottet utgår ifrån att regeringens utredning och utvärdering noga överväger de frågor som utskottet behandlar i betänkandet. Men utskottets majoritet är i dag inte beredd att gå längre. Det är svårt att ha en bestämd uppfattning om vilken organisation som är bäst.

Den andra reservationen gäller alkoholfri representation. Det är också ett ämne som tidigare har diskuterats väldigt många gånger. Utskottets majoritet anser att eftersom alkohol trots allt finns i samhället måste den hanteras på ett vuxet sätt av vuxna människor. Den främsta spärren mot överdrivna excesser eller mot missbruk av möjligheten till representation med alkohol är offentligheten. De notor och kvitton på inköp som man gör för skattebetalarnas medel redovisas ju offentligt.

Den tredje reservationen gäller representationen i nämnder och styrelser. Vi yrkar avslag också på den reservationen med i huvudsak två argument. Det första argumentet är att det är regeringen som har ansvar för myndigheternas skötsel. Då är det också rimligt att regeringen utser de ledningar som den vill ha. Skall man byta form för regeringens tillsättande av ledningar för myndigheter m.m. måste man också ifrågasätta om regeringen kan ha ansvaret på det sätt som den i dag har i vårt land.

Det andra argumentet är att vi har ett proportionellt valsystem. Tillsättningen av många nämnder och styrelser liksom sammansättningen av riksdagens utskott följer valutslaget. Därför är det meningen att deras sammansättning skall representera de majoriteter som medborgarna har röstat fram vid allmänna val. Också detta är en viktig princip.

Fru talman! Med de anförda argumenten yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 89 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tänkte bara ta upp frågan om ombudsmannarollen. Widar Andersson sade en intressant sak, att en del människor hamnar mellan stolarna när det gäller de olika ombudsmännen. Det är ingen som har ett givet ansvar. Men genom en sammanslagning skulle man få en större garanti för att det inte skulle bli några som hamnade vid sidan av eller mellan de olika ombudsmännen. Det vore en stor fördel, eftersom en institution skulle medföra att folk i större utsträckning skulle känna till vart man kunde vända sig. Därmed skulle ombudsmännen få kännedom om fler problem. Jag har svårt att se att det finns några goda skäl emot en sammanslagning. Men det är möjligt att Widar Andersson gömmer något i rockärmen.

Anf. 90 WIDAR ANDERSSON (s) replik:

Fru talman! I den här frågan har jag nog inte särskilt mycket i rockärmen att komma med.

Som jag sade i mitt anförande finns det hedervärda argument för både ena och andra uppfattningen. Men man bör ifrågasätta om det alltid är den bästa lösningen att skapa större organisationer. Vi har många gånger ställt oss frågan om dessa storavdelningar, storkommuner, EU och annat alltid är det rätta när man ibland skall bevaka små och udda intressen i samhället.

Anf. 91 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Ja, det var en ny och väldigt intressant synpunkt. Det finns i själ och hjärta egentligen en djup skepsis hos Widar Andersson till om EU är för stort. När den här längtan har värkt ut är han välkommen till de gröna. Jag tror att vi då kan bli överens.

Anf. 92 BERTIL PERSSON (m):

Fru talman! Den berömda lobbyn var lobbyn i det engelska parlamentet där parlamentsledamöterna tog emot folket. Det var ett viktigt led i parlamentarismen, det har spritt sig, och det har delvis professionaliserats. Lobbying har kommit för att stanna i alla delar av världen, inte

minst här hemma i Sverige. Vi har sådana fenomen som Stora lobbydagen, och vi har den stora tävlingen om årets lobbyist i Sverige.

Det här med lobbying är viktigt. Det är viktigt för oss som politiker att vara välinformerade och känna till människors problem så att vi kan finna och presentera lösningar för dessa problem, och det är viktigt att vi tillförs intryck utifrån. Lobbyismen är i grunden någonting positivt och värdefullt. Efter hand har det blivit organisationer som har tagit på sig att föra fram synpunkterna och som har gjort sig till tolk för olika åsikter. Ola Ullsten kallade dem en gång i tiden för kravmaskiner, därför att en del av dem försöker föra fram egna särintressen till att bli allmänna riksintressen.

Detta är en verksamhet som i sig är legitim, och det finns många som är duktiga på det. LRF lyckades t.ex. utomordentligt skickligt att slå ut naturgasen till förmån för rapsdieseln. Tidningen Journalisten har skildrat hur man gjorde det på ett väldigt elegant sätt. Diabetesförbundet har också varit mycket framgångsrikt. Diabetiker har lyckats bli de enda patienter som har fria läkemedel även i framtiden.

Vi har efter hand fått lobbyföretag. De kom först i USA med McLoughlin. Sedan har vi fått dem i EU. Här i Sverige har vi nu åtminstone 17 lobbyföretag. CARTA är väl det största, som har flest anslutna börsföretag, och som också det minst kända. Kreab, RINFO och JKL är några andra mycket duktiga lobbyföretag som bedriver verksamhet här i landet. De försöker påverka lagstiftare, riksdagsmän, både direkt och indirekt via medierna och journalister.

Utskottet hänvisar i behandlingen motionens synpunkter till den förvaltningspolitiska kommissionen, vilket bekymrar mig en del. Vad jag är ute efter är inte lobbyism gentemot myndigheter eller statsförvaltning utan mot den lagstiftande församlingen, nämligen riksdagen. DN har nyligen gjort en bred beskrivning av hur lobbyverksamheten sker. Man har bl.a. beskrivit situationen när SJ via ett lobbyföretag, Naturvårdsverket och ett antal kända politiker här i riksdagen bedrev en våldsam kampanj mot Volvos lobbyister, en kampanj där striden så småningom slutade i höjda bilkostnader för alla svenskar.

Vad är problemet när det gäller lobbyismen? Vad som är bra med lobbyism är att vi får information, meningsutbyte och uppvaktningar. Det är alldeles utmärkt så länge det sker med öppna kort från organisationer och professionella företrädare. Bekymret är när det blir fel i informationen, vi blir lurade och vi blir påverkade på ett dolt sätt utan att vi vet vem avsändaren för åsikterna egentligen är. Själv har jag många gånger fångat upp idéer från lobbyister och drivit frågor, men jag har aldrig svält färdiga synpunkter. Denna vaksamhet mot varifrån man får sina intryck och sin påverkan är viktig.

Då undrar man: Hur gör andra? Om man tittar på USA, där lobbyismen blommade upp först, har man där en registrering av sina lobbyister. Man spelar med öppna kort. Man vet som politiker vem man möter och vem som denne man möter representerar. Lobbyisterna har också en ansvar för att den information som de ger är korrekt. Man har också ett korrektionsinstrument, eftersom man kan avstänga de registrerade lobbyisterna från fortsatt verksamhet om de bryter mot exempelvis kravet på korrekt information.

Fru talman! Lobbyismen är här. Jag tror att det är dags att lyfta fram den i ljuset, göra något bra av den och ge den klara spelregler. Lobbyismen är och har alltid varit en viktig del i det politiska beslutsfattandet. Om vi hanterar den rätt kan vi ha mycket stor nytta av den.

Prot. 1996/97:94
23 april

Statlig förvaltning

Anf. 93 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Vi kristdemokrater finns inte representerade i KU. När vi då läser att Peter Eriksson från Miljöpartiet har följt upp bl.a. vår motion K515 med en reservation som vill verka för att vi skall få helt alkoholfri representation vill vi som vår mening framföra att det skulle kunna vara en mer framkomlig väg att arbeta för en policy med helt spritfri representation.

Vi vet att vin och öl finns i samhället. Å ena sidan kan vi inte komma ur ett sådant samhälle som lever med den verkligheten. Vi vet å andra sidan också vilka skador som alkoholen ger. Många av oss i riksdag, i regering och i offentlig representation är hemifrån och utsätts för större påfrestningar än andra. Vi vet genom erfarenhet att mer än en blir skadad av alkoholen i offentlig representation. Därför tror vi att det skulle kunna vara en framgångsrik väg mellan den helt alkoholfria representationen och den som är tämligen likgiltig för vad vi dricker att föreslå att vi skulle jobba för en policy att vara spritfria.

Det är inte mycket sprit som dricks i regering och riksdag – missförstå mig inte. Men det händer vid middagarna att man avrundar med en konjak, en likör eller någonting sådant. Vi tror att man med fördel skulle kunna avstå från det. Vi tror också att utländska gäster har förståelse för att vi väljer att avstå från spriten. Det är ju trots allt vår arbetstid. Även vid en middag är vi riksdagsledamöter, regeringstjänstemän, osv. Det ser inte bra ut att vi dricker åtminstone starksprit.

Jag har själv genom åren motionerat om en helt alkoholfri representation. Det finns också andra kristdemokrater som har gjort det tidigare och även den här gången. Det är förvisso en hedervärd och god hållning. Jag menar ingenting annat. Men det är nog en mer framkomlig väg att börja med en policy med spritfri representation.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till motion K515.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 16 §.)

12 § Ekonomiska konsekvensanalyser

*Ekonomiska
konsekvenser*

Föredrogs

Justitieutskottets betänkande 1996/97:JuU14
Ekonomiska konsekvensanalyser (förs. 1996/97:RR7)

Anf. 94 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! I detta betänkande behandlar justitieutskottet Riksdagens revisorers förslag angående ekonomiska konsekvensanalyser och en motion som väckts med anledning av förslaget. Bakgrunden är en beställning från utskottet till Riksdagens revisorer om att utföra en granskning i frå-

gan om drifts- och samhällsekonomiska kalkylmodeller vid nybyggnad och avveckling av kriminalvårdens anläggningar. En fråga som har varit särskilt aktuell är den omdiskuterade frågan om nedläggning av häktet i Östersund.

Utskottet har inhämtat yttrande från finansutskottet och föreslår i detta betänkande ett tillkännagivande till regeringen om krav på ekonomiska konsekvensanalyser som underlag för beslut om förändringar av statlig verksamhet och en begäran om att regeringen skall lämna en redovisning på några punkter i dessa frågor till riksdagen.

När det gäller frågan om häktet i Östersund, som en av motionerna behandlar, har Riksdagens revisorer i en granskningspromemoria fört fram ganska skarp kritik mot nedläggningen och bristande ekonomiska konsekvensanalyser om följden av nedläggningen.

Riksdagens revisorer har dock modifierat sina ställningstaganden efter att ha remissbehandlat den första granskningspromemorian.

I finansutskottet, som var ganska kritiskt till Riksdagens revisorers ursprungliga påpekanden, säger man att det är makroekonomiska bedömningar av det ekonomiska läget samt förslag till inriktning av den ekonomiska politiken – i syfte att uppnå vissa samhällsekonomiska effekter, som lägre räntor, stabila priser och ökad produktion och sysselsättning – som ligger till grund för den statliga budgetpolitiken, de besparingar och förändringar som föreslås inom flera verksamhetsområden. Man säger också att samhällsekonomiska effekter således förutsatts vara beaktade.

Finansutskottet menar att tämligen enkla sammanställningar av data visar att förutsättningarna för att behålla Östersundshäktet skiljer sig ofördelaktigt från dem vid andra, jämförbara häkten. Häktet i Östersund hade lägre belägningsgrad, högre kostnad per tillgänglig plats samt väsentligt högre kostnad per producerat vård dygn än andra häkten. Dessutom uppgav Kriminalvårdsstyrelsen att häktet i Östersund vid fortsatt drift skulle behöva byggas om för att få en humanare utformning. Finansutskottet har alltså ingen kritik mot det beslut som fattats om nedläggning av häktet i Östersund.

Detta blir också justitieutskottets slutsats, och utskottet föreslår att motionen i det här avseendet avstyrks.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 95 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Utskottets socialdemokratiska talesman lade upp debatten på sitt sätt. Betänkandet ger ju möjlighet att diskutera olika saker. Man kan uppfatta det som en diskussion i sakfrågan om häktet i Östersund eller se det som ett exempel på att man, om Kriminalvårdsstyrelsen ges för snäva budgetramar, kan tvingas lägga ned många häkten, kanske i onödan. Men jag kommer att uppehålla mig vid den mer principiella utgångspunkten, nämligen behovet av ett bra beslutsunderlag när olika myndigheter och ytterst riksdagen fattar beslut. I det här fallet har ju Kriminalvårdsstyrelsen och regeringen fattat beslut.

Jag tror att det är utomordentligt viktigt att helhetsperspektivet finns, och jag är övertygad om att det brister i det avseendet. Bakgrunden till hela betänkandet var, som Lars-Eriks Lövdén pekade på, justitieutskottets förfrågan till Riksdagens revisorer om att göra en analys av vad som

händer när man lägger ned eller gör tillbyggnader av olika slag inom ett område.

De remissinstanser som yttrat sig med anledning av Riksdagens revisorers preliminära rapport har genomgående understrukit betydelsen av att man gör och redovisar den här typen av analyser. Det gäller Finansdepartementet, – det är kanske inte så underligt att de markerar detta – Rikspolisstyrelsen, Riksåklagaren, Domstolsverket och Kriminalvårdsstyrelsen. Alla talar i princip om betydelsen av någon form av förkalkyler, bra beslutsunderlag och om behovet av att följa upp efteråt.

Sedan ställer man frågan om på vem det ankommer att ha detta helhetsperspektiv. Ankommer det på varje enskild myndighet? Det, fru talman, är en utomordentligt intressant fråga. Alla inser behovet av helhetsperspektiv. Alla talar om det. Men, frågar man, går det egentligen att förena med myndighetens sektorsansvar att ha ett helhetsperspektiv?

Frågan blir då på vem det ankommer att ha det helhetsperspektiv som efterfrågas. Rimligtvis bör riksdagen ha ett helhetsperspektiv. Det är också ganska rimligt att regeringen har det. Hur kan man förena behovet av helhetsperspektiv med varje enskild myndighets sektorsansvar och behov av att fatta sina beslut utifrån sina strikta bedömningar ur effektivitets- och budgetsynvinkel? Det är en central fråga.

Man kan litet drastiskt säga att vi i dagens läge har ett debattklimat som leder till fragmentering av frågorna. "Snuttifiering" kan man kalla det. Jag brukar säga att vi lever i tårtbitarnas paradis. Ibland vet inte tårtbitarna om de tillhör någon tårta och framför allt inte vilken tårta de tillhör, om nu tårtan representerar helhetsperspektivet.

Debatten i medierna orkar i allmänhet bara med en fråga om dagen eller i veckan. En fråga körs hårt i en vecka, och en annan fråga nästa vecka. Det är ytterst svårt att hålla helhetsperspektivet levande i det offentliga samtalet, där ju riksdagen och regeringen definitivt bör vara ett par centrala aktörer. Politikernas adelsmärke är ju att utifrån vissa värderingar se till helheten och göra avvägningar mellan olika sektorsintressen.

Det finns anledning för oss att fundera över just de här bitarna. Vi har i justitieutskottet – och sedan här i riksdagen – fattat en lång rad beslut som rör olika delar i rättskedjan, t.ex. närpolisen. Vi har ändrat budgetramarna, och vi moderater har tyckt att ramarna varit för snäva, medan andra har tyckt att de varit lämpliga och röstat för dem. Vi har fattat beslut om åklagarväsendet, domstolsväsendet och kriminalvården. Även där gäller det att ha överblick och se helheten. Kedjan blir ju knappast starkare än sin svagaste länk.

Jag är alldeles övertygad om att det finns ett stort behov av att stanna upp, begrunda och inse att vi ibland kanske inte riktigt har den överblick vi borde ha inom olika sakområden. Jag tror att skrivelsen från Riksdagens revisorer till riksdagen skall ses principiellt. När försvarsutskottet skulle bereda regeringens förslag om ny förslagspolitik, noterade jag att man tog intryck av den diskussion som föranleddes av den här skrivelsen. Man tog in utredare från Riksdagens revisorer för att ungefär med samma modell göra en analys av förslag till förbandsnedläggningar. Olika sektorer kräver kanske olika modeller, man jag tror att det är angeläget att vi använder den här modellens synsätt i våra diskussioner här.

Ingen är bättre skickad eller har större skyldighet att föra detta helhetsresonemang än Sveriges riksdag. För om Sveriges riksdag inte tillät

och gav utrymme för det, vem skulle då göra det? Det är kanske ett sidospår att fråga: Ger riksdagen strukturer och utrymme för detta att se helheten? Stimulerar regeringens arbete den här helhetssynen, inom ett stort område och mellan olika områden? Av praktiska skäl måste man dela upp tillvaron på något sätt. Med den uppdelning i olika utskott som vi har i riksdagen ser man det kanske litet snävt. Man ser inte över utskottsgränserna, även om det kanske finns större möjligheter att göra någonting över gränserna.

Just i uppsåtet att dels få ett bättre beslutsunderlag, dels faktiskt följa upp vad som hänt, spelar riksdagen en central roll, inte bara som lagstiftare och beslutande församling utan också som revisionsorgan i olika avseenden. Ingen annan kan spela denna roll i det parlamentariska livet. Ingen annan än riksdagen har auktoriteten att se helhetsperspektivet i det offentliga samtalet.

Det är därför viktigt att se detta betänkande och den rapport och den skrivelse som Riksdagens revisorer presenterat som underlag för detta just som ett inlägg i debatten och som en markering av behovet av helhetssynen. Jag är övertygad om att riksdagen utan den missar en mycket central uppgift, nämligen att bevaka helheten i en tid där den politiska debatten så präglas av en uppdelning, sektorsintressen och dagsländer.

Med det yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 96 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag vill till fullo ställa mig bakom det som Anders G Högmark uttalade om behovet av att se vårt samhälle i ett helhetsperspektiv, och att inte bara se delarna. Vi har ett enigt betänkande i det här sammanhanget, när vi pratar om ekonomiska konsekvensanalyser. Men det finns vissa avvikande åsikter, som har tagit sig uttryck i två särskilda yttranden. Åtminstone det särskilda yttrande som vi i Centerpartiet har ställt oss bakom är ett uttryck för den osäkerhet som vi känner när vi tittar på slutsatser som dras, där man är övertygad om att det är exakt på ett visst sätt. Det är just dessa slutsatser vi känner så stor osäkerhet inför i betänkandet när det t.ex. gäller häktet i Östersund. Men detta är allmänt utbrett över huvud taget, och vi ville därför i ett särskilt yttrande stryka under resonemanget kring ekonomiska konsekvensanalyser.

Det saknas alltså ett helhetsperspektiv, och detta gäller allmänt. Under en lång tid i riksdagsarbetet har det slagit mig hur mycket som har saknats därvidlag. Det är inte en dag för tidigt att Riksdagens revisorer verkligen undersöker användningen av konsekvensanalyser, hur de är genomförda och vilka resultat de fått.

Vi här i riksdagen är ju faktiskt i händerna på expertis. Vi skall inte vara experter på olika områden, utan vi skall vara experter på att fatta kloka beslut utifrån vad andra experter, med sina specifika kunskaper, kommer och säger. Vi skall då också kunna se saker i ett helhetsperspektiv och kunna foga ihop delarna. Detta kanske vi har gått ifrån. På den tiden när vi byggde upp rättsväsendet gjorde vi faktiskt så här. Då satte vi upp ett mål, dvs. frågan om rättssäkerhet, om trygghet osv. Sedan frågade vi oss: Hur kan vi nå målet? och byggde upp en organisation för det.

Det här har byggts upp under en lång tid. Faran i dag är att när vi skall spara glömmar vi bort det ursprungliga resonemanget, tar bort en bit och vet inte riktigt vad effekterna blir. Vi vet inte heller riktigt om vi uppnår

det som vi vill uppnå med t.ex. vår kriminalvård och det vi har satt oss före.

Jag håller med Anders G Högmark om att det är vi i riksdagen som skall föra de här diskussionerna. Det är också vi som har det yttersta ansvaret för att det finns tillräckligt underlag för våra beslut. Detta är en mycket intressant diskussion. Det är sådana här saker vi i riksdagen egentligen borde diskutera i stället för att gå ned på detaljnivå och styra och ställa alltför mycket på det lokala planet. Vi har också verkligen försökt lägga över mer och mer möjligheter till lokala beslut och lokalt ansvarstagande. Men samtidigt måste helhetsperspektivet vara vårt ansvar.

Frågan är vem man skall lasta för bristerna. Vi i riksdagen måste lastas först. När vi tar itu med de ekonomiska konsekvensanalyserna ser vi att man har frågat för litet efter sådant här underlag från regeringen – oavsett vilken regering som har suttit. Detta har Riksdagens revisorer konstaterat. Myndigheterna måste naturligtvis också ta ett ansvar för att se saker i ett helhetsperspektiv inom sina respektive myndighetsområden. Men i första hand är det regeringen som kan använda helhetsperspektivet, och sedan vi i riksdagen, när vi får underlag för beslut.

Jag tycker att de här debatterna är essentiella för det ansvar vi har här i riksdagen. Jag ser fram emot fler sådana här debatter, kopplade till fler konkreta frågor, för att belysa hur snett det kan slå. När man pratar om samhällsekonomiska konsekvenser är det totalbilden som det handlar om. Det betyder att om vi drar ned på saker i ett visst område och i en viss sektor kan det uppstå kostnader, som vi inte funderade på, någon helt annanstans. Detta kan i sin tur leda till att samhället egentligen inte gjorde några besparingar trots att allt var så tydligt i Kriminalvårdsstyrelsens, eller någon annans, kalkyl. Vi måste göra litet annorlunda nationalekonomiska kalkyler. Detta handlar nämligen inte om företagsekonomi, utan det är en helt annan ekonomisk teori det handlar om när vi skall titta på hur olika beslut influerar samhället nationalekonomiskt.

Jag har inget annat yrkande än bifall till utskottets hemställan i betänkandet. Centerpartiet har bara velat belysa nödvändigheten av att se saker i ett bredare perspektiv än vad man gjort tidigare.

Anf. 97 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Vi i riksdagen har ofta understrukt vikten och betydelsen av att man gör konsekvensanalyser – och då verkligen genomarbetade sådana – så att vi skall ha så bra underlag som möjligt. Detta har också konstitutionsutskottet slagit fast.

Vi vet också att det väldigt sällan finns ekonomiska konsekvensanalyser över huvud taget. Det har pratats mycket här om häktet i Östersund. För den delen fanns det visserligen analyser, men inte för den totala bilden. Det är detta som är så allvarligt – vi sparar i de olika tårtbitarna, nischerna eller delområdena, men vi har inte helhetsbilden.

Riksdagens revisorer, som har tittat på frågan om häktet, sade först att underlaget var både bristfälligt och missvisande. Sedan har detta i och för sig modifierats i den slutliga skrivelsen, men när man pratar med de människor som är berörda inom regionen hör man att de är väldigt besvikna och bekymrade över de konsekvenser detta har fått. Man kan verkligen fråga sig: Vem har rätt och vem har fel?

Prot. 1996/97:94

23 april

*ekonomiska
konsekvenser*

Fru talman! Vi i Folkpartiet har också ställt sig bakom justitieutskottets betänkande. Men vi vill genom ett gemensamt särskilt yttrande markera att man inte nog kan understryka vikten av en total konsekvensanalys för att få fram det bredare perspektivet. Det får inte bli så att man gör ett väldigt bra sparbeting i den ena ändan medan pengarna rinner ut i allt snabbare takt i den andra.

Med anledning av detta har vi i Folkpartiet skrivit under det särskilda yttrandet, men vi står naturligtvis bakom själva betänkandet, fru talman.

Anf. 98 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Riksdagens revisorer fyller en stor och viktig funktion. Det har jag sagt varje gång vi har arbetat med en skrivelse eller rapport. Det granskande, de analyser och de förslag de förser riksdagen med leder arbetet framåt. Så känner jag det när jag läser Riksdagens revisorers arbete.

Skrivelsen bekräftar den oro vi alla känt när det gäller nya förslag och förändringar i verksamheter. Efter justitieutskottets anmodan skedde granskningen av hur det hela förhåller sig. Alla här, även Socialdemokraterna, kan konstatera hur viktigt detta är. Men det räcker inte med att säga att det är viktigt. Vi måste komma vidare, precis som Riksdagens revisorer analyserar.

Detta gäller speciellt inom rättsväsendet, som består av verksamheter som är som länkar i en kedja. Här är detta ytterst angeläget. När jag har åkt omkring och besökt verksamheterna har det visat sig vad det är som har skett. När man sparar inom ett område får det direkta konsekvenser för ett annat.

För att förtydliga detta kan man se på nedläggningarna av häkten – inte bara i Östersund utan även i övriga landet. Jag tänker på häktet i Helsingborg, som vi i utskottet har pratat om flera gånger. Det är inte bara Ängelholm som berörs utan även Landskrona. De direkta effekterna är att närpolisen urholkas och får en helt annan polisstyrka att arbeta med. I Landskrona åtgår nämligen en årsarbetskraft inom polisen för att köra personer till häktet i Helsingborg. Det kan inte vara rimligt. Den här analysen måste ju belysas. Man kan inte bara se på kostnaden, utan man måste också se på arbetsinsatserna.

Åklagarnas omorganisation drabbar ju också polisen. Men det är inte enbart polisen som då får urholka sitt arbetssätt utan även tingsrätterna. Jag pratade med en lagman som sade att det nu har blivit så i tingsrätterna att man kommer dit på morgonen och frågar: Finns det några mål i dag?

Det är oerhört svårt att rätta till detta. Det får ju oerhörda konsekvenser för det dagliga arbetet.

Det är viktigt att studera de lokala områdena och inte endast kostnaderna i det stora perspektivet. Man kan inte bara ta reda på vad det innebär för kriminalvården och för polisväsendet, utan man måste även titta på de andra områden som berörs. Vad innebar det för poliserna i Östersund och deras arbetsinsatser när häktet lades ned? Det är mycket möjligt att man kan göra den värderingen att en polisman eller två som skall frakta folk kostar mindre än vad det gör att ha häktet kvar. Men de mål som vi har satt upp här i utskottet och riksdagen kan ju inte uppfyllas i Östersund.

Det blir ju väldigt obegripligt för skattebetalarna och samhällsmedborgarna. De måste undra vad det är för virrhöns som finns och vad det är för beslut de fattar när det blir sådana här konsekvenser.

Innan revisorerna granskade detta fann man att det tidigare har funnits samhällsekonomiska kalkylmodeller. De har även funnits på utredningsstadier och i propositioner, och inte endast när det gäller nybyggnad och avveckling. Men det är ju inte bara det att de skall finnas. Det gäller ju också hur dessa konsekvensanalyser är utformade och hur omfattande de är. KU har ju sagt tidigare att metoder och riktlinjer måste utvecklas. Det är otroligt viktigt för att kunna göra ett uppföljnings- och utvärderingsarbete. Det är vi också dåliga på att göra, men det har blivit bättre.

Enligt Inrikesdepartementet har det också tidigare stått att varje departement har ansvar för att konsekvensutredningar görs. Men när revisorerna granskade detta fann de, som statskontoret sade i sitt remissvar, att regeringen ej efterfrågat dessa konsekvensanalyser i tillräcklig utsträckning. Det handlar inte om brist på kompetens och metoder, utan om brist på intresse. Det medför ju också kostnader, och det tar tid att göra dessa samhällsekonomiska konsekvensanalyser. Detta måste ju värderas högre. Jag har pekat på de fall där det har blivit så fel.

Jag och Miljöpartiet är inte riktigt nöjda med justitieutskottets yttrande i texten i betänkandet. Därför har vi valt att göra ett särskilt yttrande. I den allmänna texten i betänkandet säger man att detta är viktigt. Det redovisades också när det gällde häktet i Östersund, som vi diskuterade tidigare. Jag tycker att man drar litet fel slutsatser. Om man inte lade ned häktet i Östersund säger man att alternativet var att man lade ned ett annat häkte inom kriminalvårdens kostnader. Jag menar att man inte kan se det så – bara för eller emot inom det verksamhetsområdet. Sedan tycker jag att man försvarar detta synsätt. Man kan ju inte säga emot att det blev en besparing, men det finns ju även andra delar som måste genomlysas. Därför har vi valt att göra ett yttrande där.

Hur skall vi nu gå vidare? Vi är ju ändå ganska överens. Det är riksdagen som har ansvar för helhetssynen. Men det är ju svårt när vi i riksdagen är uppdelade i olika utskott. Jag tycker att det är ett ansvar för utskotten att kräva detta och se till att regeringen uppfyller det. Vi måste också sprida till våra partikamrater som sitter i utredningar att de alltid skall beakta hur viktigt detta är.

Tyvärr finns det stora svårigheter att lagstifta om detta, annars kunde man ju önska att det genomfördes. Vi får använda andra metoder. Det finns inte vetenskapliga metoder för detta, men vi måste alltid ha med oss det här kravet.

Finansutskottet sade i sitt yttrande angående detta betänkande att man inte hade någon kritik, men att Miljöpartiet hade ett särskilt yttrande med avvikande mening. Det sades också att det är upp till justitieutskottet att bedöma detta. Finansutskottet kan bara göra bedömningar och prioriteringar mellan utskottsbudgetar och inte inom, och därför är det alltså upp till justitieutskottet att göra detta. Vi kommer fram till att vi måste vara väldigt medvetna, och det är väl övriga partier också, och sätta press på regeringen.

Anf. 99 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Jag avvaktade ett ögonblick om Lars-Erik Lövdén ville gå in i diskussionen.

Det tycks vara så att vi alla är utomordentligt överens dels om behovet av en helhetssyn, dels om riksdagens centrala roll att granska och se till att man får ett beslutsunderlag. Här är det ingen tvekan om att regeringen har ett utomordentligt stort ansvar att i sina propositioner – det må vara den stora budgetpropositionen, vårpropositionen eller andra delpropositioner – redovisa ett beslutsunderlag med konsekvensanalyser på det ena och det andra sättet som gör det möjligt att utläsa vad man vill och effekterna av det förslag man lägger fram. Det är väl ingen tvekan om att det finns påtagliga brister i det här underlaget.

Det är många gånger utomordentligt svårt, och det kan intygas från många utskottskanslier, att tränga igenom vad departementen och regeringen avser. Om man skall fatta beslut är det bra att veta vad man fattar beslut om. Då är det också viktigt att det finns ordentliga konsekvensanalyser av förslagen till beslut.

När riksdagen har fattat beslutet och det har förts ut på olika sätt och kanske transformerats genom olika myndigheter, tillämpningsföreskrifter och annat är det också viktigt att medborgarna får ett grepp om hur det sedan blev, för att uttrycka det litet banalt. Vad hände med det beslut som riksdagen fattade? Jag tror att många av oss som sitter här, och även de som inte sitter här, har råkat ut för att vi kommer ut till våra valkretsar och får ett problem presenterat för oss. Sedan säger folk: Det har ni fattat beslut om i riksdagen.

Då säger väl både den ena och den andra: Så var det väl inte riktigt tänkt när vi fattade beslutet.

Då har det, om inte förvanskats, så åtminstone transformerats genom en rad olika bestämmelser och tillämpningsföreskrifter. Det är viktigt att riksdagen då kan få tillbaka informationen och göra en värdering av om det var så man hade tänkt sig eller åtminstone om majoriteten hade tänkt sig det på det sättet.

Fru talman! Där spelar Riksdagens revisorer en central roll. I min roll som vice ordförande där kan jag bara konstatera att det har funnits en allmän lovsång till denna centrala institution i riksdagen.

Anf. 100 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Vi har inga delade meningar om det här. Vi har inga delade meningar om att det brister i många avseenden när det gäller att se på de ekonomiska konsekvenserna av beslut.

Precis som Anders G Högmark säger handlar det inte bara om att göra konsekvensanalyser inför beslutet. Det handlar också om att göra en uppföljning, eller vi kanske skall kalla det efterkalkyl. Det finns inga delade meningar mellan Anders G Högmark och mig om behovet av att få ett fullständigare beslutsunderlag inför beslut i riksdagen.

Sedan skall man ju vara medveten om att det inte är alldeles enkelt heller. Det är inte enkelt att fullt ut förutse konsekvenserna av ett beslut. Inom arbetsmarknadspolitiken kan det t.ex. röra sig om vilka konsekvenser det får på socialförsäkringsområdet. Men vi är överens om behovet.

Sedan kan man kanske lägga till att det naturligtvis har varit en myck-
et besvärlig period med budgetsaneringen i det rasande tempo som vi har

varit tvingade till. Detta är inte något försvar för regeringens agerande under de här åren. Jag tror att olika regeringar av olika schatteringar har brustit på samma sätt. Det är kanske inte alltid man har tid och resurser för att göra de riktiga avvägningarna och få det fullständiga beslutsunderlag som i och för sig skulle vara önskvärt.

Men utskottet är som sagt enigt i sin bedömning här och gör ju också ett tillkännagivande till regeringen.

Anf. 101 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Anders G Högmark konstaterar detta som så är viktigt och som nu Lars-Erik Lövdén bekräftar, nämligen att det till syvende och sist är upp till regeringen. Vi är beroende av det. Även om vi har samma åsikt i utskottet, är det ju det som gäller.

Jag ser faktiskt ett visst motstånd ibland, och det är svårt att rå på det. Jag sitter själv i en utredning och har pratat om konsekvensanalyser många gånger. Men det har inte blivit, tycker jag, ett så stort bifall. Den representant som Finansdepartementet har tillsatt i utredningen har inte sett hur viktigt det är.

Det är ändå det som vi är beroende av. Jag hoppas att vi med detta betänkande kan få regeringen att inse hur viktigt det är.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 16 §.)

13 § Förenklat utlämningsförfarande

Föredrogs

Justitieutskottets betänkande 1996/97:JuU15

Förenklat utlämningsförfarande (prop. 1996/97:88)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 16 §.)

14 § Vissa associationsrättsliga frågor

Föredrogs

Lagutskottets betänkande 1996/97:LU15

Vissa associationsrättsliga frågor

Anf. 102 YVONNE RUWAIDA (mp):

Fru talman! Vi skall diskutera ett betänkande som handlar om associationsrättsliga frågor. Jag tänker ta upp en fråga i betänkandet. Det gäller huruvida det skall införas en lag i årsredovisningslagstiftningen som säger att man måste redovisa bidrag som olika företag får.

Bidrag till företag ges i dag av olika skäl. Det kan vara regionalpolitiska skäl. Det kan vara stöd t.ex. till kvinnliga företagare och även i viss utsträckning till invandrarföretagande. Det ges stöd till nyföretagande i dag, men även till expansion och utveckling i livskraftiga mindre företag.

Prot. 1996/97:94

23 april

*ekonomiska
konsekvenser*

*Vissa associations-
rättsliga frågor*

I dag ger även kommuner och regioner olika typer av bidrag för att locka företagen just till deras kommun eller region.

Vi i Miljöpartiet stöder de flesta, men kanske inte alla, former av bidrag. Men det handlar inte om det. Det handlar om hur man skall redovisa dessa bidrag i bl.a. årsredovisningar.

Årsredovisningar skall ge en rättvisande bild av företagen. Att redovisa olika bidrag från kommuner, från landsting, från staten eller från EU är en del i att ge en rättvisande bild. Årsredovisningar används för att fatta ekonomiska beslut. De används även för att kunna kontrollera företagen.

I dag finns det inte någon skyldighet i årsredovisningslagstiftningen att redovisa dessa bidrag. Bokföringsnämnden rekommenderar att man skall göra detta. Det är s.k. god redovisningssed, men det är inte bindande. Jag tänkte läsa ur översynen av redovisningslagstiftningen. Där står följande om Bokföringsnämnden:

Nämnden saknar normgivningsmakt i regeringsformens mening. Dess rekommendationer och uttalanden i redovisningsfrågor har enbart status av allmänna råd, 2 §, och är därmed inte formellt bindande för de redovisningsskyldiga.

Vi anser att redovisning av olika former av bidrag skall vara formellt bindande. Från utskottet säger man att årsredovisningslagen är en ramlagstiftning och att man inte skall behöva skriva in olika detaljer i lagstiftningen.

Men det finns en hel del saker som är detaljreglerade. Man skall t.ex. ange ungefär hur många anställda man har och även könsfördelningen. Det står sida upp och sida ned om olika detaljregleringar.

Det här handlar litet grand om prioriteringar. Anser man att det är väldigt viktigt och helt ofrånkomligt att bidragen måste redovisas eller skall det inte vara så? Det är väldigt enkelt att föra in det i årsredovisningslagstiftningen. Egentligen behövs det bara några ord. Under t.ex. 4 § fjärde punkten, som handlar om intäkter och kostnader, kan man skriva en liten halv mening om att man anser att även bidrag i olika former skall redovisas särskilt.

I dag ges stora bidrag till företag varje år. Det ställs mycket högre krav på enskilda individer när det gäller hur man måste redovisa de bidrag man får av det offentliga t.ex. i en deklaration, än på företag.

Vi anser att det helt enkelt skall vara en skyldighet – som är ofrånkomlig och som är formellt bindande – att ange olika former av bidrag. Vi yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 103 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! Lagutskottets betänkande behandlar i dag sju motioner i skilda frågor på associationsrättens område. Det handlar om förenklade regler för mindre företag, redovisning av statligt stöd till företag, ansvar för delägare i handelsbolag, nya europeiska associationsformer och ny associationsform för anslagsberoende verksamhet. Dessutom har vi en motion om insamlingsstiftelser, om finansiell leasing och om franchising.

Fru talman! Med hänvisning till tidigare ställningstaganden och pågående beredningsarbete vill jag yrka avslag på samtliga motioner. Moderaterna och Folkpartiet, som inte har hunnit hit till dagens debatt, vill att vi skall bifalla motionen om anslagsberoende verksamhet.

Men, fru talman, så sent som i vårt betänkande 1995/96:LU7, som riksdagen också ställde sig bakom, sade vi i lagutskottet att det inte kan uteslutas att det krävs en ny rättslig form vid sidan av ideella föreningar och aktiebolag för att helt tillfredsställa behovet av rättslig reglering för de skilda slag av verksamheter som är beroende av fortlöpande statligt stöd. Utskottet utgick från att regeringen med uppmärksamhet följer frågan och att man om något år återkommer till riksdagen med en redovisning och med förslag till en ny rättslig redovisning om sådant behov visat sig föreligga.

Alltså – 1995/96 sade vi: om något år. Vi anser att det har gått alltför kort tid sedan riksdagens beslut och litar på att regeringen följer frågan. Därav vårt yrkande om avslag.

Moderaterna, Folkpartiet och Centerpartiet vill ha ett tillkännagivande om lag om finansiell leasing och stöder sitt yrkande på leasingsutredningens slutbetänkande. Utskottsmajoriteten ställer sig bakom regeringens prioritering, nämligen frågan om konsumentleasing. Här beräknas det komma en lagrådsremiss under våren 1998.

Konsumentleasing är ett avtal om finansiell leasing som en näringsidkare erbjuder en konsument för konsumentens enskilda bruk. Vanligast är leasing av personbilar. I samma utredning som Moderaterna, Folkpartiet och Centern hänvisar till står det också om konsumentleasing. Där visar man på att stora delar av villkoren i ett ordinärt avtal om finansiell leasing är oskäligen i konsumentförhållanden. Därför föreslår utredningen att konsumentkreditlagens bestämmelser för kreditköp i princip skall gälla för konsumentleasing. Och som sagt: En lagrådsremiss beräknas till våren 1998 och vi föreslår avslag med hänvisning till pågående beredningsarbete.

Miljöpartiet vill ha en redovisning i årsredovisningen av statliga bidrag för att få en bättre insyn i företaget, men också för att förhindra fusk. Utskottet har tidigare behandlat frågor om redovisning och har också gjort studiebesök i de här frågorna. Vi är helt överens om hur viktigt det är med en rättvisande redovisning. Utskottet anser också att det är angeläget att fusk eller andra oegentligheter inte skall förekomma. Vi vill påminna om att medlemsländerna enligt Maastrichtfördraget är skyldiga att bekämpa bedrägerier riktade mot EU:s ekonomiska intressen på samma sätt som de nationellt bekämpar bedrägerier.

Årsredovisningslagen tycker vi är en ramlagstiftning. Där kan man inte reglera alla situationer som kan uppkomma. Det är därför bättre att, som t.ex. Bokföringsnämnden har gjort, ge ut rekommendationer om hur statliga medel skall redovisas.

Med det yrkar jag avslag på samtliga motioner.

Anf. 104 YVONNE RUWAIDA (mp) replik:

Fru talman! Andemeningen i utskottets betänkande är att det är viktigt att redovisa de här bidragen. Jag förstår därför inte varför man inte kan föra in detta i årsredovisningslagen. Det hänvisas till att det är fråga om en ramlagstiftning, men man går i ramlagstiftningen faktiskt in på en mängd saker. Låt mig nämna några: upplysningar om skatter, medelantalet anställda under räkenskapsåret, löner och andra ersättningar, sociala kostnader, pensioner och liknande förmåner för t.ex. styrelseledamöter

och verkställande direktören. Det är några saker som det krävs att man direkt skall redovisa.

Jag anser att det vore lika lämpligt att helt enkelt föra in i årsredovisningslagen att man särskilt skall redovisa de bidrag som man får från kommun och landsting, från staten och även från EU. Detta skulle underlätta för oss att följa upp Maastrichtfördraget när det gäller att bekämpa bedrägerier. Det blir lättare att genomföra kontrollen om företagen har en skyldighet att redovisa detta enligt årsredovisningslagen.

Jag vet att Bokföringsnämnden har sagt att man skall redovisa det här och har angivit hur det skall ske. Detta krav är inte formellt bindande, men jag anser att det vore lämpligt att det skulle vara det.

Anf. 105 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Lagutskottets betänkande nr 15 vid innevarande riksmöte behandlar vissa associationsrättsliga frågor som har väckts i motioner under allmänna motionstiden hösten 1996. Det har också väckts en motion med anledning av regeringens skrivelse 1995/96:15, där en redovisning ges av regeringens behandling av riksdagens skrivelser till regeringen.

På ett flertal punkter i det här betänkandet är vi moderater ense med majoriteten i utskottet. Det gäller både bedömningen och hanteringen av de frågor som tas upp i betänkandet. Men i några avseenden går våra meningar isär, vilket vi har givit uttryck för i reservationerna nr 2 och 3, som jag nu ber att få yrka bifall till. Dessutom har Moderaterna och Folkpartiet fogat ett särskilt yttrande till betänkandet. Jag skall i korthet försöka beröra våra avvikande meningar.

I reservation nr 2 tar vi tillsammans med Folkpartiet upp frågan om en ny associationsform för sådan verksamhet som för sin drift är beroende av anslag från det offentliga. Särskilt inom kultursektorn är det vanligt med delat huvudmannaskap. Det kan gälla konstföreningar, läns museer, länsteatrar och liknande, som delar huvudmannaskap med kommuner, folkrörelser, företag och enskilda.

Tidigare bedrevs dessa organisationer i stiftelseform, men vi anser att den nya stiftelselagen har omöjliggjort att sådana stiftelser m.m. bildas. Förhållandet är alltså att det inom denna viktiga samhällssektor saknas en adekvat associationstyp för sådan anslagsberoende verksamhet som inte kan eller bör bedrivas i myndighetsform.

Vi menar att aktiebolaget eller den ideella föreningen inte är lämpliga associationsformer för det slags bred och frivillig samverkan mellan olika intressenter som – på folkrörelsegrund – sker inom dessa kulturinstitutioner. Vi menar att det behövs en ny associationsform, som tar hänsyn till den egenart som dessa kulturorganisationer uppvisar och som möjliggör en ordnad men flexibel samverkan och rättvis ansvarsfördelning mellan många deltagare i organisationen.

Utskottets uttalanden i början av hösten 1995 har uppenbarligen inte föranlett några som helst initiativ från regeringens sida, vilket vi med visst bekymmer konstaterar. Enligt vår mening är det därför angeläget att regeringen omgående tar sig an den här frågan och till riksdagen lägger fram ett förslag till rättslig reglering av det slag som nu av oss diskuteras.

Vad gäller reservationen 3, som handlar om finansiell leasing, vill jag säga att vi menar att Leasingutredningens förslag till lag om finansiell leasing är en balanserad lösning av de olika problem som är vanligt förekommande i leasingförhållanden. Den föreslagna regleringen av leasegivarens möjlighet att ändra leasingavgiften förhindrar att avgiften höjs på ett okontrollerbart sätt. Andra ändamålsenliga förslag gäller leasetagarens rätt att innehålla leasingavgiften vid avtalsbrott, möjligheter till skadestånd vid hävning av leasingavtalet i förtid och reglerna om leasingavtalets behandling vid leasetagarens konkurs.

Som vi har framhållit i motion L906 torde en lag om finansiell leasing med denna inriktning komma att få positiva effekter särskilt när det gäller mindre företags möjligheter att finansiera en expansion av företaget. Vi menar att företagen med en sådan lagstiftning i större utsträckning än i dag skulle kunna använda sig av finansiell leasing som finansieringsform för sina investeringar. Därför menar vi att riksdagen hos regeringen bör kräva att den lägger fram ett förslag om finansiell leasing i enlighet med vad Leasingutredningen har föreslagit.

Fru talman! I det särskilda yttrandet konstaterar vi bara att det behövs förenklade regler för mindre företag. Vi pekar på att också regeringen i varje fall i den senaste vårpropositionen har talat sig varm för förenklade regler för småföretagen. Vi har dock sett få konkreta exempel på detta. Det finns därför all anledning att efterlysa att någonting verkligen händer.

De små och medelstora företagens särskilda förhållanden och problem har i liten utsträckning uppmärksammats på associationsrättens område. De insatser som hittills har gjorts har uteslutande gällt punktvisa insatser på vissa begränsade områden, utan närmare sammanhang med varandra. Det har inte gjorts någon mer systematisk och samlad analys av den lagstiftning som berör näringslivet, med siktet inställt på att åstadkomma regler som är avpassade även för småföretagens behov.

På viktiga rättsområden är regleringen alltför inriktad på de större företagen utan att, i önskad utsträckning, vara ändamålsenlig och verksam även för mindre företag. Som andra exempel kan nämnas att den nya lagstiftningen om företagsrekonstruktion, som helt saknar särskilda och enklare förfaranderegler för mindre företag, bör ändras på de här punkterna.

Fru talman! Med dessa ord ber jag att än en gång få yrka bifall till reservationerna 2 och 3.

Anf. 106 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! Vi har i riksdagens lagutskott haft en mycket intensiv diskussion om stiftelser. En ny lag trädde i kraft den 1 januari 1996. Vi har i sagt att det är rimligt att regeringen uppmärksam följer frågan om de anslagsberoende stiftelserna och, som vi uttalade i utskottets betänkande, återkommer om något år, om det visar sig att det finns behov av en rättslig reglering. Den nya lagstiftningen har inte varit i kraft så länge, och vi litar på att regeringen återkommer om ett sådant här behov finns.

I frågan om finansiell leasing är jag inte förvånad över att Henrik S Järrel tycker att vi i utskottet bör ägna oss åt annan leasing än konsumentleasing, som vi nu prioriterar. Det är rätt vanligt att vi socialdemokrater har en helt annan uppfattning i konsumentfrågor än vad i det här fallet moderaterna har. Vi tycker att avtalen om konsumentleasing – den van-

ligaste formen gäller personbilar – ofta är så oskäliga att det är riktigt att regeringen börjar med just dessa frågor.

Anf. 107 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Jag konstaterar i frågan om ny associationsform för kulturinstitutioner att lagutskottet, som jag sagt, förordar att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag till rättslig reglering av sådan anslagsberoende verksamhet som inte anordnas i stiftelseform.

Visserligen sade kulturutskottet, som yttrade sig i frågan, att utskottet utgick från att regeringen med uppmärksamhet skulle följa frågan och om något år återkomma till riksdagen med en redovisning härav samt förslag om en ny rättslig reglering om ett sådant behov har visat sig föreligga.

Vi menar att behovet föreligger. Vi tycker att lagutskottet litet tydligare trycker på detta än kulturutskottet. Jag läser ut i kulturutskottets yttrande att man definitivt inte utesluter att en associationsform kan komma att behövas.

Än en gång: Vi tycker att tiden är mogen för en sådan lagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 16 §.)

Radio- och TV-frågor

15 § Radio- och TV-frågor

Föredrogs

Kulturutskottets betänkande 1996/97:KrU8
Radio- och TV-frågor

Anf. 108 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! I juni förra året tog vi i riksdagen ställning till hur radion och TV:n i allmänhetens tjänst skall se ut för fem år framåt i tiden. En majoritet i riksdagen ställde sig då bakom innehållet i det s.k. *public service*-uppdraget. Radio och TV skall ha ett mångsidigt kulturutbud, ha både program som vänder sig till en större publik och program som tillgodoser mindre gruppers intressen. Bredd, djup och hög kvalitet skall prägla *public service*-verksamheten.

Om vi vill ha ett brett och mångsidigt kulturliv i hela landet, måste vi satsa på *public service*-verksamheten och inte, som Moderaterna vill, snäva in uppdraget och sälja ut en av TV-kanalerna och två radiokanaler. I dag kan 99,8 % av befolkningen nås av *public service*-kanalerna. Det finns inget privat alternativ som kan nå så många. Därför är det särskilt viktigt att erbjuda tittarna ett brett programutbud. Därför anser vi, majoriteten i utskottet, att det är viktigt att behålla två TV-kanaler och fyra radiokanaler i allmänhetens tjänst.

Det är inte helt lätt att begripa vad Moderaterna egentligen är ute efter. I reservationen talas om ”fria medier” och medier ”utanför politisk kontroll”. Anser Moderaterna att de *public service*-kanaler som finns i dag är politiskt styrda och ofria? Det är i så fall inte ett överraskande besked bara för en majoritet här i riksdagen utan säkerligen också för de anställda i programföretagen.

I själva verket är det ju Moderaterna som med sina idéer om att begränsa *public service*-uppdraget faktiskt ägnar sig åt politisk styrning.

Moderaterna beskriver hur vi har fått en helt ny mediesituation med ett omfattande utbud. Det håller jag med om. Det är förvisso en riktig beskrivning. Konkurrensen har ökat markant. Den konkurrensen kommer i ökad utsträckning från multinationella bolag. Att i det läget minska *public service*-kanalernas resurser och begränsa deras uppdrag är naturligtvis orimligt. *Public service* blir genom ett brett utbud en garant för mångfald. Inte minst viktigt är att vi slår vakt om svensk produktion och det svenska språkområdet.

Det finns ytterligare skäl att avslå Moderaternas reservation om ny inriktning på *public service*-uppdraget. Riksdagen beslöt att ett nytt tillstånd skulle tecknas på fem år. I december, för bara fyra månader sedan, tecknades tillståndet mellan staten och programföretagen. Som jag ser det finns det ingen anledning i dag – med den breda majoritet som stod bakom förslaget – att riva upp tillståndet och ändra inriktningen.

Fasta klara spelregler är något som alla efterlyser i alla sammanhang i dagens samhälle. Det förvånar att Moderaterna inte verkar vara med på detta.

Majoriteten i utskottet har inga som helst planer på att riva upp beslutet som riksdagen fattat när det gäller inriktningen på *public service*-uppdraget.

När det gäller Utbildningsradion finns det ingen anledning att föregripa den utredning som pågår. Uppdraget att lägga fram förslag om Utbildningsradions roll i framtiden skall redovisas i oktober 1997.

När det gäller sponsring förde vi i utskottet en ingående diskussion innan vi fattade beslut. Sponsringsreglerna för *public service* skärps något jämfört med tidigare. Men grundat på tidigare erfarenheter är sponsring tillåten i anslutning till vissa sportevenemang och vissa andra program. Sveriges Television får t.ex. sända Eurovisionsschlagerfestivalen. Vi anser inte heller att det här finns anledning att ändra på dessa regler. Den hårda politiska styrning som Moderaterna i det här fallet förespråkar är omotiverad.

Fru talman! Några ord också om funktionshinderade möjligheter att ta del av *public service*-företagens program. Sveriges Television och Sveriges Radio har ett stort ansvar för att funktionshinderade i möjligaste mån skall ha tillgång till programutbudet. Även Utbildningsradion är skyldig att ta hänsyn till kravet. Det gäller också produktion för speciella målgrupper.

Den nya digitala tekniken, som är på stark frammarsch, kommer att ge ännu större möjligheter för större grupper att på olika sätt tillgodose kraven. Vi har inga motstridiga åsikter i utskottet om att det är viktigt att öka tillgängligheten för funktionshinderade. Vi har emellertid tidigare sagt, och säger det även i dag, att det är programföretagen själva som måste se till att följa upp och ansvara för genomförandet.

Jag ser fram emot den gemensamma plan som enligt löfte kommer att presenteras av programföretagen när det gäller tillgängligheten. Det finns också krav på att företagen skall följa upp sitt uppdrag genom rapportering till departementet och till Granskningsnämnden. Även här ser jag fram emot en positiv rapport i fråga om att öka möjligheterna för funktionshinderade att ta del av programutbudet. Självklart är programföretagen

angelägna om att uppfylla de önskemål som under lång tid framförts från både tittare och organisationer.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till hemställan i kulturutskottets betänkande.

Anf. 109 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Det blev litet konstigt i debatten, eftersom Gunnar Hökmark kom sent. Det är bara Moderaterna som har fogat fyra reservationer till betänkandet. Både Agneta Ringman och jag kommer att fokusera oss på Moderaterna. Vad jag förstår kommer Gunnar Hökmark att få ordet sist på talarlistan. Han får väl då förklara Moderaternas syn på *public service*.

1990-talets medielandskap har präglats av en mängd kommersiella radio- och TV-kanaler. Utbudet har vidgats. Men konkurrensen har – tycker åtminstone vi i Vänsterpartiet – inte höjt kvaliteten. Utbudet har snarare likriktat innehållet. Liberaliseringen av marknaden har gett oss enfald snarare än mångfald.

Medieproduktionen har till stora delar kommit att styras av ekonomiska värderingar före journalistiska ideal. Med försäljning av reklamtid och auktioner av radiofrekvenser som motor i utvecklingen har allas uppmärksamhet riktats mot lyssnar- och tittarsiffror i stället för andra kvaliteter.

Det viktiga är i stället att kamma hem vinster, oavsett vad innehållet är. Det är bara att beklaga.

Vänsterpartiet vill, i motsats till Moderaterna – som vi ser det, men givetvis inte Gunnar Hökmark – stärka *public service*-företagen just av den anledningen att vi vill bredda yttrandefriheten och mångfalden. Moderaterna förespråkar en smal, statsfinansierad TV-kanal, och de vill ha två radiokanaler. Vi tycker inte att det är att värna allmänhetens möjlighet till mångfald och yttrandefrihet.

Idén om *public service*, en radio och television i allmänhetens tjänst, bygger på mål och synsätt för det gemensamma bästa. Här finns folkbildningsmålet, att det finns program av intresse för alla för alla grupper i samhället, att programmen är geografiskt tillgängliga för alla och att de opartiskt speglar samhälls- och kulturliv i hela landet, att man skall utveckla det mångkulturella samhället och genom *public service* kunna erbjuda ett programutbud som är tillgängligt för alla och skapa balans mellan det privata och de offentliga marknadskrafterna som finns på medieområdet.

Public service-tanken är väldigt viktig, särskilt i dag, när så många kommersiella kanaler på radio- och TV-området har tillkommit. Oberoendet och friheten från olika ekonomiska och politiska maktsfärer och höga kvalitetskrav kan endast garanteras genom en radio och en TV i allmänhetens tjänst.

Därför tycker vi att Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion även i framtiden skall finansieras med licensmedel. Också med tanke på företagets oberoende är det därför olämpligt att deras verksamhet finansieras via statsbudgeten, som Moderaterna föreslår. Vi tycker inte heller att reklam skall få bli en finansieringskälla. Vi är också väldigt restriktiva till sponsringen.

Fru talman! Genom den medie- och informationsteknologiska utvecklingen permanentas också klassamhället. Samtidigt kan vi skönja nya klassklyftor, där skiktningen går mellan dem som förmår hantera det nya informationssamhället och dem som drunknar i det här gigantiska utbudet. Några kommer att utveckla kunskaper i att sortera och flytta bort, och de kommer aktivt att kunna söka väsentlig information. Det kan de hitta genom utländska TV-kanaler och program. Vissa kommer att ha tillgång till databaser och specialnätverk. Men andra kommer inte att förmå motstå frestelsen att låta sig översköljas av de breda flodvågorna av lätta och likriktade program, som mest går ut på underhållning och trivialiteter.

Det nya informationssamhället riskerar alltså att bli skiktat utifrån ålder och även generationstillhörighet. Jag tror också att det är en könsfråga, så att män och kvinnor kommer att ta till sig den nya tekniken på olika sätt.

Därför tror jag att *public service* är någonting som vi verkligen måste värna och vara rädda om. Vi måste också utveckla det.

Vänsterpartiet har två särskilda yttranden till det här betänkandet. Det ena handlar om sponsringsbestämmelserna och det andra om redovisning av programbolagens insatser för funktionshindrade.

När det gäller sponsringsbestämmelserna skulle jag önska att det som vi uppfattar som reklam i anslutning till sportevenemang skall upphöra. Att på det här sättet klippa in skyltar med reklamlogotyper och namn är, som vi bedömer det, att betrakta som reklam. Vi tycker inte att reklam har i *public service* att göra. Det finns kommersiella kanaler för det här, och jag tycker att reklamen får hänvisas dit.

Finansieringen av sportevenemangen måste lösas på ett annat sätt. Det är inte heller rimligt att idrottsrörelsen på det här viset kan driva idrottens kommersialisering in i *public service*-företagens programutbud, men det är det som sker i verkligheten. Vi skall i stället nästkommande gång som det här avtalet skrivs om fortsätta att driva frågan om att den här typen av sponsring skall utgå.

Jag vet att många fria filmare har oroats över de nya sponsringsbestämmelserna. Jag uppfattar att det har blivit bättre för de fria filmarna. Men jag vet också att många fria filmare har blivit förhindrade i sin yrkesutövning och försäljning till *public service*-företagen.

Jag vill säga till er att det inte är något hinder att som fri filmare sponsra sitt program. Det har man möjlighet att även sälja vidare till *public service* och få sändt i TV. Sponsringsbestämmelserna gäller då sportevenemang och inte de här delarna, men jag vet att det är tolkningstvister om detta. Det är egentligen en lättnad för de fria filmarna. Det är också viktigt, som vi säger i det nya avtalet, att stimulera fria filmare från hela landet.

När det gäller handikappfrågorna kommer jag att nogsamt följa hur företagen utnyttjar möjligheten till ny teknik och hur de kommer att förbättra tillgängligheten för handikappgrupperna.

Anf. 110 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Jag beklagar att jag inte fick möjlighet att inleda debatten. Inte minst vill jag beklaga detta gentemot meddebattörerna, som hade förberett sina anföranden för att bemöta det jag skulle säga. Nu lyckades de rätt bra med att bemöta det inlägg jag inte höll, och jag kan då i gen-

gäld få en möjlighet att redovisa vad vi tycker från vår utgångspunkt och i relation till det som tidigare sagts.

Jag skulle vilja säga en sak till Charlotta L. Bjälkebring, som konstaterade att Vänsterpartiet tycker rakt motsatt Moderaterna i mediefrågor. Det är helt rätt. Så har det alltid varit. Ni har alltid varit mot fria medier. Ni har alltid varit mot fri radio. Ni har alltid varit mot en fri TV. Och ni har alltid varit för den politik som präglar er mediepolitik och er politik på alla andra områden. Det är inte särskilt förvånande.

Det som möjligtvis är förvånande är Socialdemokraternas och Agneta Ringmans agerande. Socialdemokraterna har aldrig ifrågasatt pressfriheten, men likväl har ni en historia när det gäller radio och TV där ni har bekämpat varenda förändring och vartenda steg mot en växande frihet inom radions och televisionens områden. Jag vet inte om Agneta Ringman kan säga något exempel där ni inte har motarbetat utvecklingen mot mångfald, konkurrens och valfrihet på radions och televisionens områden. Ni har alltid tvingats ge upp, som en konsekvens av teknikens utveckling.

Det är mycket tydligt här i dag att ni ej heller vill medverka till några förändringar som innebär att man öppnar ytterligare för mångfald och valfrihet och de möjligheter som den valfriheten och mångfalden kan ge till medieutvecklingen i Sverige.

T.o.m. TV 4 var en eftergift som ni en gång gjorde på grund av att tekniken hade gjort det omöjligt att med poliser jaga dem som sände konkurrerande television i det svenska samhället. Jag skulle vilja att Agneta Ringman kommenterade denna historia som ni har bakom er, därför att det har en betydelse när vi tittar på den framtida mediedebatten.

Nordsat är ett exempel på ett gigantiskt mediepolitiskt misslyckande i det svenska samhället. Genom Nordsat hade vi en gång i tiden kunnat få tillgång till samtliga de nordiska TV-kanalerna i samtliga nordiska länder. Det hade varit ett steg framåt för nordisk kultur och nordisk samhörighet, som hindrades av dem som var emot valfriheten och mångfalden. Man använde exakt de argument som används av Ringman och Bjälkebring här, nämligen att risken är att människor kan välja att se på de program som de vill se. Och så blev det stopp.

Vad kom i stället? Jo, det kom en mängd andra internationella TV-kanaler, som man inte hade möjlighet att stoppa. Jag ser för min del inget bekymmer med att vi fick det tillskottet, men jag tycker att det är en tragedi att ni lyckades driva fram en politisk utveckling som skapade ett tomrum för det som hade kunnat vara en växande nordisk kulturell samhörighet.

Därför säger jag i dag, när vi debatterar frågorna om en ny inriktning på *public service*-uppdraget: Mediemiljön har ju nu förändrats men ni vill fortfarande inte genomföra några förändringar. Det kommer att få samma resultat, dvs. mediemiljön kommer att fortsätta att förändras, människors tittar- och lyssnarvanor kommer att fortsätta att förändras och ni kommer att krampaktigt hålla fast vid en struktur som föddes och utvecklades under monopoltiden.

Vad innebär då detta? Jo, för publiken innebär det att ni inte accepterar att *public service* måste spela en ny roll i en ny tid. Det innebär att ni inte vill medverka till att *public service*-televisionen skall göra den typ av

program som för publiken innebär ett tillskott utöver alla andra program i den nya tiden med en mångfald av program.

Vidare innebär det att ni undergräver *public service*-verksamhetens legitimitet i det nya mediesamhället. Det är inte alls så, att vad vi i vår reservation här pekar på innebär att man begränsar *public service*-verksamhetens möjligheter. Det är tvärtom: Genom att koncentrera verksamheten till färre kanaler kan man höja kvaliteten i det utbud som nu kommer att visas och sändas till publiken i en mycket större och bredare mångfald än vad som någonsin tidigare varit möjligt. Med ert alternativ kommer utvecklingen att bli den, att *public service*-verksamheten sysslar med en programproduktion som en mängd andra konkurrenter gör, och då drunknar den i det utbudet.

Jag skulle vilja fråga Agneta Ringman: Vad innebär detta för *public service*-verksamhetens legitimitet i publikens ögon? Hur kommer publiken att märka *public service*-televisionen, om denna inte har råd och möjlighet att göra det som inte andra kan? Ställ det mot det alternativ som vi redovisar här, nämligen att *public service*-verksamheten kan bli en plattform för en spännande utveckling av högkvalitativ verksamhet, som innebär en injektion och en vitalisering av svenskt kulturliv.

Fundera över varför ni säger nej till att Sveriges Television och Sveriges Radio skall få ett uppdrag som innebär att de får möjlighet att göra fler dramatiseringar, att göra fler svenska kulturprogram och att se till att det blir fler sändningar på svenska språket, i stället för att plöttra bort resurserna på att försöka hålla i gång så många olika kanaler som möjligt för att mota undan konkurrenterna. Det är frågor som jag tycker att det är rätt rimligt att få svar på i den här debatten.

Anf. 111 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! Jag har bara en fråga att ställa som en motfråga till Gunnar Hökmark: Anser Gunnar Hökmark att det tillstånd som har tecknats mellan programföretagen och staten, som satsar på bredd, djup och kvalitet och som en bred majoritet i Sveriges riksdag står bakom, skall rivas upp?

Det kan jag inte förstå. Ett sådant tillstånd kan man inte återkalla för rän tillståndstiden har gått ut, och vi har faktiskt tecknat ett avtal på fem år. Det skall mycket till för att ett sådant tillstånd skall upphävas. Då skall företaget grovt ha brutit mot radio- och TV-lagen och vad som har överenskommit.

Anf. 112 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Vänsterpartiet ser så här på mediefrågan: Det är faktiskt ett problem att de som har pengar har möjlighet att köpa sig till yttrandefrihet. Det är nämligen så som jag tolkar Moderaternas mediepolitik.

Det är ju så att *public service* står för det gemensammas bästa. Det innebär inte att vi är för monopol. Jag tycker att Moderaternas synsätt är mer monopolistiskt, eftersom man vill att *public service* skall finansieras över statsbudgeten. Det är viktigt att *public service* är fristående, står fri från staten, och därför är det viktigt att man också finansierar verksamheten med licensmedel.

Vi vill utveckla *public service* till att bli ännu bredare. Vi skulle vilja ha en utbildningskanal, en kanal där man kan köpa sina egna program, som sänds i *public service* men där man kan styra det mer själv. Vi skulle vilja ha en nordisk kanal, osv. man skulle kunna utöka det här utbudet ännu mer. Man skulle också kunna ge möjlighet för allmänheten att sända egna, lokala program i *public service* och på så vis kunna låta vanligt folk ha sina egna TV-kanaler gratis och helt fritt.

Det här ser jag som ett stort problem i Moderaternas politik. Ni står för en politik som innebär att de som har pengar får möjlighet att köpa sig till de här frekvenskanalerna, och det är någonting som vi aldrig kan gå med på. Yttrandefriheten är till för alla – inte bara för dem med pengar.

Anf. 113 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Jag instämmer helt och hållet med Charlotta Bjälkebring – ni kommer aldrig att kunna ställa er bakom en politik som innebär fria medier. Ni har alltid varit emot det.

Nu sade Charlotta Bjälkebring plötsligt att Vänsterpartiet inte är för monopol, men det har ni alltid varit tidigare. Det finns inte en frihetsreform på medieområdet som ni inte har bekämpat. Anledningen är mycket enkel – det har att göra med det som Charlotta Bjälkebring sade tidigare i dag, nämligen att hon anser att det som sänds är dåligt. Jag tror inte att hon är medveten om att det är ett rent publikförakt som hon därmed visar mot drygt två miljoner radiolyssnare och den ännu större del av svenska folket som vågar titta på de TV-kanaler som inte hade funnits om Charlotta Bjälkebrings och Vänsterpartiets politik hade fått slå igenom.

Till Agneta Ringman vill jag säga: Det var väl bra att det gick att ställa en fråga. Men hade det inte gått att ge svar på åtminstone någon av mina frågor också? I en debatt är det ju rätt rimligt att man svarar på de frågor som ställs.

Jag kan gärna svara på Agneta Ringmans fråga. Jag är fullt beredd att göra förändringar när det gäller nyhetskanalernas fördelning i det avtal som majoriteten för ett och ett halvt år sedan genomförde. Men det viktiga för mig är inte hur vi nu på kort sikt hanterar tillståndsgivningen, utan det är att vi får ett beslut i Sveriges riksdag som innebär att vi koncentrerar *public service*-verksamheten, så att vi får kvalitet.

Därför vill jag också, fru talman, yrka bifall till reservation 1. De övriga reservationerna står den moderata gruppen också bakom, men vi tänker för enkelhetens skull inte begära votering om dem.

Anf. 114 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Vänsterpartiet vill inte ta bort den kommersiella möjlighet som finns på medieområdet – inte alls! Men vår politik går ut på att värna människorna. Vi vill hellre ha fria människor än enfald i medierna. Tack!

Anf. 115 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Skillnaden mellan Vänsterpartiet och de flesta andra partier är att vänsterpartisterna i en gammal god tradition säger sig vara de som vill värna andra människor. Människor av andra politiska uppfattningar hävdar att fria medborgare har både rätt och möjlighet att ta ansvar

för sig själva. Det ansvaret vill Charlotta Bjälkebring i gammal god kommunistisk mediepolitisk tradition ta bort. Det är staten som skall värna människorna, precis som man har gjort i en mängd andra olika samhällen.

Fru talman! Jag vill också bara säga att jag väntar på svar på mina frågor från Agneta Ringman.

Anf. 116 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! Jag tänker inte svara på Gunnar Hökmarks frågor.

Det tillstånd som för närvarande finns gäller, och det kommer att gälla ytterligare fem år. Hur det skall se ut efter år 2001 finns det många möjligheter att diskutera även i fortsättningen. Redan under 1998 kommer en departementspromemoria att skickas ut på remiss. 1999 kommer det direktiv till en ny *public service*-beredning, så det finns anledning att återkomma till de här frågorna. *Public service*-beredningen skall tillsättas under år 2000, och en ny proposition om det kommande *public service*-uppdraget kommer att läggas fram år 2001.

Anf. 117 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Det svaret visar att det i den socialdemokratiska politiken egentligen inte finns någon mediepolitisk syn på principer och värderingar, utan det handlar bara om att bevara *status quo* så länge som möjligt. Någon uppfattning måste väl ni i den socialdemokratiska gruppen ha om konsekvenserna av att låsa allting i *status quo*, som om ingenting hade hänt i mediemiljön.

Ni borde ju kunna se riskerna för både *public service*-verksamheten och för det svenska mediasamhällets utveckling om man inte genomför några förändringar som bygger på att man tar hänsyn till det som faktiskt har skett i mediemiljön.

Skall man ha exakt samma struktur på medieområdet när det gäller *public service*-verksamheten fram till 2001, innebär det ingenting annat än att man under åren fram till dess låter nuvarande programverksamhet urholkas i sin legitimitet och tappa identitet i tittarnas och lyssnarnas mediemiljö. Därmed skapar man på nytt ett tomrum. På samma sätt skapade man genom att bekämpa Nordsat en gång i tiden ett tomrum och hindrade det nordiska kultursamarbetet.

Finns det inte anledning att ens svara på den typen av frågor, har man inte många svar att ge vare sig väljarna eller andra aktörer i den mediepolitiska värld vi lever i.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 16 §.)

16 § Ungdomsfrågor

Föredrogs
Kulturutskottets betänkande 1996/97:KrU10
Ungdomsfrågor

Anf. 118 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! En meningsfull fritid är en viktig del i unga människors liv – i både mäns och kvinnors liv. Det är också viktigt i ens identitetssökande. Det är också viktigt att det finns bra kultur och bra fritidssysselsättningar som en motkraft till den vålds- och skräpkultur som utbreder sig, bl.a. inom det område som vi alldeles nyss debatterade.

Vänsterpartiet anser att det är väldigt viktigt att man som enskild människa har möjligheter till eget skapande och kreativa aktiviteter. Allt aktivt deltagande tycker vi skall uppmuntras.

En fråga som har behandlats i detta betänkande är frågan om rollspel. I en motion i betänkandet tas rollspel upp som ett problem. Det kan leda till våld och destruktiva handlingar. Därför föreslår man att inga statsbidrag skall utgå till denna verksamhet. Det är mycket möjligt att rollspel kan vara destruktivt för några få ungdomar, men utskottet har tagit ställning för rollspelens positiva betydelse i ungdomars identitetssökande och kreativa tänkande.

En annan fråga som tas upp i betänkandet är bidragen till ungdomsorganisationerna. I betänkandet finns det två exakt likadana motioner – en från Socialdemokraterna och en från Folkpartiet – där man föreslår att ungdomsorganisationerna skall få bidrag efter hur stort partiet är i riksdagen. Jag måste säga att jag har litet svårt att förstå hur man kan tänka på detta sätt. Utskottet har inte heller bifallit motionen.

Man kan ställa sig frågan vad som skulle hända om vi skulle få in ett pensionärsparti i riksdagen. Vad skulle det ha för nytta av pengar till en ungdomsorganisation? Det har man kanske i ett pensionärsparti, men jag tror inte det. Jag tycker att bidrag till ungdomsorganisationer måste bygga på den verksamhet ungdomsorganisationerna har och ingenting annat. För tillfället ser också en utredning över frågorna om ungdomsstödet. Den har även till uppgift att se över det stöd som utgår till medlemsorganisationer som inte har någon medlemsavgift. Det är ett problem för de kyrkliga ungdomsorganisationerna. Kristdemokraterna har bifogat en reservation i ärendet, men jag tror inte att Fanny Rizell kommer att debattera frågan här i dag.

Frågorna ses i alla fall över, och vi får hoppas att det blir en bra lösning på problemen. Det är viktigt för våra ungdomar.

Fritidsgårdar, ungdomscaféer och replokaler har måst slå igen. Bidragen till idrotten har minskat, och ungdomars möjligheter till arbete är väldigt begränsade i dag. I den vårbudget som vi har fått aviseras en hel del pengar till kommuner och landsting. Jag vill bara säga till regeringspartiet, till fritidssektorn och till barn och ungdomar ute i kommunerna att jag verkligen hoppas att pengarna kommer att räcka även till fritidssysselsättning för barn och ungdomar. Jag är dock litet skeptisk. Jag tror att det finns så många andra hål att stoppa pengarna i – lagreglerad verksamhet. Därför är risken att fritidssysselsättning som inte är lagreglerad verksamhet ännu en tid kommer att få stå tillbaka.

Vi i utskottet är som sagt väldigt eniga. Jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet. Vi tycker att det är väldigt viktiga frågor, men det återstår ändå att se hur mycket pengar som blir kvar till verksamheten.

Prot. 1996/97:94
23 april

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

KU23 Offentlighet och sekretess

Mom. 2 (prövning av riksdagens och regeringens beslut om utlämnande av handlingar)

1. utskottet

2. res. (mp)

Votering:

281 för utskottet

12 för res.

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 139 s, 70 m, 21 c, 19 fp, 19 v, 13 kd

För res.: 12 mp

Frånvarande: 22 s, 10 m, 6 c, 7 fp, 3 v, 6 mp, 2 kd

Mom. 4 (meddelarskyddet för vissa tipsare)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. K206 (kd)

Votering:

283 för utskottet

13 för mot.

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 140 s, 70 m, 22 c, 19 fp, 19 v, 13 mp

För mot.: 13 kd

Frånvarande: 21 s, 10 m, 5 c, 7 fp, 3 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 6 (sekretess gentemot vårdnadshavare)

Yrkanden:

1. utskottet

2. mot. K408

Votering:

283 för utskottet

13 för mot.

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 140 s, 70 m, 22 c, 19 fp, 19 v, 13 mp
För mot.: 13 kd
Frånvarande: 21 s, 10 m, 5 c, 7 fp, 3 v, 5 mp, 2 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU24 Statlig förvaltning

Mom. 1 (ombudsmannaverksamheten)

1. utskottet
2. res. 1 (mp)

Votering:

Kammaren biföll utskottets hemställan genom uppresning.

Mom. 3 (alkoholfri representation)

Yrkanden:

1. utskottet
2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot. K515 (kd)

Votering:

263 för utskottet

17 för mot.

16 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 70 m, 19 c, 16 fp, 17 v

För mot.: 2 c, 1 fp, 1 mp, 13 kd

Avstod: 1 c, 2 fp, 2 v, 11 mp

Frånvarande: 20 s, 10 m, 5 c, 7 fp, 3 v, 6 mp, 2 kd

Mom. 9 (representation i styrelser och nämnder m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (v, mp)

Votering:

266 för utskottet

29 för res. 3

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 70 m, 22 c, 19 fp, 1 v, 13 kd

För res. 3: 16 v, 13 mp

Frånvarande: 20 s, 10 m, 5 c, 7 fp, 5 v, 5 mp, 2 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU15 Förenklat utlämningsförfarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU15 Vissa associationsrättsliga frågor

Mom. 2 (redovisning av statliga stöd)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

283 för utskottet

13 för res. 1

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 140 s, 70 m, 23 c, 18 fp, 19 v, 13 kd

För res. 1: 13 mp

Frånvarande: 21 s, 10 m, 4 c, 8 fp, 3 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 5 (ny associationsform för anslagsberoende verksamhet)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp)

Votering:

208 för utskottet

87 för res. 2

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 23 c, 19 v, 13 mp, 12 kd

För res. 2: 68 m, 19 fp

Frånvarande: 20 s, 12 m, 4 c, 7 fp, 3 v, 5 mp, 3 kd

Mom. 7 (finansiell leasing)

1. utskottet

2. res. 3 (m, c, fp)

Votering:

174 för utskottet

120 för res. 3

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 1 c, 19 v, 13 mp

För res. 3: 67 m, 22 c, 18 fp, 13 kd

Frånvarande: 20 s, 13 m, 4 c, 8 fp, 3 v, 5 mp, 2 kd

Marietta de Pourbaix-Lundin (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU8 Radio- och TV-frågor

Mom. 1 (ny inriktning på *public service*-uppdraget)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

228 för utskottet

69 för res. 1

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 23 c, 19 fp, 19 v, 13 mp, 13 kd

För res. 1: 69 m

Frånvarande: 20 s, 11 m, 4 c, 7 fp, 3 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 2–9

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU10 Ungdomsfrågor

Kammaren biföll utskottets hemställan.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 23 april

1996/97:483 av *Kerstin Heinemann* (fp) till socialministern

Personlig assistans

1996/97:484 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till socialministern

Läkarkostnader

1996/97:485 av *Elver Jonsson* (fp) till kommunikationsministern

Skoterolyckor

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll den 29 april.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 22 april

1996/97:477 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Leif Blomberg

Marknadsföringslagen

1996/97:458 av *Erling Bager* (fp) till kulturministern
Göteborgs symfoniorkester
1996/97:459 av *Erling Bager* (fp) till kommunikationsministern
Sjöfartspolitisk utredning
1996/97:460 av *Rolf Åbjörnsson* (kd) till socialministern
Konkurshotet mot LP-stiftelsen
1996/97:461 av *Erik Arthur Egervärn* (c) till kulturministern
Skyddet av kulturminnesmärken och fornlämningar vid skogsbruk
1996/97:464 av *Sten Tolgfors* (m) till näringsministern
Barsebäck
1996/97:467 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturministern
Statens konstråd
1996/97:468 av *Barbro Westerholm* (fp) till socialministern
Världshälsoorganisationen och alkoholfrågan
1996/97:469 av *Erling Bager* (fp) till finansministern
Villkoren för svensk sjöfart
1996/97:473 av *Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Pierre Schori
Flyktingar från Iran
1996/97:474 av *Per Lager* (mp) till miljöministern
Forskningsresurserna till Naturvårdsverket
1996/97:475 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturministern
Fri tillgång till större TV-sända sport- och kulturevenemang

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
den 29 april.

19 § Kammaren åtskildes kl. 15.15.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 6 § anf. 41 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 82 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om arbetsplenium onsdagen den 30 april	1
3 § Anmälan om inkommen faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen.....	1
Meddelande om samlad votering	1
4 § Svenskt medborgarskap	2
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1996/97:SfU14	2
Anf. 1 SIGGE GODIN (fp)	2
Anf. 2 RAGNHILD POHANKA (mp)	2
Anf. 3 ANITA JÖNSSON (s).....	3
Anf. 4 SIGGE GODIN (fp) replik	5
Anf. 5 ANITA JÖNSSON (s) replik	5
Anf. 6 SIGGE GODIN (fp) replik	6
Anf. 7 ANITA JÖNSSON (s) replik	6
Anf. 8 GUSTAF VON ESSEN (m).....	6
(Beslut fattades efter 9 §.)	6
5 § Narkotikafrågor m.m.	7
Socialutskottets betänkande 1996/97:SoU10	7
Anf. 9 STEN SVENSSON (m)	7
Anf. 10 RINALDO KARLSSON (s).....	9
Anf. 11 ROLAND LARSSON (c).....	9
Anf. 12 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	10
Anf. 13 STIG SANDSTRÖM (v).....	12
Anf. 14 THOMAS JULIN (mp)	12
Anf. 15 TUVE SKÅNBERG (kd).....	13
(Beslut fattades efter 9 §.)	14
6 § Internationella adoptionsfrågor	14
Socialutskottets betänkande 1996/97:SoU15	14
Anf. 16 LISELOTTE WÄGÖ (m).....	14
Anf. 17 KERSTIN WARNERBRING (c).....	16
Anf. 18 STIG SANDSTRÖM (v).....	18
Anf. 19 LISELOTTE WÄGÖ (m) replik	19
Anf. 20 STIG SANDSTRÖM (v) replik	19
Anf. 21 LISELOTTE WÄGÖ (m) replik	19
Anf. 22 STIG SANDSTRÖM (v) replik	20
Anf. 23 KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	20
Anf. 24 STIG SANDSTRÖM (v) replik	21
Anf. 25 KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	21
Anf. 26 STIG SANDSTRÖM (v) replik	21
Anf. 27 THOMAS JULIN (mp)	21
Anf. 28 TUVE SKÅNBERG (kd).....	23
Anf. 29 MARIANNE JÖNSSON (s).....	24
Anf. 30 KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	26
Anf. 31 MARIANNE JÖNSSON (s) replik	27
Anf. 32 KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	27

Anf. 33	MARIANNE JÖNSSON (s) replik.....	28
Anf. 34	TUVE SKÅNBERG (kd) replik.....	28
Anf. 35	MARIANNE JÖNSSON (s) replik.....	28
Anf. 36	TUVE SKÅNBERG (kd) replik.....	28
Anf. 37	MARIANNE JÖNSSON (s) replik.....	29
Anf. 38	LISELOTTE WÅGÖ (m) replik.....	29
Anf. 39	MARIANNE JÖNSSON (s) replik.....	29
Anf. 40	LISELOTTE WÅGÖ (m) replik.....	30
Anf. 41	MARIANNE JÖNSSON (s) replik.....	30
Anf. 42	THOMAS JULIN (mp) replik.....	30
Anf. 43	MARIANNE JÖNSSON (s) replik.....	30
Anf. 44	THOMAS JULIN (mp) replik.....	31
Anf. 45	MARIANNE JÖNSSON (s) replik.....	31
Anf. 46	KERSTIN HEINEMANN (fp).....	31
Anf. 47	KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	32
Anf. 48	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	33
Anf. 49	KERSTIN WARNERBRING (c) replik.....	33
Anf. 50	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	33
Anf. 51	LISELOTTE WÅGÖ (m) replik.....	34
Anf. 52	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	34
Anf. 53	LISELOTTE WÅGÖ (m) replik.....	35
Anf. 54	KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	35
Anf. 55	SUSANNE EBERSTEIN (s).....	35
	(Beslut fattades efter 9 §.)	37
7 §	Djurskydd m.m.	37
	Jordbruksutskottets betänkande 1996/97:JoU10	37
Anf. 56	INGVAR ERIKSSON (m)	37
Anf. 57	GUDRUN LINDVALL (mp)	39
Anf. 58	BERNDT SKÖLDESTIG (s)	41
Anf. 59	INGVAR ERIKSSON (m) replik	42
Anf. 60	BERNDT SKÖLDESTIG (s) replik	43
Anf. 61	INGVAR ERIKSSON (m) replik	43
Anf. 62	BERNDT SKÖLDESTIG (s) replik	43
Anf. 63	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	43
Anf. 64	BERNDT SKÖLDESTIG (s) replik	44
Anf. 65	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	44
Anf. 66	BERNDT SKÖLDESTIG (s) replik	45
Anf. 67	EVA BJÖRNE (m).....	45
Anf. 68	BERNDT SKÖLDESTIG (s) replik	46
Anf. 69	EVA BJÖRNE (m) replik.....	46
Anf. 70	HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	46
Anf. 71	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	47
Anf. 72	LENNART FREMLING (fp)	47
	(Beslut fattades efter 9 §.)	47
8 §	Ändringar i lagen om uppgiftsskyldighet på jordbrukets och fiskets områden, m.m.	47
	Jordbruksutskottets betänkande 1996/97:JoU8	47
Anf. 73	HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	47

Anf. 74 LEIF MARKLUND (s)	48
(Beslut fattades efter 9 §.)	48
9 § Lag om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde	48
Jordbruksutskottets betänkande 1996/97:JoU21	48
Anf. 75 OLLE LINDSTRÖM (m).....	48
Anf. 76 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	49
Anf. 77 LEIF MARKLUND (s)	49
Anf. 78 OLLE LINDSTRÖM (m).....	50
Anf. 79 LEIF MARKLUND (s)	50
Beslut	51
SfU14 Svenskt medborgarskap	51
SoU10 Narkotikafrågor m.m.	51
SoU15 Internationella adoptionsfrågor	51
JoU10 Djurskydd m.m.	52
JoU8 Ändringar i lagen (1992:888) om uppgiftsskyldighet på jordbrukets och fiskets områden, m.m.	54
JoU21 Lag om befogenhet att besluta om fisket inom Torne älvs fiskeområde.....	54
Beslut om samlad votering.....	54
10 § Offentlighet och sekretess	55
Konstitutionsutskottets betänkande 1996/97:KU23	55
Anf. 80 PETER ERIKSSON (mp)	55
Anf. 81 BARBRO HIETALA NORDLUND (s).....	56
Anf. 82 PETER ERIKSSON (mp) replik	57
Anf. 83 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik.....	57
Anf. 84 PETER ERIKSSON (mp) replik	58
Anf. 85 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	58
Anf. 86 BARBRO HIETALA NORDLUND (s).....	59
(Beslut fattades efter 16 §.)	59
11 § Statlig förvaltning.....	59
Konstitutionsutskottets betänkande 1996/97:KU24	59
Anf. 87 PETER ERIKSSON (mp)	59
Anf. 88 WIDAR ANDERSSON (s).....	60
Anf. 89 PETER ERIKSSON (mp) replik	61
Anf. 90 WIDAR ANDERSSON (s) replik	61
Anf. 91 PETER ERIKSSON (mp) replik	61
Anf. 92 BERTIL PERSSON (m).....	61
Anf. 93 TUVE SKÅNBERG (kd).....	63
(Beslut fattades efter 16 §).....	63
12 § Ekonomiska konsekvensanalyser	63
Justitieutskottets betänkande 1996/97:JuU14.....	63
Anf. 94 LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	63
Anf. 95 ANDERS G HÖGMARK (m).....	64
Anf. 96 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c).....	66
Anf. 97 SIW PERSSON (fp).....	67
Anf. 98 KIA ANDREASSON (mp)	68
Anf. 99 ANDERS G HÖGMARK (m).....	70

Anf. 100 LARS-ERIK LÖVDÉN (s).....	70	Prot. 1996/97:94
Anf. 101 KIA ANDREASSON (mp).....	71	23 april
(Beslut fattades efter 16 §.)	71	
13 § Förenklat utlämningsförfarande	71	
Justitieutskottets betänkande 1996/97:JuU15	71	
(Beslut fattades efter 16 §.)	71	
14 § Vissa associationsrättsliga frågor	71	
Lagutskottets betänkande 1996/97:LU15	71	
Anf. 102 YVONNE RUWAIDA (mp)	71	
Anf. 103 CARIN LUNDBERG (s).....	72	
Anf. 104 YVONNE RUWAIDA (mp) replik	73	
Anf. 105 HENRIK S JÄRREL (m)	74	
Anf. 106 CARIN LUNDBERG (s).....	75	
Anf. 107 HENRIK S JÄRREL (m)	76	
(Beslut fattades efter 16 §.)	76	
15 § Radio- och TV-frågor	76	
Kulturutskottets betänkande 1996/97:KrU8	76	
Anf. 108 AGNETA RINGMAN (s)	76	
Anf. 109 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	78	
Anf. 110 GUNNAR HÖKMARK (m).....	79	
Anf. 111 AGNETA RINGMAN (s)	81	
Anf. 112 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	81	
Anf. 113 GUNNAR HÖKMARK (m).....	82	
Anf. 114 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	82	
Anf. 115 GUNNAR HÖKMARK (m).....	82	
Anf. 116 AGNETA RINGMAN (s)	83	
Anf. 117 GUNNAR HÖKMARK (m).....	83	
(Beslut fattades efter 16 §.)	83	
16 § Ungdomsfrågor	84	
Kulturutskottets betänkande 1996/97:KrU10	84	
Anf. 118 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	84	
Beslut	85	
KU23 Offentlighet och sekretess	85	
KU24 Statlig förvaltning	86	
JuU14 Ekonomiska konsekvensanalyser	87	
JuU15 Förenklat utlämningsförfarande	87	
LU15 Vissa associationsrättsliga frågor	87	
KrU8 Radio- och TV-frågor	88	
KrU10 Ungdomsfrågor	88	
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	88	
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	88	
19 § Kammaren åtskildes kl. 15.15.....	89	

Prot. 1996/97:94
23 april

Gotab, Stockholm 1997